

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Dolinšek, M., 2016. Degradirana območja v Zasavski regiji. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentorica Zavodnik Lamovšek, A., somentorica Foški, M.): 63 str.

<http://drugg.fgg.uni-lj.si/5843/>

Datum arhiviranja: 11-10-2016

University
of Ljubljana

Faculty of
Civil and Geodetic
Engineering

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Dolinšek, M., 2016. Degradirana območja v Zasavski regiji. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Zavodnik Lamovšek, A., co-supervisor Foški, M.): 63 pp.

<http://drugg.fgg.uni-lj.si/5843/>

Archiving Date: 11-10-2016

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI
PROGRAM GEODEZIJA
SMER PROSTORSKA
INFORMATIKA

Kandidatka:

MONIKA DOLINŠEK

DEGRADIRANA OBMOČJA V ZASAVSKI REGIJI

Diplomska naloga št.: 1000/PI

DEGRADED SITES IN THE ZASAVJE REGION

Graduation thesis No.: 1000/PI

Mentorica:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Somentorica:

viš. pred. mag. Mojca Foški

Ljubljana, 15. 09. 2016

STRAN ZA POPRAVKE, ERRATA

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani/-a študent/-ka **MONIKA DOLINŠEK**, vpisna številka **26202910**, avtor/-ica pisnega zaključnega dela študija z naslovom: **DEGRADIRANA OBMOČJA V ZASAVSKI REGIJI**.

IZJAVLJAM

1. Obkrožite eno od variant a) ali b)
  - a) da je pisno zaključno delo študija rezultat mojega samostojnega dela;
  - b) da je pisno zaključno delo študija rezultat lastnega dela več kandidatov in izpolnjuje pogoje, ki jih Statut UL določa za skupna zaključna dela študija ter je v zahtevanem deležu rezultat mojega samostojnega dela;
2. da je tiskana oblika pisnega zaključnega dela študija istovetna elektronski obliki pisnega zaključnega dela študija;
3. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v pisnem zaključnem delu študija in jih v pisnem zaključnem delu študija jasno označil/-a;
4. da sem pri pripravi pisnega zaključnega dela študija ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
5. soglašam, da se elektronska oblika pisnega zaključnega dela študija uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
6. da na UL neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja pisnega zaključnega dela študija na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija UL;
7. da dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v pisnem zaključnem delu študija in tej izjavi, skupaj z objavo pisnega zaključnega dela študija.

V/Na: Dobovcu

Datum: september 2016

Podpis študenta/-ke: _____

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	502/504:711.1(497.4)(043.2)
Avtor:	Monika Dolinšek
Mentorica:	doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek, univ. dipl. inž. arh.
Somentorica:	viš. pred. mag. Mojca Foški, univ. dipl. inž. geod.
Naslov:	Degradirana območja v Zasavski regiji
Tip dokumenta:	Diplomska naloga – univerzitetni študij
Obseg in oprema:	63 str., 14 pregl., 44 sl., 3 pril.
Ključne besede:	degradirana območja, merila, tipologija, popisni list, razvojni načrti, sanacija, Zasavska regija

Izvleček

Osrednji namen ter cilj diplomskega dela sta bila opredelitev in popis degradiranih območij po enotni metodologiji na območju Zasavske regije oziroma na območju občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. V ta namen smo predhodno izbrali in opredelili tipologijo in merila, s katerimi smo določili obliko in stopnjo degradacije. Z enotno in celovito inventarizacijo degradiranih območij ter osnovno statistično analizo smo podali trenutno oceno stanja ter obseg degradiranih območij v obravnavani regiji. V diplomskem delu smo poleg zbranih podatkov popisa, zbrali tudi podatke o razvojnih načrtih ter podali nekaj lastnih predlogov glede sanacije in ponovne uporabe degradiranih območij. S celovitim pregledom le-teh, tako podamo svojstven prispevek k izboljšanju načrtovanja rabe prostora in trajnejšemu razvoju v Zasavski regiji.

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT

UDC: 502/504:711.1(497.4)(043.2)
Author: Monika Dolinšek
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Alma Zavodnik Lamovšek, B. Arch.
Co-supervisor: Senior Lecturer Mojca Foški, MSc., B. Geod.
Title: Degraded sites in the Zasavje region
Document type: Graduation Thesis – University studies
Notes: 63 p., 14 tab., 44 fig., 3 ann.
Key words: Degraded sites, criteria, typology, specification sheet, redevelopment plans, rehabilitation, Zasavje region

Abstract

The main purpose and goal of this thesis was to uniformly define and categorize degraded sites in the Zasavje region, particularly, in the municipalities of Hrastnik, Trbovlje and Zagorje ob Savi. To accomplish this, we first defined the typology and criteria, which we used to assess the form and level of degradation. With a uniform and comprehensive listing of degraded sites, as well as basic statistical analysis, we presented an evaluation of the current situation of the sites, belonging to the examined area. In addition to the gathered data on catalogued sites, we have also collected data on development plans and suggested some of our own ideas for rehabilitation and reuse of degraded sites. With a comprehensive overview of degraded sites, we present our own contribution to the improvement of land use and sustainable development in the Zasavje region.

ZAHVALA

Za strokovne nasvete in pomoč se zahvaljujem mentorici, doc. dr. Almi Zavodnik Lamovšek in somentorici, viš. pred. mag. Mojci Foški.

Zahvalila bi se staršem, ki so mi omogočili študij, me podpirali in me ves čas opominjali, da je treba študij zaključiti z diplomom.

Hvala vsem, ki ste kakor koli pripomogli k nastanku diplomskega dela.

Monika Dolinšek

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU	II
BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK	III
BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT	IV
ZAHVALA.....	V
1 UVOD.....	1
1.1 Opredelitev problema	1
1.2 Namen in cilj naloge.....	1
1.3 Struktura naloge.....	1
2 TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	3
2.1 Pregled literature in virov	3
2.2 Degradirana območja.....	6
2.2.1 Splošno o degradaciji	6
2.2.2 Opredelitev degradiranih območij	7
2.2.3 Merila za opredeljevanje degradiranih območij.....	9
2.2.4 Tipologija degradiranih območij.....	11
2.3 Sklepne ugotovitve	15
3 METODOLOŠKI PRISTOP K PROUČEVANJU DEGRADIRANIH OBMOČIJ.....	16
3.1 Opredelitev obravnavanega območja.....	16
3.1.1 Opis območja	16
3.2 Tipologija degradiranih območij, zasnova popisnega lista in popis na terenu	18
3.2.1 Določitev meril	18
3.2.2 Tipologija in popisni list	19
3.2.3 Popis degradiranih območij na terenu.....	21
4 ANALIZA IN PREDSTAVITEV REZULTATOV	22
4.1 Analiza stanja degradiranih območij v Zasavski regiji.....	22
4.2 Analiza in prikaz območij po posameznih občinah	28
4.2.1 Degradirana območja v občini Hrastnik	28
4.2.2 Degradirana območja v občini Trbovlje	35
4.2.3 Degradirana območja v občini Zagorje ob Savi.....	48
4.3 Sinteza rezultatov analize in predlogi sanacije degradiranih območij	53
5 ZAKLJUČEK IN RAZPRAVA.....	56
5.1 Primerjava rezultatov predhodnih popisov in ocena trenutnega stanja.....	56
5.2 Razprava	57
6 LITERATURA IN VIRI	59

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Definicije degradiranih območij v izbranih državah	8
Preglednica 2:	Statistični podatki občin v Zasavski regiji za leto 2014	17
Preglednica 3:	Tipologija degradiranih območij	20
Preglednica 4:	Število in površina DO na območju Zasavske regije	23
Preglednica 5:	Tipi DO in površina po obravnavanih občinah	23
Preglednica 6:	Število DO po obravnavanih občinah	23
Preglednica 7:	Stopnja opuščeniosti po tipih DO na območju Zasavja	24
Preglednica 8:	Lastništvo DO po obravnavanih občinah	25
Preglednica 9:	Tip DO glede na lastništvo v obravnavanih občinah	26
Preglednica 10:	Načrti glede DO v obravnavanih občinah	27
Preglednica 11:	Predlogi sanacije in nove rabe območja	55
Preglednica 12:	DUO v Zasavju leta 1994	56
Preglednica 13:	Degradirana območja v Zasavju leta 2011	56
Preglednica 14:	Primerjava rezultatov popisa DO v letih 1994, 2011 in 2016	57

KAZALO SLIK

Slika 1: Klasifikacija degradiranih območij glede na ekonomsko upravičenost po A-B-C modelu	12
Slika 2: Območje obravnave	16
Slika 3: Delež posameznih DO v Zasavski regiji glede na površino	22
Slika 4: Opuščenost DO v obravnavanih občinah	25
Slika 5: Število DO glede na lastnino območja in stopnjo opuščenosti v obravnavanih občinah	26
Slika 6: DO v občinah Trbovlje in Hrastnik	28
Sliki 7 in 8: DO RTH v Hrastniku	29
Slika 9: Kolaž fotografij DO Hrastniški hrib - Blate	30
Slika 10: DO Ojstro	30
Slika 11: Kamnolom Plesko	31
Slika 12: DO Sijaj Hrastnik	32
Slika 13: DO Betonarna GD Hrastnik	32
Slika 14: DO Žaga Dol	33
Sliki 15 in 16: Večstanovanjski objekti v »steklarski« koloniji	34
Slika 17: DO Stanovanja za Savo	34
Slika 18: Deponija Prapretno	35
Slika 19: Opuščeni trgovski in poslovni prostori ob Savinjski cesti	36
Slika 20: Tovarna pohištva Trbovlje	37
Slika 21: Opuščen kompleks tovarne IPOZ	37
Slika 22: Kolaž fotografij nekdanje tovarne Mehanika	38
Slika 23: Opuščeni proizvodni in skladiščni prostori na Opekarni	39
Slika 24: Opuščen kompleks nekdanje STT	40
Slika 25: Jašek na Gvidu	41
Slika 26: DO Einser	41
Slika 27: DO Bukova gora	42
Slika 28: DO Separacija RTH	43
Slika 29: Kamnolom Vode	43
Slika 30: Kamnolom Vasle	44
Slika 31: Kamnolom Klečka	44
Slika 32: DO Gorenje	45
Slika 33: Kolaž fotografij DO za bivanje v občini Trbovlje	46
Slika 34: DO Žičnica Lontovž	47
Slika 35: DO v občini Zagorje ob Savi	48
Slika 36: Kolaž fotografij DO Medijske toplice	49
Slika 37: Zapuščen objekt Hotela Dom Utrip	49
Slika 38: DO Športni center Ruardi	50
Slika 39: DO Toplice	50
Slika 40: DO Svea Zagorje	51
Sliki 41 in 42: DO Selo pri Zagorju	52
Slika 43: Kolaž fotografij DO za bivanje v občini Zagorje ob Savi	52
Slika 44: DO v Zasavski regiji	53

SEZNAM PRILOG

PRILOGA A: POPISNI LIST

PRILOGA B: SEZNAM DEGRADIRANIH OBMOČIJ V ZASAVSKI REGIJI

PRILOGA C: OPIS DEGRADACIJE IN RAZVOJNI NAČRTI

KRATICE IN OKRAJŠAVE

CRP	Ciljni raziskovalni program
DO	Degradirano območje
DUO	Degradirano urbano območje
EU	Evropska unija
EUP	Enota urejanja prostora
FDO	Funkcionalno degradirano območje
GD Hrastnik	Podjetje za gradbeno dejavnost Hrastnik d. o. o.
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
LCCT	Lafarge Cement Cementarna Trbovlje d. o. o.
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
OIC Nasipi	Obrtno – industrijska cona Nasipi
OPN	Občinski prostorski načrt
OPPN	Občinski podrobni prostorski načrt
RTH	Rudnik Trbovlje Hrastnik d. o. o.
STT	Strojna tovarna Trbovlje d. o. o.
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TET	Termoelektrarna Trbovlje d. o. o.
TKI	Tovarna kemičnih izdelkov Hrastnik d. d.

1 UVOD

1.1 Opredelitev problema

Gospodarske, tehnološke in družbene spremembe v 70. letih prejšnjega stoletja so v Evropi kot v svetu povzročile številne funkcionalne in fizionomske spremembe v prostoru (Lorber, 2013). Posledično s propadom in opuščanjem določenih dejavnosti nastanejo začasna razvrednotenja in opuščena ali degradirana območja, ki so del preobrazbe tako urbanih kot ruralnih območij (Koželj, 1998). Proces degradacije se je v Sloveniji začel nekaj let kasneje kot drugje po svetu. Najbolj izrazit je bil v 90. letih, v času osamosvajanja in prehodu na tržno gospodarstvo. V tem obdobju so propadle številne industrijske panoge in podjetja. Od leta 2008 dalje je na porast degradiranih območij močno vplivala splošna gospodarska kriza, ki je močno prizadela tudi Slovenijo.

V diplomskem delu bomo obravnavali območje Zasavja, ki so ga navedene spremembe zelo zaznamovale. Zasavje velja za eno izmed najbolj zaostalih in degradiranih regij v Sloveniji. Nekdanje močno rudarsko in industrijsko središče Slovenije se v procesu prestrukturiranja sooča z mnogimi težavami, kot so obsežne degradirane površine, neugodna demografska podoba, visoka brezposelnost in močno onesnaženo okolje. Vse to prispeva k splošni negativni podobi in nezadovoljstvu v regiji.

Preobrazba takšnih degradiranih območij lahko traja več desetletij. Med drugim je za nadaljnji razvoj pomembno razumevanje problematike degradiranih območij. Namreč le-ta lahko uspešno razvojno napredujejo na podlagi enotne razvojne vizije oziroma iskanja najboljših rešitev za umeščanje novih dejavnosti na območjih. V ta namen bomo v diplomskem delu poskušali po enotni metodologiji določiti degradirana območja, opredeliti razvojne načrte in predlagati rešitve pri spopadanju s problematiko degradiranih območij.

1.2 Namen in cilj naloge

Osrednji namen ter cilj diplomskega dela sta opredelitev in popis degradiranih območij po enotni metodologiji na območju Zasavske regije oziroma na območju občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. Pri tem je pomembno, da izberemo ustrezna merila, s katerimi določimo obliko in stopnjo degradacije. Z enotno in celovito inventarizacijo degradiranih območij ter osnovno statistično analizo je možno podati trenutno oceno stanja ter obseg degradiranih območij na obravnavanem območju. Posredni cilj diplomskega dela je tako oblikovanje baze podatkov degradiranih območij ter opredelitev predlogov glede njihove sanacije. S predlaganimi rešitvami tako prispevamo k nadaljnjemu razvoju, izboljšanju rabe in trajnejšemu razvoju v regiji.

1.3 Struktura naloge

Diplomsko delo je vsebinsko razdeljeno na dva dela, in sicer na teoretični in praktični del.

V uvodnem delu je predstavljena tematika oziroma problematika degradiranih območij, prav tako so predstavljeni namen in cilji, ki smo si jih zastavili ob opredelitvi problema.

V drugem poglavju sledi pregled obstoječe literature in virov ter kratek pregled domačih in tujih projektov na temo degradiranih območij, ki so bili narejeni v zadnjih dvajsetih letih. V sklopu poglavja so predstavljena še teoretična izhodišča za določanje degradiranih območij. Podrobneje so predstavljeni definicija, tipologija in merila, na podlagi katerih jih identificiramo v prostoru.

V nadaljevanju sledi predstavitev metodološkega pristopa za praktični del diplomskega dela. Podrobneje so opredeljeni območje obravnave, izbira meril ter določena tipologija, na podlagi katerih smo oblikovali popisni list za namen izvedbe popisa na terenu.

Sledi analitično poglavje diplomskega dela, ki vsebuje osnovno statistično analizo podatkov, predstavitev rezultatov in njihovo vrednotenje.

V zadnjem, petem oziroma sklepnem poglavju, sledi povzetek glavnih ugotovitev diplomskega dela in predlogi izboljšanja za nadaljnjo obravnavo tematike.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 Pregled literature in virov

Pri pregledu literature in virov na temo degradiranih območij ugotovimo, da se je z izbrano tematiko ukvarjalo več strok- od geografije, varstva okolja in ekologije, krajinske arhitekture, arhitekture in urbanizma. Prav tako v slovenski kot tuji literaturi najdemo številna dela in avtorje (Koželj, 1998; Plut, 2004; Špes s sod., 2012; Lampič s sod., 2015; Alker s sod., 2000; Ferber s sod., 2006; Vojdniková s sod., 2011), ki so se ukvarjali z obsežno tematiko na temo opredelitve degradiranih območij kot tudi njihovo prenovo in revitalizacijo. Za namen diplomskega dela smo se pri opredeljevanju, tipologiji in določevanju meril degradiranih območij opirali tako na slovensko kot tujo literaturo, projekte, priporočila in dobre prakse. Več o samih definicijah, tipologiji in merilih za opredelitev degradiranih območij bo predstavljeno v poglavju 2.2. V nadaljevanju sledi kratka predstavitev izbranih avtorjev in del, ki smo jih proučili za predstavitev in boljše razumevanje obravnavane tematike.

V Sloveniji se je tematiki degradiranih urbanih območij podrobneje posvetil Koželj (1998), kasneje pa še Plut (2004) in Špes s sod. (2012). Koželj (1998) je v delu z naslovom *Degradirana urbana območja* podal teoretična izhodišča in merila za določevanje degradiranih urbanih območij. Določil je tipologijo urbanih območij, na katerih je nato temeljil popis območij v izbranih urbanih naseljih v Sloveniji. Prikazani so tudi primeri sanacije degradiranih industrijskih, rudarskih, vojaških, stanovanjskih območij ter sivih con v tujini in Sloveniji. Z degradiranimi območji v povezavi z degradacijo okolja se je ukvarjal Plut (2004). Avtor se je ukvarjal predvsem s teoretičnimi in metodološkimi pristopi pri raziskovanju degradacije okolja, pri tem pa je podal tudi tipologijo degradiranih območij z vidika sonaravnega merila. Njegova raziskava je temeljila na degradiranih industrijskih območjih Ljubljane, Maribora, Celja, Zasavja, Mežiške ter Šaleške doline (Plut, 2004). Na področju krajinske arhitekture je bil temi degradiranih območjih posvečen zbornik Društva krajinskih arhitektov z naslovom *Degradacije v prostoru* (1995). V zborniku je bila podana splošna definicija in opredelitev degradacije, vzroki za njen nastanek in merila za določanje degradiranega prostora.

Z vidika opredelitve metodologije in meril popisa degradiranih območij smo posebej proučili novejša dela, povezana z obravnavano problematiko. V letu 2012 je Špes s sod. v okviru Ciljnega raziskovalnega programa (v nadaljevanju CRP) izvedla projekt z naslovom *Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostna razvojna priložnost Slovenije: vsebinski sklop - degradirana območja*. Naročnik projekta je bilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju MGRT) in Agencija RS za raziskovalno dejavnost, odgovorni izvajalec projekta je bila Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani skupaj s partnerji. V projektu sta bili podani dve merili glede na vrsto in velikost degradiranih območij. V sam popis so bili vključeni štirje tipi degradiranih območij: industrijska, rudarska območja, transportne in druge infrastrukturne površine ter objekti in vojaška območja, ki so večja od enega hektarja in na katerih je moč vzpostaviti novo dejavnost. Končni rezultat projekta je prva prostorska in podatkovna baza podatkov degradiranih območij v Sloveniji, ki je grafično prikazana na spletni strani Geopedia.

V letu 2015 je Lampič s sod. izvedla projekt *Vzpostavitev aktivnega registra prostorsko in funkcionalno degradiranih območij za Gorenjsko regijo*. V projektu so glede na rezultate predhodnega projekta CRP (Špes s sod., 2012) razširili tipologijo degradiranih območij na 11 različnih tipov funkcionalno degradiranih območij (v nadaljevanju FDO), ki so po površini večja od pol hektarja. V

sam popis so poleg industrijskih, rudarskih, vojaških, kmetijskih in stanovanjskih območij uvrstili še območja kulturne dediščine in stara vaška jedra, turistična in rekreacijska, poslovno – trgovska območja ter odlagališča. Rezultat oziroma cilj projekta je bila identifikacija in analiza FDO ter vzpostavitev podatkovnega sloja oziroma javno dostopnega registra FDO za Gorenjsko regijo.

V času nastajanja diplomskega dela potekata še dva projekta, ki bosta dokončana v letu 2016 oziroma 2017, in predstavljata pomemben vir za naše raziskovalno delo. Prvi projekt je projekt oziroma projektna naloga Fakultete za arhitekturo z naslovom: *Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij – DUO 2 (2015)*. V sklopu projekta bodo opravili celovit popis degradiranih urbanih območij (v nadaljevanju DUO) znotraj urbanih naselij oziroma v 11 mestnih občinah v Sloveniji. Naročnik projekta je Ministrstvo za okolje in prostor.

Drugi projekt Lampičeve s sod. (2016), ki trenutno poteka, se izvaja v okviru CRP (šifra projekta V6 – 1510) z naslovom: *Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra*. Projekt se je začel izvajati oktobra 2015 in gre za skupen projekt Filozofske fakultete, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo in Geodetskega inštituta Slovenije. Naročnik projekta je MGRT. V sklopu projekta bo na podlagi enotne metodologije izveden pilotni popis degradiranih območij na začasnih problemskih območjih z visoko brezposelnostjo, opredeljenih z Zakonom o spodbujanju skladnega razvoja (Uradni list RS, št. 63/2013): Zasavska, Podravska, Jugovzhodna regija in štiri občine Koroške regije; območju izvajanja Pomurskega zakona (Uradni list RS, št. 87/2009) in območju izvajanja Zakona o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/2010): Gorenjska in Goriška regija. V sklopu projekta se bo nadgradila evidenca preteklega projekta CRP (Špes s sod., 2012) oziroma se bo izdelal nov register (spletna aplikacija) degradiranih območij.

Na temo prenove in revitalizacije degradiranih območjih je bilo v zadnjih letih izdelano tudi precejšnje število diplomskih in magistrskih nalog. V diplomskem delu smo se opirali predvsem na magistrsko delo Katje Klančičar Schneider (2014), ki se je v svojem delu posvetila problemski analizi prenove degradiranih industrijskih območij na primeru občine Trbovlje. Avtorica se je v svojem delu glede opredelitve in tipologije degradiranih območij opirala na slovenske avtorje Koželja (1998) in Špesove s sod. (2012). Za opredelitev degradiranih območij pa se je v svojem delu oprla na definicijo, podano v projektu COBRAMANN (*angl. Manager Coordinating Brownfield Redevelopment Activities, slov. Menedžer za koordinacijo aktivnosti pri prenovi degradiranih območij*), ki se nanaša na opredelitev CABERNET iniciative (*angl. Concerted Action on Brownfield and Economic Regeneration Network, slov. Učinkovito delovanje na področju ekonomske obnove degradiranih območij*) (Mušič in Cotič, 2012).

V tuji literaturi smo se pri proučevanju tematike opirali na delo, oziramo prispevek Alkerjeve s sod. (2000) z naslovom *The Definition of Brownfield. Journal of Environmental Planning and Management (slov. Definicija degradiranih območij. Prispevek okoljskega načrtovanja in upravljanja)*. Pri tem nas je zanimala opredelitev celovite definicije degradiranih območij, ki naj bi pripomogla k boljši komunikaciji oziroma odnosu med različnimi deležniki, ki sodelujejo v procesu ponovnega razvoja degradiranih območij. V prispevku Vojvodikové s sod. (2011) je bila predstavljena problematika degradiranih območij v Ostravi na Češkem. V prispevku je poleg pregleda stanja oziroma primerjave baze degradiranih območij iz leta 2000 in 2010, predstavljena še problematika opredelitve enotne definicije in opredelitve pristopa k oblikovanju klasifikacije degradiranih območij.

Veliko evropskih držav se v zadnjih letih srečuje s problematiko degradiranih območij, zato je bilo na ravni Evropske unije (v nadaljevanju EU) izvedeno precejšnje število projektov, v sklopu katerih so se

ukvarjali z izbrano problematiko. Projekt CABERNET (Ferber s sod., 2006), ki smo ga že omenili, je bila leta 2002 ustanovljena iniciativa z namenom, da na ravni EU zainteresiranim interesnim skupinam (lastnikom zemljišč, raziskovalcem, razvijalcem, lokalnim skupnostim, ...) omogoča izmenjavo dobrih praks, izkušenj in trajnih rešitev pri reševanju sanacije degradiranih območij. V zaključnem poročilu je bil podan predlog splošne definicije degradiranih območij, ki bi pripomogla k bolj učinkovitemu opredeljevanju in primerjavi degradiranih območij po Evropi. Prav tako so bile podane definicije degradiranih območij in pregled podatkov, ki opisujejo obseg in vrsto degradiranih območij v državah EU. Za Slovenijo je bila podana zgolj definicija, saj številčnih podatkov v času izdelave študije še ni bilo na voljo.

Projekt LEPOD (2006; *angl. Lifelong Educational Project on Brownfields, slov. Vseživljenjski izobraževalni projekt na področju degradiranih območij*) se je izvajal v okviru EU programa Leonardo da Vinci. V sklopu projekta je nastal prvi priročnik za upravljanje z degradiranimi območji z naslovom »*Brownfields Handbook*«. Priročnik podaja teoretične in praktične napotke vsem zainteresiranim strokovnjakom, ki se ukvarjajo s prenovo in sanacijo degradiranih območij na območju Srednje Evrope. V omenjenem priročniku je poleg opredelitve degradiranih območij podana tudi klasifikacija oziroma tipi degradiranih območij.

Projekt RETINA (2012; *angl. Revitalization of Traditional Industrial Areas, slov. Revitalizacija starih industrijskih con*) se je izvajal v sklopu evropskega programa za prostorsko razvojno politiko Jugovzhodne Evrope, s pričetkom v letu 2009. Cilj projekta je bil na podlagi ocene dejanskega stanja v državah Jugovzhodne Evrope in primerih dobrih praks iz bolj razvitih zahodnih držav opredeliti metodologijo BRM (*angl. Brownfield Revitalisation Methodology, slov. Metodologija za revitalizacijo rjavih con*) za revitalizacijo starih industrijskih središč ali rjavih con (*angl. brownfield*). V sklopu metodologije je bila podana definicija in klasifikacija degradiranih območij oziroma rjavih con.

2.2 Degradirana območja

2.2.1 Splošno o degradaciji

Slovar slovenskega knjižnega jezika degradacijo pojasnjuje kot »*postavitev na nižjo stopnjo z zmanjšanjem vrednosti, veljave*« (SSKJ, 2016a). Skladno se tem se pojavlja pojem razvrednotenje, ki pomeni »*znižati, zmanjšati vrednost česa*« (SSKJ, 2016b).

Degradacija oziroma razvrednotenje prostora pomeni spremembe v prostoru, ki so zaradi negativnih vplivov na naravno ali družbeno okolje ocenjene kot nesprejemljive. Vzrok za nastanek je predvsem posredno in neposredno delovanje človeka. Obstaja več oblik degradacij v prostoru, katere lahko razlikujemo glede na njihov izvor, po zunanjih vidnih znakih, kvalitativnih spremembah, možnostih sanacije in njihovega preprečevanja, pogostosti pojavljanja, glede na prostorski kontekst ter v povezavi z drugimi prostorskimi rabami (Hudoklin, 1995). Degradacijo prostora je možno ugotoviti s primerjalno analizo realnega stanja s predhodnim stanjem v danem prostoru (Koželj, 1998).

Dejavnosti oziroma panoge, ki povzročijo degradacijo v prostoru (Hudoklin, 1995):

- gozdarstvo: goloseki, žičnice, gozdne ceste;
- kmetijstvo: farme, površine v zaraščanju, skladišča pesticidov, trajni nasadi;
- vodno gospodarstvo: regulirani vodotoki, nasipi, zadrževalniki;
- poselitev: industrijska, pristaniška, rudarska, vojaška in stanovanjska območja, sive cone in predmestja;
- rekreacija in turizem: smučišča, proge za motokros, kampi, žičnice, marine;
- prometna infrastruktura: opuščeni odseki cest in železnic, viadukti, industrijska pristanišča, letališča;
- energetska infrastruktura: termoelektrarne, jedrska elektrarna, hidroelektrarne, daljnovodi, skladišča odpadkov, večji vodovodni objekti;
- izkoriščanje mineralnih surovin: kamnolomi, peskokopi, gramoznice, objekti in naprave za pridobivanje surovin;
- odlaganje materialov: deponije, jalovišča, odlagališča pepela, sežigalne naprave.

O degradaciji govorimo tudi, ko obstoječe stanje okolja ni skladno s pričakovanim stanjem oziroma se razvija nasprotno od pričakovanega. Plut (2004: 14) z geografskega vidika opredeljuje okoljsko degradacijo kot okolje (pokrajino), ki ima zaradi prekomernega obremenjevanja ali zmanjšanja samočistilne sposobnosti okolja in njegovih sestavin, porušeno ravnovesje. »*Degradacija okolja tako zajema onesnaževanje bivalnega okolja in naravnih surovin, antropogene spremembe elementov, vode in nastanek novih umetnih snovi, porušenje naravnega ravnovesja in delovanje ekosistemov ter razvrednotenje naravnih in kulturnih pokrajin.*«

Degradacija je relativen pojem, ki se v danem okolju stalno spreminja in praviloma poteka v več fazah. Prav tako je degradacija značilnost preobrazbe vsakega urbanega sistema. Degradacija ali razvrednotenje urbanega območja pomeni zmanjšanje vrednosti zemljišča, stavb in naprav na njem, in sicer od višjega k nižjemu stanju uporabnosti. Ta lahko vodi do te mere, da je območje tako poškodovano in iztrošeno, da je za ponovno oživitev območja potrebna sanacija ali rekonstrukcija območja (Koželj, 1998).

Problematika degradiranih območij v Evropi je začela naraščati po letu 1970 in je povezana s krizo, nastalo v rudarski, jeklarski in tekstilni industriji. Degradirana območja oziroma zemljišča so

normalen pojav, ki nastanejo kot posledica spreminjanja rabe in s tem posledično prestrukturiranja regij. Prostorski načrtovalci v urbanih območjih se morajo tako ves čas spopadati s ponovno uporabo oziroma samo uporabo degradiranih površin. Prestrukturiranje manjših območij znotraj urbanega tkiva je postalo še posebej očitno po letu 1980. Na začetku 90. let prejšnjega stoletja so se na seznamu, poleg degradiranih industrijskih območij, znašli še opuščeni počitniški kompleksi, vojaška območja ter območja, namenjena transportu oziroma infrastrukturi (Ferber s sod., 2006).

Degradirana urbana območja so se v Sloveniji prav tako kot v Evropi izkazala za problem v večjih zgostitvenih in urbaniziranih območjih in so povezana z opuščanjem rabe velikih industrijskih, rudarskih in železniških kompleksov. Posledično se s propadom in opuščanjem določenih dejavnosti, opuščajo tudi ostala območja, ki so povezana z ureditvijo in funkcijo urbanega okolja. Na nastanek degradiranih območij tako posredno vplivajo še dolgotrajno onesnaženje okolja, prevelike urbane koncentracije in razpršena suburbanizacija pretežno stanovanjskih območij (Koželj, 1998).

Od leta 2008 dalje je na porast degradiranih območij zelo vplivala splošna gospodarska in finančna kriza, ki je močno prizadela celoten svet. Finančna kriza se je najprej pojavila na ameriškem nepremičninskem trgu in povzročila stečaj bank. Zaradi globalizacije finančnih trgov se je kriza hitro razširila po svetu in posledično je prišlo do zmanjšanja gospodarske dejavnosti. Kriza je najbolj prizadela gradbeništvo, avtomobilsko in kovinsko industrijo. Tudi v Sloveniji je kriza pustila največje posledice v gradbeništvu, ki se opazijo predvsem v zmanjšanju naložb in propadu številnih gradbenih podjetij (Prodan Reševan, 2012). Poleg nastanka novih degradiranih območij, kriza vpliva tudi na prenovu in revitalizacijo le-teh. V času krize je namreč obnova območij z vidika ekonomske upravičenosti pod velikim vprašajem.

2.2.2 Opredelitev degradiranih območij

V strokovni literaturi ni enotne oziroma splošno priznane definicije pojma degradirana območja. Različne stroke in institucije, ki se srečujejo s takšnimi območji, imajo zgolj grobe opredelitve degradiranih območij, zato pogosto prihaja do razlik pri njihovem nadzorovanju, sanaciji in načrtih za nadaljnjo rabo (Cvahte in Snoj, 2011).

Po opredelitvi Inštituta za politike prostora (2015) se degradirano območje opredeljuje kot *»območje, katerega uporabna vrednost je tako zmanjšana, da je za njegovo oživitev potreben večji poseg v njegovo strukturo in rabo.«* Za degradirana območja, kjer se kaže predvsem ekonomska, socialna in stanovanjska problematika se v angleščini uporablja izraz *»deprived areas«*. Za degradirana industrijska območja, ki so pogosto tudi onesnažena, na katerih se lahko ponovno gradi, se za razvoj območja uporablja izraz *»brownfield development«*. Za samo območje pa je v uporabi termin *»brownfield«* ali *»brownfield site«*.

V Sloveniji so degradirana območja opredeljena v Zakonu o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2007), ki v 2. členu degradiran prostor opredeljuje kot *»del naselja oziroma območje zunaj naselja, v katerem so zmanjšane tehnične, prostorsko oblikovalske, bivalne, gospodarske, socialne, kulturne in ekološke razmere do stanja neuporabnosti in je prenova za oživitev nujna oziroma je območje zunaj naselja, na katerem je zaradi človekove dejavnosti ali opustitve le-te prišlo do degradacije in je njegova sanacija nujna«*. Opredelitev degradiranih območij najdemo tudi v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004), ki ločeno pojasnjuje pojma degradirano območje in degradirano urbano območje. *Degradirana območja* definira kot območja, kjer je zaradi emisijskih, ekoloških, vizualnih

ali drugih vplivov zmanjšana raba ali dejavnost. Prav tako so lahko posledica opuščanja rabe zemljišča lastninsko ali ekonomsko preurejanje oziroma so posledica namernega opuščanja. *Degradirana urbana območja* definira kot vsa opuščena industrijska, vojaška, rudarska območja, območja železnic, barakarska naselja, območja skladišč in mestnih komunalnih služb. Prav tako pa tudi vsa stanovanjska območja v predmestjih in soseske, ki so onesnažene ali brez zgodovinske vrednosti.

Eden izmed ciljev CABERNET iniciative je bila opredelitev skupne definicije, ki predstavlja korak naprej k opredelitvi degradiranih območij (angl. brownfields). Znotraj Evrope namreč obstajajo velike razlike v definiciji, tipologiji, obsegu in številu degradiranih območij. To je razvidno iz preglednice 1, kjer je prikazanih nekaj primerov, kako razumejo termin degradirana območja v nekaterih državah EU. Iniciativa je ugotovila, da samo prepoznavanje značilnosti degradiranih območij znotraj posameznih držav ni problematično, večji problem nastane, če želimo te podatke med seboj primerjati, saj obstaja zelo malo podatkov ali nacionalnih baz le-teh, ki bi bile medsebojno primerljive. Prav zaradi te neenotnosti in neskladij nastanejo problemi pri učinkovitem spopadanju in reševanju problematike degradiranih območij v državah EU (Ferber s sod., 2006).

CABERNET zato opredeli degradirana območja kot opuščena ali premalo izkoriščena območja, ki so prizadeta zaradi pretekle rabe na sami lokaciji in njeni okolici. Gre za značilen pojav predvsem v razvitih urbanih območjih, ki so lahko onesnažena oziroma obstaja možnost, da so onesnažena in nazadnje se za taka območja zahteva posredovanje, da se lahko začnejo ponovno uporabljati (Ferber s sod., 2006). Definicija ne pripomore le k skupnemu poimenovanju termina na evropskih tleh, ampak se delno sklada z ameriško opredelitvijo. Ta degradirana območja definira kot posest, katere širitev, obnova oziroma ponovna uporaba je zapletena zaradi prisotnosti ali domnevne prisotnosti nevarnih snovi ali onesnaževalcev (EPA, 2016). CABERNET tako v predlogu definicije predlaga termin degradiranih območij, ki bi veljal na splošni ravni za vse primere.

Preglednica 1: Definicije degradiranih območij v izbranih državah (Ferber s sod. 2006)

DRŽAVA	DEFINICIJA
Slovenija	Degradirano ali zapuščeno stavbno zemljišče običajno znotraj urbanih območij.
Avstrija	Ni uradne definicije. Opredelitev se bolj nagiba k območjem, ki imajo potencial za ponovno uporabo in niso nujno kontaminirana.
Italija	Degradirana območja, ki prikazujejo raven kontaminacije ali kemično, fizično ali biološko spremembo prsti, površinskih in podzemnih voda, da se določi stopnja nevarnosti za zdravje človeka in okolje.
Češka	Območja, ki jih je prizadela nekdanja uporaba območij in okoliških zemljišč; so zapuščena ali manj izrabljena; zaznavajo probleme kontaminacije; so predvsem v razvitih urbanih območjih; zahtevajo ukrepe za povrnitev v koristno uporabo.
Nemčija	Površine in zgradbe znotraj mest, ki niso v uporabi, na katerih je potrebna prenova oziroma sanacija.
Francija	Območje, ki je začasno ali popolnoma zapuščeno mora biti po prenehanju dejavnosti pripravljeno za prihodnjo uporabo. Lahko je delno zasedeno oziroma uporabljeno, zapuščeno ali kontaminirano.
Velika Britanija	Prej razvita zemljišča – zemljišča, ki so imela trajno rabo s pripadajočo infrastrukturo (razen kmetijskih objektov in objektov namenjenih gozdarstvu).

V sklopu projekta RETINA (2012) sta bili poleg opredelitve degradiranih območij CABERNET iniciative, podani še dve opredelitvi degradiranih območij:

- a) Degradirana območja so prazna, zapuščena in neuporabna industrijska območja, ki so posledica ekonomskega prestrukturiranja in katerih ponovna uporaba ali revitalizacija je otežena.

- b) Degradirano območje je zemljišče, ki je, ali je bilo zasedeno s trajnimi objekti in infrastrukturo. Opredelitev zajema razvojna območja, katerih lokacija je lahko v grajenem kot ruralnem okolju, vendar izključuje vsa zemljišča in stavbe, ki so namenjene kmetijski rabi, gozdarstvu oziroma ne uvršča območij v grajenem okolju, ki še niso bila predmet razvoja (npr. zelene in rekreacijske površine).

Z namenom, da bi bila komunikacija med deležniki, ki sodelujejo v procesu ponovnega razvoja degradiranih območij v Veliki Britaniji bolj učinkovita, je bila v prispevku Alkerjeve s sod. (2000) predlagana naslednja definicija za degradirana območja. Degradirano območje je zemljišče ali objekt, ki je že bilo predhodno razvito, vendar trenutno ni v celoti v uporabi oziroma izkoriščeno. Degradirana območja so lahko prazna, opuščena in onesnažena in niso primerna za ponovno rabo brez predhodnega posredovanja in ukrepov.

2.2.3 Merila za opredeljevanje degradiranih območij

Merila za opredeljevanje degradiranih območij so odvisna od tega, v kakšni meri smo pripravljeni priznati problem oziroma od razvitosti naših vrednot. Na izoblikovanje vrednot vplivajo poleg ekoloških standardov o dopustni obremenitvi okolja tudi razvitost bivanjskih potreb. Pri utemeljevanju meril za vrednotenje degradacije se namreč pri nas še ni mogoče opreti na zakonsko uveljavljene urbanistične, ekološke in estetske standarde, zato je pomembno zavedanje, da takšen problem obstaja ter se ga poskuša čim bolj kritično opredeliti. Problematiko degradiranih območij lahko zaostrimo s strožjimi merili ali prekrijemo z milejšim izborom meril. Iz tega sledi, da vrednotenje in analiziranje degradiranih območij ni nikoli povsem znanstveno objektivno (Koželj, 1998).

Za opredeljevanje večine degradiranih območij je težko opredeliti in postaviti številčne mejne vrednosti. Degradiran prostor opredelimo s pomočjo opazovanj, meritev, ocene splošnega stanja in predvsem dobrega poznavanja okolja. Za vrednotenje degradiranega prostora se uporabljajo predvsem naslednje subjektivne strokovne ocene, iz katerih izhajajo merila (Hudoklin, 1995):

Degradacija narave oziroma naravnih sestavin, kjer gre predvsem za zmanjšanje ekoloških vrednosti na naravnih območjih.

Kemijska onesnaženja, ki lahko presegajo normativne vrednosti in ogrožajo zdravje ali pa samo povzročajo neprijetna občutja (npr. smrad) in so posledica poselitve, prometne in energetske infrastrukture ter kmetijstva.

Vidno moteče ureditve, objekti in pojavi, ki presegajo merilo prostora, so moteči, poenostavljajo krajinske vzorce ter zmanjšajo orientacijo v prostoru.

Bolj sistematično je merila za degradirana urbana območja opredelil Koželj (1998), ki je v sami raziskavi poskušal poudariti celovitost in pestrost pojava degradacije. Celovitost meril je poskušal doseči s skupinami osmih kombiniranih meril, kamor je uvrstil splošna merila iz posameznih problemskih kategorij degradiranih urbanih območij, ta pa nadalje razvrstil v skupine po posameznih parametrih ugotavljanja in tipih degradiranih urbanih območij.

Merila za opredeljevanje degradacije urbanih območij lahko razdelimo na merljiva in nemerljiva ter splošna in posebna. V nadaljevanju je predstavljen seznam skupin meril po Koželju (1998):

1. **Ekonomska merila:** predstavljajo jih parametri, ki izhajajo iz ocene gibanja akumulacije na zemljišču, kot so: struktura lastnikov in lastnine, stopnja amortizacije, donosnost rabe in vlaganj, cene na trgu nepremičnin, stopnja iztrošenosti objekta, naprav, stroški rušitve, čiščenja.
2. **Funkcionalna merila:** predstavljajo jih parametri, ki izhajajo iz ocene primernosti namenske rabe, h katerim uvrščamo: ustreznost rabe z vidika intenzivnosti, obremenjevanja okolja, združljivosti z okoliškimi rabami.
3. **Okoljevarstvena merila:** predstavljajo jih parametri, s katerimi se določijo in merijo obremenitve širšega ali neposrednega okolja z aktivno ali opuščeno rabo urbanega območja: onesnaževanje tal, kemična kontaminacija, emisije plinov, hrup, prah, odlagališča odpadkov in pepela.
4. **Fizična merila:** predstavljajo jih parametri, ki kažejo materialno, gradbeno stanje stavb in opreme ter biološko stanje nasadov in zelenih ureditev: starost fizičnih struktur, naprav in ureditev, stanje funkcionalnih, javnih, zelenih površin ter odprtih prostorov.
5. **Urbanistična merila:** predstavljajo jih parametri, po katerih se vrednoti ustreznost načrtovanja in njegove uporabe: gostota pozidave, prebivalstva, zasnova odprtega in grajenega prostora, razporeditev rabe in organizacija funkcij, navezava na mesto in njegovo okolico, odnos morfologije in tipologije, sanitarni in ekološki standardi.
6. **Strukturna merila:** predstavljajo jih parametri, ki pojasnjujejo zakonitosti razvoja in predstavljajo vzorec razporeditve degradiranih urbanih območij v odnosu do ustroja mesta. Razdelimo jih glede na strukturno lego območij (v centru, ob glavnih mestnih prostorih, subcentru, zaledju, predmestju, mestnem obodu), obliko (linearna, polarna, razpršena, večji strjeni kompleksi, nedefinirane oblike) in strukturni delež (razmerje velikosti degradiranih površin do celotnih mestnih površin, delež posameznih tipov degradiranih območij, razmerje med degradiranimi in vzdrževanimi oziroma novimi območji iste vrste, razmerje med prirastkom degradiranih površin in reaktivnimi degradiranimi območji).
7. **Socialna merila:** predstavljajo jih parametri, ki kažejo bivanjsko (prehodnost, varnost, dostopnost servisov, javnega prometa, bližina centra, opremljenost in urejenost javnih površin) in socialno okolje (pripadnost skupnosti, izseljevanje, staranje prebivalstva, stopnja kriminala in getocizem).
8. **Oblikovna merila:** predstavljajo jih parametri, ki izhajajo iz vrednotenja razpoznavnosti, berljivosti, stimulativnosti, skladnosti, privlačnosti in sporočilnosti prostorskih oblik ter drugih sporočil v okolju (predstavljajo identiteto pokrajine, kraja, predela, simbolno vrednost območja, videz grajenih in naravnih struktur, skladnost oblik).

V projektni nalogi Fakultete za arhitekturo v Ljubljani (Merila in kriteriji..., 2015), v sklopu katerega so opravili celovit popis DUO znotraj urbanih naselij v 11 mestnih občinah v Sloveniji, so predhodno določili merila za določanje vrste degradacije. Merila so primerna za opredelitev različnih tipov DUO in so v pomoč pri zaznavanju, vrednotenju in spremljanju degradiranih območij. Pri določitvi meril so izhajali iz osmih meril, ki jih je sistematično opredelil Koželj (1998), vendar so zaradi lažjega evidentiranja na koncu podrobneje opredelili le štiri. Poleg teh meril so skupaj z naročnikom projekta

opredelili tudi osnovno merilo oziroma velikost območja vrednotenja. Pri tem so upoštevali enotnost glede prostorskih značilnosti (namenska raba, kulturna dediščina, izvedbeni pogoji in usmeritve). Meja DUO je usklajena z mejami enot urejanja prostora (v nadaljevanju EUP) oziroma poteka po parcelnih mejah. Velikost DUO ni smela biti manjša od 2000 m² (0,2 ha).

Merila za določanje DUO (Merila in kriteriji ..., 2015):

Merila funkcionalna degradacija (FuD): predstavljajo merila, s katerimi določimo ustreznost rabe s planskimi dokumenti kot z vidika intenzivnosti rabe območja, obremenjenosti okolja, skladnosti z rabo v sosednjih območjih. Merila, s katerimi določimo funkcionalno degradacijo, so: dejanska raba, opuščena raba, mešana raba, prometna obremenjenost, dostopnost in prehodna raba na območju.

Merila fizične degradacije (FiD): predstavljajo merila, s katerimi določimo gradbeno oziroma materialno stanje objektov, stavb, opreme ter zelenih površin. Z njimi določimo starost, vzdrževanost in stanje grajenih struktur kot tudi naravnih danosti ter določimo ustreznost uporabe in načrtovanja. Ta merila so: gabarit in gostota zazidave, odprte grajene in zelene površine, stanje objektov in zelenih površin, morfologija zazidave.

Merila socialne degradacije (SoD): predstavljajo merila, s katerimi določimo sum socialne degradacije na območju: prisotnost kriminala, vandalizma, izseljevanja in staranje prebivalstva, getoizacija območja.

Merila okoljske degradacije (OkD): predstavljajo merila, s katerimi določimo sum okoljske degradacije, ki so opaženi na terenu ali izraženi s strani javnosti in strokovnih služb na območju: onesnaženost zemlje / prsti, vode, prisotnost odplak, strupenih emisij, snovi ali delcev.

2.2.4 Tipologija degradiranih območij

Tipologijo degradiranih območij oziroma njihovo klasifikacijo lahko oblikujemo in analiziramo na več različnih načinov. Kolikor obstaja opredelitev in meril, toliko je različnih vrst, velikosti in značilnosti degradiranih območij.

Degradirana območja najpogosteje razvrstimo glede na (Ferber s sod., 2006):

- **lokacijo:** urbana, suburbana in ruralna območja;
- **predhodno rabo zemljišča:** npr. industrijska, vojaška, stanovanjska območja, območja namenjena rekreaciji in prostemu času;
- **po tipu:** prazna, opuščena, nevarna in premalo izkoriščena območja;
- **na razvojno fazo:** območja prednostnega ukrepanja in območja v procesu načrtovanja prenove;
- **po velikosti:** majhna, velika, zelo obširna območja ali kompleksi.

V priročniku »*Brownfield Handbook*« (Projekt LEPOD, 2006) sta podani dve klasifikaciji degradiranih območij. Prva se nanaša na predhodno rabo zemljišča in območja deli na: industrijska, vojaška območja, območja železniške infrastrukture in ostalih transportnih dejavnosti, kmetijska območja, javne institucije (šole, bolnišnice, zapori), poslovno – trgovska, območja kulturne dediščine in ustanov, rekreacijska območja (športna igrišča, parki, odprt prostor). Druga klasifikacija pa razvršča degradirana območja glede na verjetnost ponovne uporabe oziroma glede na ekonomsko upravičenost

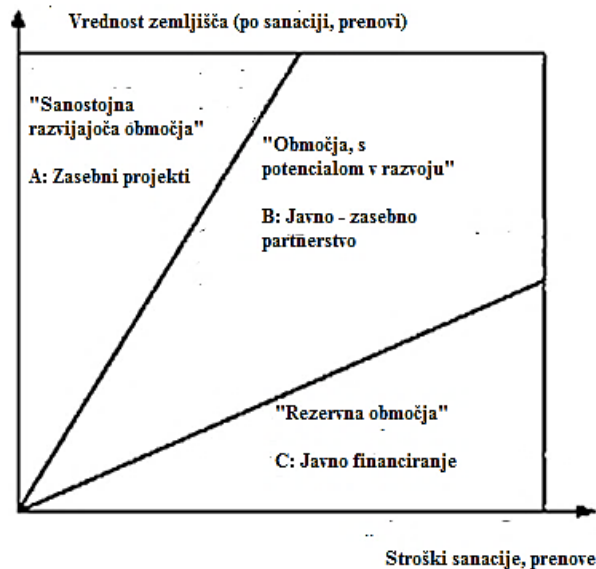
njihove prenove. Ekonomičnost zemljišča predstavlja glavno vodilo pri projektih, povezanih s prenovo degradiranih območij in je odvisna od posrednih in neposrednih stroškov prenove, napovedanih oziroma predvidenih prihodkov, vrste financiranja in z njim povezanim finančnim trgovanjem, višine davčnih dajatev in nazadnje, od sporazuma med lastniki ter vlagatelji.

Slika 1 prikazuje klasifikacijo degradiranih območij glede na ekonomsko upravičenost, skladno z določili, ki so bili sprejeti v CABERNET projektu. Območja so razdeljena na tri vrste, in sicer glede na njihov ekonomski status (Ferber s sod, 2006):

Območje A: Predstavljajo samostojno razvijajoča se območja. Degradirana območja imajo visoko tržno vrednost in majhne stroške prenove. Območja so ekonomsko zelo donosna, zato ne potrebujejo javnih sredstev in so financirana izključno iz zasebnih projektov.

Območje B: Območja, ki imajo potencial v razvoju in so na meji rentabilnosti. Zaradi tveganja potencialne nedonosnosti naložbe v območje, je značilno sodelovanje oziroma financiranje iz javno – zasebnega partnerstva.

Območje C: Rezervna območja oziroma območja, ki niso v stanju, kjer bi bila njihova prenova donosna. Njihova tržna vrednost je namreč majhna, sami stroški prenove so pa praviloma zelo visoki. Njihova prenova je odvisna predvsem od višine javnih sredstev ter zemljiške politike, ki z različnimi instrumenti in zakonskimi predpisi na danem območju spodbuja prenovo.

Slika 1: Klasifikacija degradiranih območij glede na ekonomsko upravičenost po A-B-C modelu (Ferber s sod., 2006: str. 44)

V sklopu projekta RETINA (2012) so bile opredeljene štiri kategorije degradiranih območij:

A Kategorija – Prazni objekti: v kategorijo so uvrščeni prazni, opuščeni, uničeni in neuporabni objekti, ki niso v uporabi že vsaj eno leto ter na katerih se nadaljnja uporaba ne načrtuje.

B Kategorija – Zapuščena območja in objekti: v kategorijo so uvrščena območja, ki so uničena zaradi predhodne (industrijske) rabe in morajo biti za nadaljnjo rabo ustrezno sanirana.

C kategorija – Območja in objekti, ki so trenutno v rabi in so vključeni v planske dokumente: v to kategorijo so uvrščena vsa zapuščena območja s sprejetimi razvojnimi načrti.

D kategorija – Območja in objekti, ki so trenutno v rabi, kjer je možnost revitalizacije prepoznana, vendar še niso vključeni v razvojne plane: v kategorijo so uvrščena območja, kjer je možnost, da jih lastniki sami revitalizirajo v prihodnosti. Prepoznavanje takšnih območij je odvisno od lokalnega poznavanja problematike in presoje.

Na podobno kategorizacijo kot je opredeljena v projektu RETINA (2012), so se pri vzpostavitvi podatkovne baze degradiranih območij opirali tudi v Ostravi na Češkem. Klasifikacija dejansko izhaja iz podatkovne baze degradiranih območij v Londonu NLUD (*angl. National Land Use Database, slov. Nacionalna baza rabe prostora*). Ta deli degradirana območja na pet kategorij: A KATEGORIJA: Predhodno razvita zemljišča, ki so sedaj prazna in opuščena; B KATEGORIJA: Prazni in opuščeni objekti; C KATEGORIJA: Opuščena zemljišča in objekti; D KATEGORIJA: Prej razvita zemljišča ali objekti, ki so trenutno v uporabi in so opredeljeni v lokalnih prostorskih načrtih oziroma imajo gradbeno dovoljenje; E KATEGORIJA: Prej razvita zemljišča ali objekti trenutno v uporabi, brez ustreznih prostorskih načrtov oziroma gradbenih dovoljenj. Na Češkem so po nadaljnjih študijah lokacije degradiranih območij po vseh čeških regijah, uporabili klasifikacijo, ki se nanaša na predhodno rabo območja. Podrobneje so določili devet tipov oziroma kategorij degradiranih območij, in sicer: območja za bivanje, turizem, promet, industrijo, javne storitve, rudarstvo, kmetijstvo, vojaška in druga območja (Vojvodíková s sod., 2011).

V slovenski literaturi se je s tipologijo DUO ukvarjal že Koželj (1998). Za namen raziskave je določil sedem tipov DUO, ki se pojavljajo v urbanih območjih Slovenije:

- **Industrijska območja, pristaniška območja in območja železnic:** za območja je značilno opuščanje dejavnosti, in s tem posledično opuščena ter tehnološka zastarelost objektov. Možna onesnaženost, emisije in neprehodnost območja.
- **Rudarska območja:** območja in objekti, ki so posledica opuščanja rudarske dejavnosti. V ta tip se uvrščajo tudi dolgotrajno propadajoča območja, nesanirane gramoznice, kamnolomi in divja odlagališča.
- **Vojaška območja:** opuščene vojašnice, skladišča in naprave ter vadbeni poligoni.
- **Sive cone:** so razvojno prekoračena ali zapostavljena območja predhodne pasivne rabe. Med sive cone se uvrščajo zgodovinske stavbe, ki niso pod spomeniškim varstvom ter območja infrastrukturnih koridorjev in rezervatov.
- **Stanovanjska območja:** opuščena območja v mestnem središču in njegovem zaledju, delavske kolonije, stanovanjske soseske ter stanovanjska območja vzdolž vpadnic.
- **Predmestje:** območja razpršene gradnje in barakarska naselja.
- **Staromestna jedra.**

Plut (2004) s tipološkega vidika prostora na podlagi sonaravnega merila, loči naslednje tri tipe degradiranih območij:

- **Stara industrijska, rudarska območja:** območja, ki so potrebna okoljske sanacije in razvojne prenove.
- **Propadajoča mestna območja:** so izčrpana območja v večjih mestih, ki so posledica opuščanja industrijskih panog in propadanja mestnega okolja zaradi hrupa, prometnih zastojev in onesnaževanja.
- **Agrarna, turistična in suburbanizirana intenzivna ruralna območja:** predstavljajo poškodovana območja, ki so posledica kmetijske proizvodnje, turistična in rekreacijska območja ter območja prizadeta zaradi stihijskega širjenja urbanizacije na podeželje.

Na omenjene tipologije in merila za opredeljevanje degradiranih območij, so se pri opredeljevanju in popisu opirali v obeh projektih, ki sta bila izvedena v Sloveniji. V projektu Sonaravna sanacija okoljskih bremen (Špes s sod., 2012) so najprej oblikovali širši nabor degradiranih območij, ki so ga v nadaljevanju zaradi potreb naročnika zožili na štiri tipe degradiranih območij, na katerih je mogoča ponovna vzpostavitev dejavnosti.

Tako so popisali:

- **industrijska območja** (industrijski obrati in površine, industrijsko – obrtne cone),
- **rudarska območja** (objekti in površine, kjer je vidna površinska degradacija),
- **vojaška območja** (vojašnice, karavle),
- **transportne ter druge infrastrukturne objekte in površine** (skladišča, opuščeni mejni prehodi, železniške proge ...).

Takšna tipologija daje le grob okvir, zato so v projektu Vzpostavitev aktivnega registra FDO za Gorenjsko regijo (Lampič s sod., 2015) ter na podlagi izkušenj iz prejšnjega popisa, razširili nabor in nadgradili obstoječo tipologijo na enajst tipov FDO. V popisu so bila tako obravnavana naslednja območja:

- **industrijska** - območja industrije;
- **rudarska** - območja rudarjenja in pridobivanja mineralnih surovin;
- **infrastrukturna** - območja železniške, cestne infrastrukture, opuščena skladišča, čistilne naprave;
- **turistična in rekreacijska** - območja, kjer so se izvajale turistične in rekreacijske dejavnosti;
- **območja kulturne dediščine** - območja formalno varovanih spomenikov;
- **kmetijska** - območja nekdanjih farm s pripadajočimi zemljišči;
- **poslovno - trgovska** - opuščena območja poslovno – obrtnih ali trgovskih con;
- **stanovanjska** - območja, kjer je osnovna funkcija stanovanjska, so pa zaradi dejavnosti bistveno prizadete bivanjske razmere;
- **stara vaška jedra** - funkcionalno neizkoriščena in propadajoča območja vaških jeder;
- **odlagališča** - območja nelegalnih odlagališč, nesanirana nekdanja odlagališča.

V projektni nalogi Fakultete za arhitekturo: Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij – DUO 2 (2015), so pri določevanju tipov DUO izhajali iz tipologije, ki jo je določil Koželj (1998) ter Špesova s sod. (2012). Na podlagi dejanske rabe so določili 10 tipov DUO:

- **Območja stanovanj** - območja eno ali večstanovanjskih površin in stanovanjske površine za posebne namene.
- **Območja centralnih dejavnosti** – območja, namenjena oskrbnim, storitvenim in družbenim dejavnostim ter bivanju (mešana raba).
- **Območja proizvodnih dejavnosti** – območja, namenjena proizvodni dejavnosti.
- **Območja za turizem in rekreacijo** - objekti in pripadajoča funkcionalna zemljišča, ki so namenjeni turistični, rekreacijski ali športni dejavnosti.
- **Območja zelenih površin** - območja odprtih zelenih površin.
- **Območja infrastrukture** - območja, namenjena prometu, komunikacijski, energetski, okoljski ter drugi gospodarski infrastrukturi.
- **Območja za potrebe obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami** - območja za potrebe obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, območja zaščite in reševanja.
- **Območja kmetijske proizvodnje** - območja, objekti in funkcionalne površine, namenjene kmetijski proizvodnji.
- **Območja pridobivanja mineralnih snovi** - območja z dejavnostjo pridobivanja mineralnih snovi.
- **Območja prehodne pasivne rabe** - območja, ki so razvojno zapostavljena ali s prehodno rabo.

2.3 Sklepne ugotovitve

Po pregledu različnih opredelitev oziroma definicij degradiranih območij se lahko strinjamo, da za degradirana območja ne obstaja ena, univerzalna definicija. Razumevanje pojma degradirana območja znotraj držav EU ni enotno, prav tako pojem različno opredeljujejo v Ameriki. Večinoma se definicije nanašajo na zapuščena območja ter objekte, razlike nastanejo pri razumevanju ali je to območje onesnaženo oziroma ima okoljske probleme. Prav tako se nekatere opredelitve nanašajo zgolj na pretežno zapuščena industrijska območja, ki imajo probleme z onesnaženjem in k degradiranim območjem ne uvrščajo območja, ki so prizadeta zaradi kmetijske, gozdarske, turistične rabe. Prav tako ne uvrščajo območij, ki imajo stanovanjske, ekonomske in socialne probleme. V različnih projektih in iniciativah so si zato prizadevali oblikovati skupno definicijo, ki bi pripomogla k lažjemu razumevanju problematike in posredno k boljšemu razumevanju deležnikov, ki so vpeti v sam proces načrtovanja in sanacije degradiranih območij. Na podlagi enotnih opredelitev je možno vzpostaviti podatkovne baze degradiranih območij in primerjati stanje po posameznih državah. Določimo lahko tudi območja (regije), kjer je ukrepanje nujno oziroma sem jim zagotovijo višja sredstva za prestrukturiranje. Na podlagi primerjave podatkovnih baz v različnih obdobjih lahko tudi ugotovimo ali so območja razvojno napredovala ali stagnirajo oziroma so še bolj nazadovala.

V diplomskem delu razumemo pojem degradirana območja na način, kot je bil opredeljen v projektu CABERNET (Ferber s sod., 2006), ki degradirana območja opredeli kot območja, prizadeta zaradi pretekle rabe, lahko so zanemarjena ali premalo izkoriščena in se nahajajo predvsem v urbanih območjih (ruralnem, suburbanem okolju) ter zahtevajo poseg, da se lahko ponovno uporabijo. Območje je lahko zaradi pretekle rabe tudi okoljsko prizadeto, ni pa nujno.

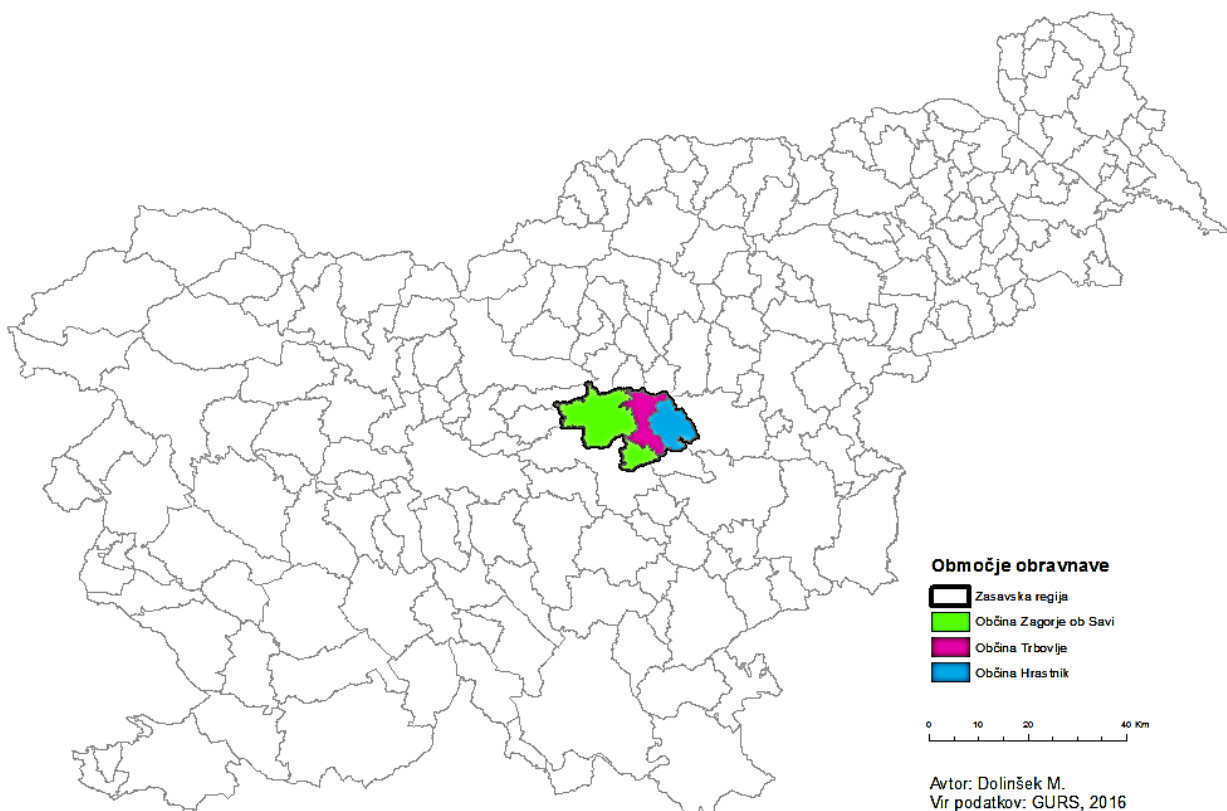
Degradirana območja zaznavamo, spremljamo in vrednotimo s pomočjo različnih meril. Z merili lahko problem degradiranega območja izpostavimo ali ga prekrijemo. Merila za opredeljevanje niso zakonsko določena, prav tako je nekatera težko številsko določiti. Merila je sistematično zelo podrobno opredelil Koželj (1998). Sam nabor je bil zelo širok, zato so v projektni nalogi Fakultete za arhitekturo v Ljubljani (Merila in kriteriji..., 2015) zaradi lažjega evidentiranja, zmanjšali nabor meril. Pri tem so opredelili funkcionalna, fizična, socialna ter okoljska merila. Pri evidentiranju degradiranih območij je pomembno določiti tudi velikostno merilo oziroma uskladiti mejo degradiranega območja s planskimi dokumenti. To je pomembno predvsem z vidika sanacije ter nadaljnjih načrtov na degradiranih območjih.

Pri primerjavi različnih tipologij oziroma klasifikacij se za degradirana območja največkrat uporablja klasifikacija glede na predhodno rabo (dejavnost). Degradirana območja je možno klasificirati tudi glede na ekonomski status območja oziroma ekonomsko upravičenost obnove. Tretja opredelitev se nanaša na razvojne plane in deli območja, na katerih so znani plani oziroma obstajajo načrti ter na območja, kjer načrtov ni. V diplomskem delu smo uporabili klasifikacijo glede na predhodno rabo oziroma glede na zadnjo dejavnost, ki se je izvajala na območju. Podrobneje bodo tipologija z opisi posameznih tipov ter merila, ki smo jih uporabili kot osnovo za naše delo, predstavljeni v tretjem – metodološkem poglavju.

3 METODOLOŠKI PRISTOP K PROUČEVANJU DEGRADIRANIH OBMOČIJ

3.1 Opredelitev obravnavanega območja

V diplomskem delu smo obravnavali območje Zasavja, ki se nahaja v geometričnem središču Slovenije (slika 2). Gre za prostorsko homogeno območje treh občin: Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik, ki imajo skupne točke tako v zgodovinskih, naravnogeografskih, družbeno – socialnih kot gospodarskih značilnostih. Obravnavano območje je, skupaj z občino Litija (od leta 2013 naprej), uvrščeno v Zasavsko statistično regijo (SURs, 2016).

Slika 2: Območje obravnave (vir podatkov: GURS in lastna obdelava, 2016)

3.1.1 Opis območja

Zasavje se nahaja v osrednjem delu Posavskega hribovja, na skrajnem jugovzhodu Savinjskih Alp. Gre za pretežno hribovito pokrajino, ki meji na Ljubljansko in Celjsko kotlino ter Dolenjsko podolje. Rečna erozija reke Save je, skupaj s pritoki, območje preoblikovala v zelo razgiban relief. Glavna značilnosti reliefa Zasavja so tako globoke soteske oziroma doline s srednje visokimi hribi ali vzpetinam, kateri najvišji vrh predstavlja Kum, na nadmorski višini 1220 m. Večja naselja so se razvila ob treh večjih pritokih Medije, Trboveljščice in Bobna. Pred odkritjem premoga je bilo območje pretežno agrarno in poraščeno z gozdom. Razvoj se je začel v 19. stoletju z razvojem rudarjenja in izgradnjo strateško pomembne južne železnice. Eksploatacija premoga ter hiter razvoj

industrializacije sta povzročila občutno preobrazbo naravne pokrajine in hitro rast urbanih naselij Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik. Zasavje je postalo eno izmed pomembnejših produkcijskih in populacijskih območij v državi. Posledice velike izrabe naravnih danosti niso bile zgolj pozitivne. Na zemeljskem površju se posledice dolgoletnega rudarjenja kažejo kot močno ugreznanje tal, značilni so plazovi, usadi in podori, prav tako so vidne spremembe v hidrografski mreži (Vrišer, 1962). Dolinska oziroma kotlinska lega območja je razlog za pogoste toplotne inverzije in posledično slabe samočistilne sposobnosti, katerih posledica je močna onesnaženost ozračja. Območje Zasavja se tako že vrsto let uvršča med najbolj onesnažena in degradirana območja v Sloveniji (Špes, 1998). Za območje je značilna tudi slabša prometna povezanost. Mimo regije poteka avtocestna povezava Ljubljana – Maribor, vendar je dostop relativno slab. Še najboljši dostop ima občina Zagorje ob Savi, preko priključka Trojane. Glavno prometno os s sosednjim regijami tako predstavlja cestna in železniška povezava vzdolž reke Save (Klančičar Schneider, 2014).

Preglednica 2: Statistični podatki občin v Zasavski regiji za leto 2014 (SURs, 2016)

Občina	Površina [km ²]	Število prebivalcev	Gostota prebivalstva [preb/km ²]	Skupni prirast [na 1.000 prebivalcev]	Stopnja registrirane brezposelnosti [%]	Pov. mesečna neto plača [EUR]	Prihodek podjetij [1000 EUR]
Hrastnik	59	9 499	162,1	-14,6	19,1	881,25	123 820
Trbovlje	58	16 562	285,6	-8,3	20,6	1019,50	307 464
Zagorje ob Savi	147	16 763	144,0	-3,2	14,3	873,29	313 430
SKUPAJ	264	42 824	162,2	-7,7	17,7	931,88	744 714

Zasavje, glede na skupno površino, uvrščamo med najmanjše regije v Sloveniji. Po površini je največja občina v regiji Zagorje ob Savi, najmanjša pa občina Trbovlje. Po podatkih Statističnega urada Slovenije je leta 2014 na območju živel 42,824 prebivalcev, kar predstavlja 2,08 % vseh prebivalcev v Sloveniji. Gre za relativno gosto poseljeno območje. Območje izstopa predvsem po najvišji starosti prebivalcev, kar je posledica negativnega prirasta in splošnega upada števila prebivalstva v zadnjih letih zaradi odseljevanja. Značilna je slabša gospodarska razvitost, katere posledica je najnižji BDP na prebivalca (10 866 EUR) ter visoko registrirana brezposelnost (17,7 %). Brezposelnost je še posebej skrb vzbujajoča med mladimi, v starosti od 15 do 29 let, saj je najvišja v državi. Skoraj tretjina delovno aktivnih prebivalcev je v regiji leta 2014 odhajala na delo v sosednje regije. Na območju je bilo po letu 1991 zgrajenih najmanj stanovanj, v letu 2014 je bilo zgrajeno manj kot eno (0,8) stanovanje na 1000 prebivalcev, njihova povprečna površina je najmanjša v državi (SURs, 2016).

Tradicionalno industrijsko in rudarsko območje Zasavja je danes po zapiranju rudnikov in zatonu nekaterih industrijskih panog ter v zadnjem času še energetike, v obdobju preobrazbe. Le-to pa, kot smo ugotovili, spremlja še cela vrsta težav, povezanih s staro industrijsko strukturo, neugodno demografsko podobo, povečano brezposelnostjo ter degradiranim površjem in okoljem. Prav slednja dajeta še posebno negativno podobo regiji (RRP, 2015).

3.2 Tipologija degradiranih območij, zasnova popisnega lista in popis na terenu

Pri določitvi meril, tipologije in oblikovanju popisnega lista smo se navezovali na projekt CRP (šifra projekta: V6 – 1510): Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra (Lampič s sod., 2016). Gre za skupni projekt Filozofske fakultete, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo in Geodetskega inštituta Slovenije, ki se je začel izvajati oktobra 2015.

3.2.1 Določitev meril

Z namenom, da bi bil popis degradiranih območij (v nadaljevanju tudi DO) čim bolj enoten in objektivni, je bilo treba jasno opredeliti merila. Da se območje uvrsti med degradirano, mora ustrezati štirim osnovnim merilom oziroma petim dopolnilnim merilom.

Osnovna merila za določitev degradiranega območja:

1. MERILO: Območje je antropogeno spremenjeno

Na degradiranem območju se je izvajala dejavnost oziroma območje še služi za opravljanje človekovih dejavnosti. Degradirano območje ni naravnega nastanka, lahko pa so zaradi delovanja človeka vidne posledice v naravnem okolju. Na območju so lahko za opravljanje dejavnosti prisotni objekti, ni pa nujno.

2. MERILO: Opuščenost območja

Gre za osnovno in najpomembnejše merilo. Območje je lahko:

- povsem opuščeno (100 %): sem štejemo območja, kjer se dejavnost na celotnem območju ne izvaja več;
- pretežno opuščeno (50 - 99 %): sem štejemo območja, kjer je dejavnost še vedno prisotna, vendar v zmanjšanem obsegu, od 50 - 99 % celotne površine;
- delno opuščeno (10 - 50 %): sem štejemo območja, kjer je dejavnost še vedno v večini prisotna, od 10 - 50 % celotne površine;
- ni opuščeno: sem štejemo samo degradirana stanovanjska območja.

3. MERILO: Vzdrževanost območja

Gre za fizično merilo degradacije, ki kaže na fizično kondicijo območja. Območje je lahko: nevzdrževano, slabo vzdrževano ali dobro vzdrževano.

4. MERILO: Velikost območja

Minimalna površina degradiranih območij oziroma zaključenega območja naj meri vsaj 5000 m² (0,5 ha) površine oziroma za območja znotraj mestnih naselij vsaj 2000 m² (0,2 ha) površine. Pri zamejitvi območja se upošteva območje EUP oziroma parcelna meja, če je preveliko odstopanje med dejansko mejo degradiranega območja v naravi in mejo EUP.

Dopolnilna merila za določitev degradiranega območja:

1. MERILO: Socialna degradacija

Gre za sum socialne degradacije: prisotnost vandalizma, poškodovanosti, uničenost zgradb, okolja, nesnaga. Možna zmanjšana varnost, prisotnost kriminala, prisotnost specifičnih etničnih skupin ter splošno slab sloves območja.

2. **MERILO: Okoljska degradacija**

Gre za oceno potencialnega negativnega vpliva na okolje (vodo, zrak, tla, vegetacijo, površje).

3. **MERILO: Vizualna degradacija**

Gre predvsem za oceno vizualne degradacije, npr. neustrezen arhitekturni slog, propadajoči objekti, izstopajoči objekti v merilu, neskladnost s krajino.

4. **MERILO: Čas opuščeniosti**

Upoštevamo pri DO prehodne rabe, če se na območju odvija začasna raba oziroma gre za opuščen projekt, gradbišče, območje, ki miruje več kot tri leta in več ter pri začasni rabi, če je na območju prisotna do približno treh let.

5. **MERILO: Fizično stanje**

Upoštevamo pri DO za bivanje in DO mestnega in vaškega jedra. Na območju se pojavljajo problemi s prometno urejenostjo, fizično propadanje stavb, problemi z neustrezno komunalno urejenostjo in odsotnost ali nevdzdrževanost funkcionalnih zemljišč.

3.2.2 Tipologija in popisni list

Za potrebe popisa smo uporabili tipologijo, kot je opredeljena v projektu CRP: Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra (Lampič s sod., 2016). V prvi fazi projekta je bilo opredeljenih 12 različnih tipov degradiranih območij. Pri opredelitvi določenega tipa smo upoštevali zadnjo dejavnost, ki se je izvajala na območju. V primeru, da je bilo na območju več dejavnosti oziroma se le-te še izvajajo, smo izbrali prevladujočo. Posamezni tipi in kratki opisi so predstavljeni v preglednici 3.

Za vsako identificirano degradirano območje, glede na predhodno določena merila, smo na terenu ustrezno izpolnili popisni list, ki je vseboval naslednje kategorije:

- ime DO, občina in naselje, v katerem se območje nahaja;
- tip DO;
- ocenjena površina DO;
- prisotnost objektov na DO;
- stopnja opuščeniosti in stanje DO;
- lastništvo območja;
- ocena potencialne degradacije posameznih okoljskih sestavin;
- ocena potencialne socialne degradacije;
- ocena potencialne vizualne degradacije;
- analiza dejanske rabe;
- analiza namenske (planske) rabe (podatke smo pridobili iz veljavnih Občinskih prostorskih načrtov občin (v nadaljevanju OPN));
- opis predvidenih razvojnih načrtov, razvojnih ovir in okviren časovni okvir izvedbe reaktivacije / sanacije DO.

Pri oblikovanju popisnega lista smo se navezovali na popisni list CRP projekta, ki je v teku (Lampič s sod., 2016) in popisni list, ki je bil uporabljen v projektu FDO za Gorenjsko regijo (Lampič s sod., 2015). Vzorec popisnega lista se nahaja v Prilogi A.

Preglednica 3: Tipologija degradiranih območij (Lampič s sod., 2016)

ID	TIP DO	PODTIP DO	KRATEK OPIS DO
1	DO kmetijske dejavnosti		Degradirana območja površin, namenjenih za kmetijsko proizvodnjo. Območja z objekti in funkcionalnimi površinami, namenjenimi kmetijski proizvodnji, skladiščenju, predelavi, reji živine ali intenzivni pridelavi poljščin.
2	DO javnih storitev		Degradirana območja, kjer so se izvajale javne, izobraževalne, zdravstvene, kulturne, verske in druge javne dejavnosti.
3	DO storitvenih dejavnosti		Degradirana območja in objekti poslovne, storitvene in trgovske dejavnosti.
4	DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti		Območja z objekti in pripadajočim funkcionalnim zemljiščem, namenjenim turistični, športni in rekreacijski dejavnosti.
5	DO industrijskih in obrtnih dejavnosti		Degradirana območja, kjer prevladuje (je prevladovala) industrijska oziroma obrtna dejavnost
6	DO obrambe, zaščite in reševanja		Degradirana območja, namenjena potrebam obrambe, zaščite in reševanja. Vojašnice, skladišča, naprave in vadbeni poligoni ter pripadajoča zemljišča.
7	DO pridobivanja mineralnih surovin	7.1 DO rudnika	Degradirana območja pridobivanja mineralnih surovin, rudniška območja, območja jalovišč, kamnolomov, peskokopov, gramozne jame ipd. V območja rudnikov uvrščamo območja objektov in naprav za izvajanje dejavnosti rudarjenja ter površine, kjer je prostor zaradi rudarjenja neposredno degradiran. V podtip DO kamnoloma / peskokopa, gramozne jame uvrščamo tista območja, kjer je pridobivanje mineralnih surovin opuščeno, območja pa se ne morejo sanirati po naravni poti.
		7.2 DO kamnoloma, peskokopa	
		7.3 DO gramozne jame	
		7.4 Ostala DO pridobivanja mineralnih surovin	
8	DO infrastrukture	8.1 DO prometne infrastrukture	Degradirana območja cest, parkirišč, železnic, logističnih in prometnih terminalov, mejnih prehodov, opuščena letališča in pripadajoči objekti (hangarji), pristanišča, žičnice itd. V to kategorijo uvrščamo tudi različno okoljsko infrastrukturo, odlagališča odpadkov, opuščene čistilne naprave in ostalo gospodarsko – javno infrastrukturo.
		8.2 DO okoljske infrastrukture	
		8.3 DO ostale gospodarske javne infrastrukture	
9	DO prehodne rabe	9.1 DO opuščene gradbišča	Prazna, opuščena območja, ki še nikoli niso bila v funkciji oziroma še niso v funkciji. Govorimo o območjih t.i. greenfield širitev. Sem uvrščamo tudi območja, ki so v fazi spreminjanja funkcije, na katerih se odvija oblika začasne rabe (npr. parkirišče).
		9.2 DO značilne prehodne rabe	
10	DO za bivanje (stanovanjska)		Območja, namenjena pretežno bivanju. Ta tip DO vključuje območja eno in dvostanovanjskih hiš, območja večstanovanjskih objektov, stanovanjske površine za posebne namene, strnjena podeželska naselja, barakarska naselja ipd. Sem sodijo tudi neizgrajena nova stanovanja območja, soseske ipd.
11	DO starega mestnega ali vaškega jedra	11.1 DO starega mestnega jedra	Uvrščamo zaključene komplekse starih mestnih ali vaških jeder, kjer gre praviloma za preplet bivanjske funkcije z drugimi, vendar je te funkcije zaradi prepleta nesmiselno ločevati.
		11.2 DO starega vaškega jedra	
12	DO zelenih in drugih javnih površin		Degradirana območja urejenih zelenih površin v naseljih, neurejene ali zapuščene odprte parkovne površine, vrtičkarske površine, ipd., ki ne služijo več svoji funkciji.

3.2.3 Popis degradiranih območij na terenu

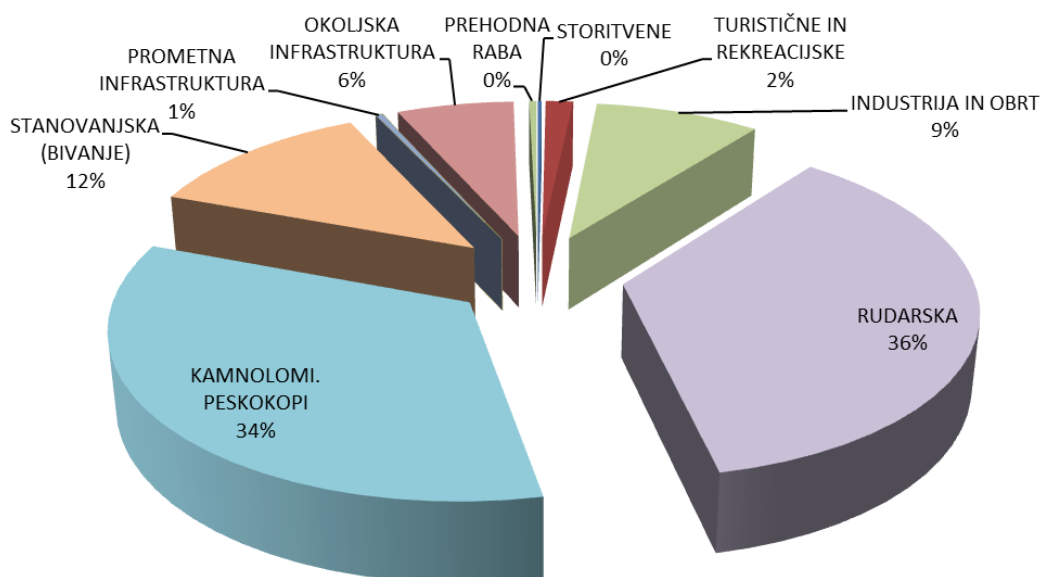
Pred samo izvedbo popisa degradiranih območij na terenu je bila potrebna predhodna priprava, ki je vključevala pregled ustrezne literature in gradiva, pripravo popisnega lista ter ogled rezultatov predhodnih izvedenih popisov oziroma projektov na območju občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi. V ta namen smo si ogledali že obstoječi sloj degradiranih območij na spletni strani Geopedije, ki je bil ustvarjen v okviru projekta Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostna razvojna priložnost Slovenije iz leta 2012. Ogledali smo si tudi zbrane podatke lokalnega društva PUNKT, ki je preko svojega projekta »*Empty Spaces of Zasavje / Prazni prostori Zasavja*« (2014), na družbenem omrežju zbiralo podatke o opuščenih in praznih prostorih na območju Zasavja. Na podlagi pridobljenih informacij smo določili potencialna degradirana območja, ki so bila najprej pregledana na digitalnih ortofoto posnetkih ter nato še terensko pregledana in popisana. Celoten popis je bil izveden v mesecu maju 2016. Poleg informacij na terenu, smo poskušali pridobiti še informacije o stanju in načrtih na degradiranih območjih na izbranih občinah, pri lastnikih območij oziroma preko drugih razpoložljivih virov.

4 ANALIZA IN PREDSTAVITEV REZULTATOV

V tem poglavju sledi osnoven statističen pregled rezultatov popisa degradiranih območij v Zasavski regiji. Kot je že bilo omenjeno, je proces degradacije »živ« proces, ki se stalno spreminja, zato je treba poudariti, da analiza stanja na področju degradiranih območij v Zasavski regiji odraža stanje v mesecu maju 2016. Zbrani podatki popisa, na katerih temelji analiza, se nahajajo v Prilogi B in C.

4.1 Analiza stanja degradiranih območij v Zasavski regiji

Glede na predhodno določena merila popisa, smo na območju Zasavske regije evidentirali skupno 44 degradiranih območij, ki smo jih razvrstili v sedem različnih tipov (DO storitvenih dejavnosti, DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti, DO industrijskih in obrtnih dejavnosti, DO pridobivanja mineralnih surovin, DO infrastrukture, DO prehodne rabe in DO za bivanje). Preostalih tipov, ki so opredeljeni v preglednici 3, namreč v Zasavski regiji nismo zaznali. Iz preglednice 4 je razvidno, da površina vseh degradiranih območij znaša 235,88 ha. Od vseh opredeljenih tipov smo evidentirali največ degradiranih območij pridobivanja mineralnih snovi (13 območij), degradiranih območij za bivanje oziroma stanovanjskih območij (13 območij) ter degradiranih industrijskih območij (11 območij). Največji delež celotne površine degradiranih območij zavzemajo degradirana območja pridobivanja mineralnih surovin, in sicer območja rudarjenja in kamnolomov. Skupaj predstavljajo kar 70 % vseh degradiranih površin, kar je za nekdanjo rudarsko regijo pričakovan rezultat. Sledijo degradirana stanovanjska območja (12 %). Gre predvsem za strnjene stanovanjske komplekse nekdanjih rudarskih kolonij, ki so bile zgrajene ob koncu 19. stoletja ter v prvi polovici 20. stoletja za potrebe delavcev rudnika. Za današnji standard bivanja jih je večina neprimerna in so zato potrebna celovite obnove. Sledijo industrijska in obrtna degradirana območja (9 %), ki so posledica zatona mnogih industrijskih panog in propada velikega števila podjetij. Ostala degradirana območja predstavljajo manjši delež površin v regiji (slika 3).

Slika 3: Delež posameznih DO v Zasavski regiji glede na površino

Preglednica 4: Število in površina DO na območju Zasavske regije

TIP DO	ŠTEVILO DO	POVRŠINA [ha]
DO storitvenih dejavnosti	1	0,50
DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti	3	3,48
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	11	21,01
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika	8	85,23
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa	5	79,89
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture	1	0,91
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture	1	14,88
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)	1	0,91
DO za bivanje (stanovanjska območja)	13	29,07
SKUPAJ	44	235,88

Preglednica 5: Tipi DO in površina v obravnavanih občinah

TIP DO	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi
DO storitvenih dejavnosti		0,50	
DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti			3,48
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	4,67	9,76	6,58
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika	30,41	54,82	
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa	56,79	23,10	
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture		0,91	
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture	10,34	4,54	
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)		0,91	
DO za bivanje (stanovanjska območja)	2,51	20,38	6,18
SKUPAJ VSOTA [ha]	104,72	114,92	16,24

Preglednica 6: Število DO v obravnavanih občinah

TIP DO	Hrastnik	Trbovlje	Zagorje ob Savi	SKUPAJ
DO storitvenih dejavnosti		1		1
DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti			3	3
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	3	5	3	10
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika	6*	3*		8*
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa	2*	4*		5*
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture		1		1
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture	1*	1*		1*
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)		1		1
DO za bivanje (stanovanjska območja)	2	8	3	13
SKUPAJ	11	27	9	44

*Opomba: DO se nahaja v obeh občinah.

Preglednici 5 in 6 prikazujeta zastopanost degradiranih območij po posameznih občinah regije. Najbolj od vseh treh občin izstopa občina Trbovlje, s kar 27 evidentiranimi degradiranimi območji v skupni površini 114,92 ha. Največji delež površine v občini predstavljajo degradirana območja pridobivanja mineralnih surovin, in sicer rudarska območja in območja opuščeni kamnolomov. V občini Trbovlje, glede na drugi dve občini, izstopa velik delež površine degradiranih stanovanjskih območij (DO za bivanje). Najmanj površine od vseh treh občin v regiji zavzemajo degradirana območja v občini Zagorje ob Savi. So pa, presenetljivo, v občini locirana vsa degradirana območja, namenjena turistični in rekreacijski dejavnosti v regiji. V občini Hrastnik smo evidentirali 11

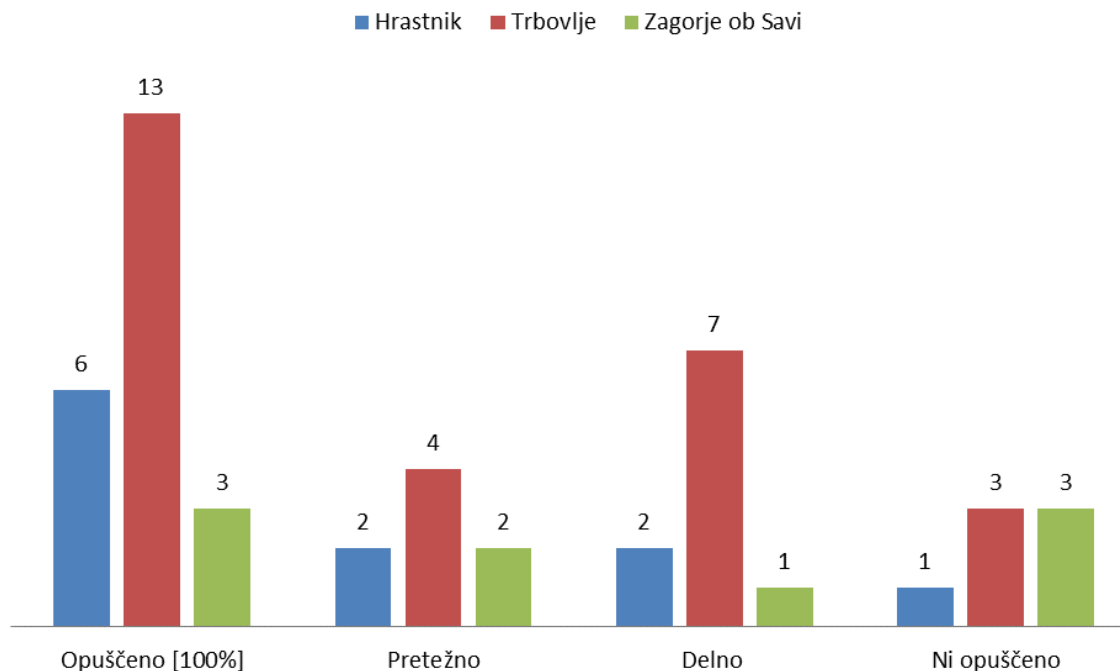
degradiranih območij. V občini najbolj izstopa, glede na druga območja, obsežno degradirano območja kamnoloma, saj predstavlja skoraj polovico površine vseh degradiranih površin v občini.

Osnovno merilo pri določanju degradiranih območij je stopnja opuščeniosti območja. Ta nam pokaže, kako je območje funkcionalno izkoriščeno (Lampič s sod., 2015). Glede na stopnjo opuščeniosti lahko ugotovimo katera so potrebna nujnega ukrepanja (sanacije) in katera predstavljajo potencialno grožnjo v prostoru. V odvisnosti od stopnje opuščeniosti ter fizičnega stanja degradiranega območja zavisi tudi ekonomska prenova območja. Preglednica 7 prikazuje, da je na območju Zasavske regije kar 20 degradiranih območij popolnoma opuščeni. Pretežno opuščeni območij je 7, 10 območij je delno opuščeni, kjer je dejavnost v več kot 50 % še prisotna. Neopuščeni pa je 7 stanovanjskih območij. Glede na tip degradiranih območij so popolnoma opuščena vsa turistična in športnorekreacijska območja, degradirana območja kamnolomov, degradirana območja infrastrukture in prehodne rabe. Prav tako je popolnoma opuščena več kot polovica rudniških območij ter 40 % vseh degradiranih industrijskih območij. Iz pridobljenih podatkov lahko sklepamo, da je na območju Zasavske regije veliko število popolnoma opuščeni degradiranih območij, ki so zelo slabo funkcionalno izkoriščena ter predstavljajo velik prostorski in okoljski problem v regiji.

Preglednica 7: Stopnja opuščeniosti v tipih DO na območju Zasavja

TIP DO	Opuščeno [100%]	Pretežno opuščeno [50 – 99%]	Delno opuščeno [10 – 50%]	Ni opuščeno	SKUPAJ
DO storitvenih dejavnosti		1			1
DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti	3				3
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	5	5	1		11
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika	4	1	3		8
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa	5				5
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture	1				1
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture	1				1
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)	1				1
DO za bivanje (stanovanjska območja)			6	7	13
SKUPAJ	20	7	10	7	44

Slika 4 prikazuje število degradiranih območij glede na stopnjo opuščeniosti po posameznih občinah v Zasavski regiji. V občini Trbovlje prevladujejo povsem opuščena območja, kar 13 od skupno 27 degradiranih območij, je povsem opuščeni. V občini Zagorje ob Savi so povsem opuščena 4 območja, od skupno 9 degradiranih območij, v občini Hrastnik pa je povsem opuščeni 6 območij, od skupno 11 degradiranih območij. Glede na pridobljene podatke ponovno izstopa občina Trbovlje v negativnem smislu, saj je stanje glede opuščeniosti degradiranih območij v tej občini najslabše od vseh treh občin.

Slika 4: Opuščenost DO v obravnavanih občinah

*Opomba: Tri DO se nahaja na območju dveh občin.

Pri obravnavi degradiranih območij je med drugim pomembno lastništvo, saj velikokrat ravno lastništvo zavira sanacijo oziroma razvoj novih dejavnosti na degradiranih območjih. V preglednici 8 so zbrani podatki glede lastništva posameznih degradiranih območij po občinah. V Zasavski regiji prevladujejo degradirana območja v mešani oziroma javno – zasebni lasti (16 območij), sledijo degradirana območja v zasebni lasti (14 območij). Veliko je degradiranih območij v državni lasti, predvsem na račun degradiranih območij, ki so v lasti Rudnika Trbovlje Hrastnik d. o. o. (v nadaljevanju RTH), katerega lastnica je v celoti država.

Preglednica 8: Lastništvo DO v obravnavanih občinah

Občina	Zasebno	Občina	Država	Mešano (javno – zasebno)
Hrastnik	4		5	2
Trbovlje	5	2	9	11
Zagorje ob Savi	5	1		3
SKUPAJ	14	3	14	16

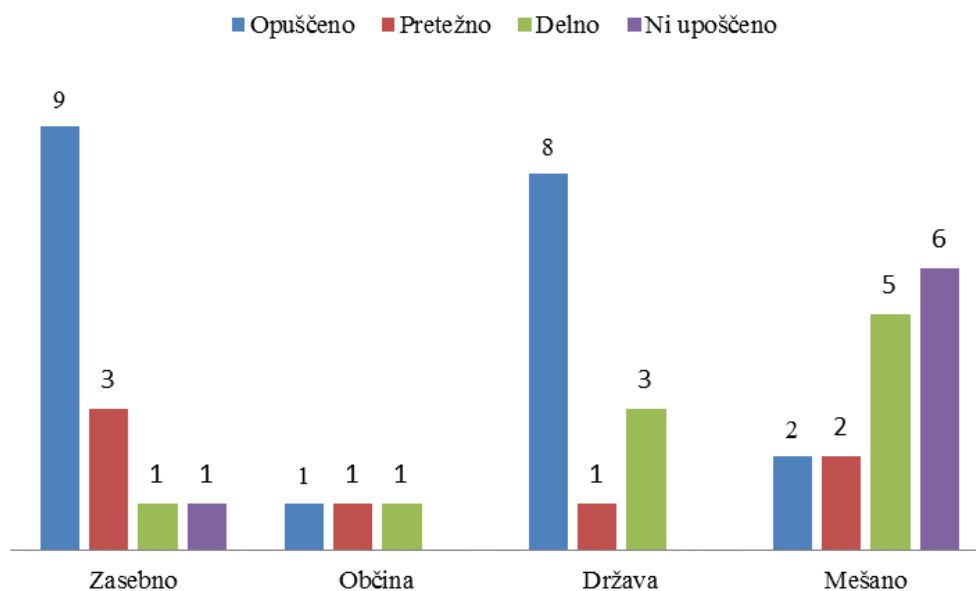
*Opomba: Tri DO se nahajajo v obeh občinah.

Med vsemi tipi degradiranih območij prevladujejo tista, ki so v javni lasti. To so degradirana območja rudnikov, kamnolomov ter degradirana območja infrastrukture. Lastnika teh območij sta RTH in Termoelektrarne Trbovlje d. o. o. (v nadaljevanju TET), ki sta oba v državni lasti. Zgolj 3 območja, od skupno 44 degradiranih območij, so popolnoma (100 %) v lasti občin. Za degradirana območja stanovanj (DO za bivanje) je značilno javno - zasebno lastništvo.

Glede na skupne ugotovitve preteklih popisov v sklopu projekta Sonaravna sanacija okoljskih bremen (Špes s sod., 2012) in FDO v Gorenjski regiji (Lampič s sod., 2015), da na povsem opuščenih degradiranih območjih prevladuje zasebna lastnina, lahko za Zasavsko regijo le delno potrdimo. Namreč 9 povsem opuščenih območij, od skupno 14 območij, je v zasebni lasti, po drugi strani pa je prav tako 8 od 12 območij, ki so v lasti države, popolnoma opuščenih (slika 5).

Preglednica 9: Tip DO glede na lastništvo v obravnavanih občinah

TIP DO	Zasebno	Občina	Država	Mešano (javno – zasebno)	SKUPAJ
DO storitvenih dejavnosti				1	1
DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti	3				3
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	8	2		1	11
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika			8		8
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa		1	2	2	5
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture			1		1
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture			1		1
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)	1				1
DO za bivanje (stanovanjska območja)	2			11	13
SKUPAJ	14	3	12	15	44

Slika 5: Število DO glede na lastnino območja in stopnjo opuščeni v obravnavanih občinah

V sklopu popisa smo poskušali oceniti potencialni vpliv degradiranih območij na okoljske sestavine (voda, zrak, tla, vegetacija, površje) ter oceno suma socialne ter vizualne degradacije. Pri tem smo ugotovili, da je na 30 degradiranih območjih, od 44, prisotna socialna degradacija; predvsem prevladuje poškodovanost in uničenost stavb ter okolice. Na območjih je prisotna nesnaga in so vidne sledi vandalizma (grafiti, poškodovanost ograj, steklenih površin). Za degradirana stanovanjska območja je značilno, da so manj zaželeni za bivanje oziroma so na slabšem slovesu. Skoraj na vseh območjih smo zaznali sum vizualne degradacije, predvsem izstopajo propadajoči objekti. Za degradirana območja kamnolomov je značilno, da je njihovo povsem golo površje, neskladno s krajinsko sliko oziroma predstavljajo obsežno pokrajinsko degradacijo. Pri okoljskih vplivih smo naleteli na težave, saj je zelo težko brez natančnejših raziskav oceniti vpliv degradiranega območja na okolje. Vseeno smo zaznali na 24 degradiranih območjih negativen vpliv na okolje, predvsem na površje, tla in zrak (Priloga C).

Z vidika nadaljnje sanacije ter ponovne rabe degradiranih območij je pomembno, kakšni so razvojni načrti lastnika ali občine na območju. V ta namen smo iz različnih virov poskušali pridobiti informacije o razvojnih načrtih na degradiranih območjih. V preglednici 10 so prikazani načrti z degradiranimi območji. Za 25 območij so znani razvojni načrti, za 8 območij načrti ne obstajajo, za 11 območij pa razvojni načrti niso znani. Več o samih razvojnih načrtih, skupaj s predlogi sanacije, je podano v nadaljevanju- v poglavju 4.2, pri posameznih opisih degradiranih območij.

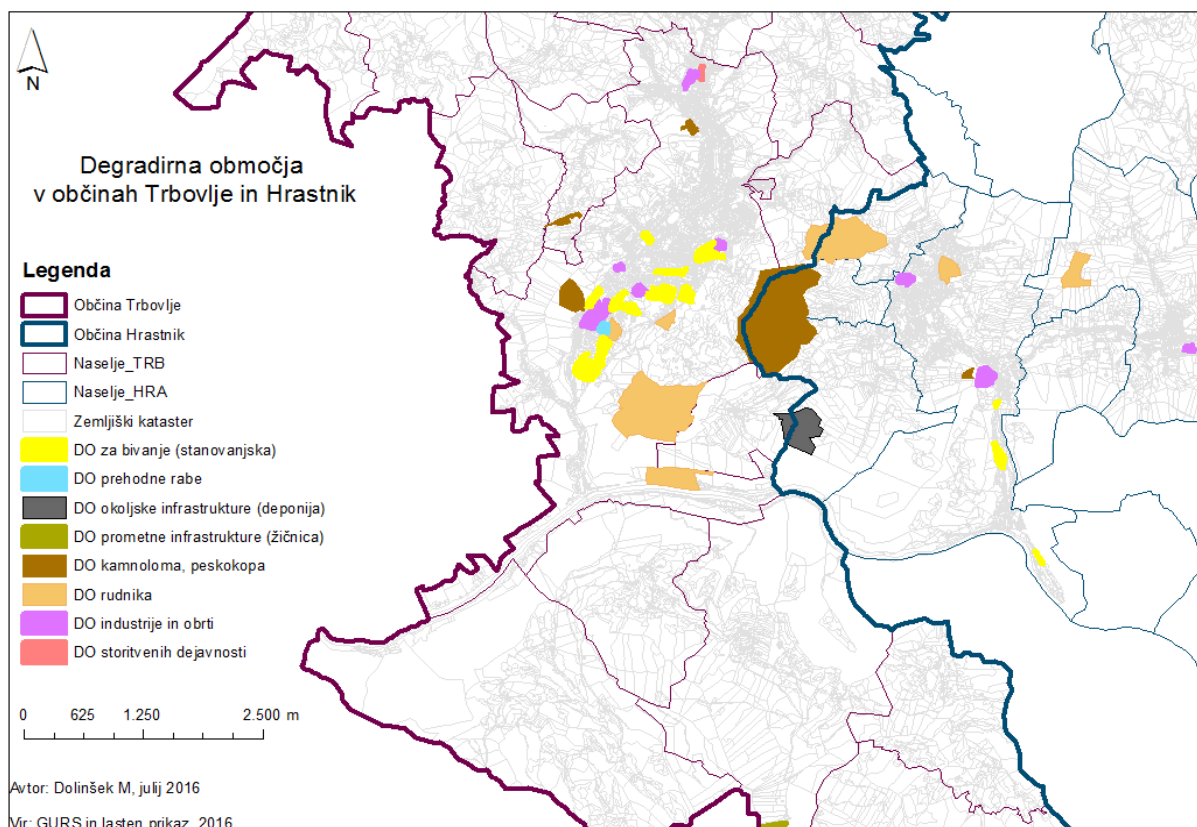
Preglednica 10: Načrti glede DO v obravnavanih občinah

TIP DO	DA	NE	NI PODATKA
DO storitvenih dejavnosti	1		
DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti	2		1
DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	8	2	1
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika	7		1
DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa	2	3	
DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture		1	
DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture	1		
DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)	1		
DO za bivanje (stanovanjska območja)	3	2	8
SKUPAJ	25	8	11

4.2 Analiza in prikaz območij po posameznih občinah

4.2.1 Degradirana območja v občini Hrastnik

V občini Hrastnik smo evidentirali 11 degradiranih območij (slika 6). Od tega se del površine treh degradiranih območij (DO rudnika Ojstro, DO kamnoloma Plesko in DO deponije Prapretno), nahaja v občini Trbovlje. Skupna površina degradiranih območij v občini Hrastnik znaša 104,72 ha.

Slika 6: DO v občinah Trbovlje in Hrastnik (vir podatkov: GURS in lastna obdelava, 2016)

1. DO Objekti in deponija železa Rudnika Trbovlje - Hrastnik

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje se nahaja v samem središču naselja Hrastnik. Na območju se nahajajo upravna in poslovna stavba RTH, skladišča, jašek oziroma vhod v rudnik ter ostali objekti v sklopu rudnika. Objekti niso povsem opuščeni, saj imajo v njih prostore že nekatera društva, samostojni podjetniki, na območju se nahajajo tudi banka, trgovski center, pekarna in tržnica. Najbolj degradiran del območja predstavlja deponija odpadnega materiala, predvsem železa, ki se razteza po pobočju nad upravno stavbo, kjer je nekoč stala rudarska kolonija (sliki 7 in 8).

Slika 7 in Slika 8: DO RTH v Hrastniku

Razvojni načrti

V sklopu programa zapiranja RTH je bil narejen Projekt Barbara oziroma Strategija gospodarjenja z zemljišči, ki so v lasti RTH. V sodelovanju z občino Hrastnik je bila na večjem delu območja mišljena izgradnja stanovanjskega kompleksa »Resnica«, z vso potrebno infrastrukturo in pripadajočimi zelenimi površinami. Območje upravne in poslovalne stavbe naj bi bilo namenjeno poslovno – industrijski coni (Projekt Barbara, 2008). Za območje je tako že sprejet ureditveni načrt »Resnica SS«, s strani rudnika je potrebna še sanacija površin (predvsem deponije) in komunalna ureditev območja (Sajovic, 2016). Lastnik nepremičnin RTH trenutno preko javnega zbiranja ponudb prodaja nepremičnine, opremo in drugo lastnino na območju. Skladno z zapiralnimi deli, sledi tudi ureditev območja (Flisek, 2016).

Naš predlog glede sanacije je glede na to, da se območje nahaja v samem središču mesta, da se območje celovito uredi. Poleg izgradnje stanovanjske soseske, ki je v načrtu, predlagamo, da se uredijo stavbe oziroma hale rudnika v poslovne namene. Sam Jašek oziroma vhod v rudnik se lahko uredi kot del tehnične dediščine in služi kot turistična znamenitost.

2. DO Hrastniški hrib – Blate

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje nekdanjih rudniških površin se nahaja v bližini zaselka Blate. Gre za 4,51 ha veliko odprto območje (slika 9). Območje je nekaj časa uporabljal Klub za razvoj tehnične kulture Hrastnik kot poligon za dirkanje z manjšimi električnimi avtomobili. Trenutno je območje zapuščeno, neurejeno in služi predvsem kot odlagališče odpadkov. Lastninska struktura je mešana, del je v lasti RTH, del območja pa je v državni lasti (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Razvojni načrti

V sklopu z zapiralnimi deli RTH je tudi sanacija degradiranih površin, ki so nastale kot posledica rudarjenja. Za predvideno območje je predvidena sanacija in ureditev območja do konca leta 2018 (Flisek, 2016). Občina Hrastnik v veljavnem OPN za območje predvideva rabo, namenjeno energetski infrastrukturi oziroma postavitvi fotonapetostne elektrarne (Sajovic, 2016).

Naš predlog je, da se v sklopu sanacije uredi še razgledna točka, saj je iz območja zelo lep pogled na hrastniško dolino in okoliške hribe.

Slika 9: Kolaž fotografij DO Hrastniški hrib - Blate

3. DO Ojstro

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO rudnika.

Slika 10: DO Ojstro

Lokacija in opis območja

Obsežno, 25,92 ha veliko, degradirano območje nekdanjih rudniških površin se nahaja na območju občin Trbovlje in Hrastnik. Večji del degradiranih površin, ki so posledica nekdanjega dnevnega kopa, se nahaja na severovzhodnem delu Hrastnika. Na območju se nahaja strelišče oziroma poligon Zasavskega strelskega društva. Območje je delno že zatravljeno, urejena sta tudi dva manjša umetna ribnika (slika 10). Po končanem popisu degradiranega območja se je začela urejati tudi cesta, ki povezuje obe občini.

Razvojni načrti

V sodelovanju obeh občin in RTH so nastale strokovne podlage za ureditev širšega območja Ojstro. Na območju se po končani sanaciji predvideva predvsem ureditev zelenih površin (ribnik, vrtički) in površin, namenjenih športu ter rekreaciji (prostor za kampiranje, športna igrišča, ureditev strelišča itd.). Del območja naj bi bil namenjen tudi postavitvi sončnih elektrarn (Sajovic, 2016).

4. DO Peskokop TKI

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO kamnoloma, peskokopa.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje peskokopa (apnenice), ki je bilo v uporabi Tovarne kemičnih izdelkov Hrastnik (v nadaljevanju TKI), je popolnoma opuščeno že dalj časa. Območje se nahaja na zahodnem delu Hrastnika, nad betonarno Gradbenega podjetja Hrastnik d. o. o. (v nadaljevanju GD Hrastnik) in obsega 0,74 ha površine. V okolici območja se ni primerno nahajati, saj je nevarnost krušenja površine velika.

Razvojni načrti

Razvojni načrti za območje niso znani. Zaradi nevarnosti predlagamo, da se območje ustrezno sanira z ugotovitvijo brežin in pogozdi z ustreznimi drevesnimi vrstami.

5. DO Kamnolom Plesko

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO kamnoloma.

Lokacija in opis območja

Kamnolom laporja in apnenca, ki je v lasti podjetja Lafarge Cement Cementarne Trbovlje d. o. o. (v nadaljevanju LCCT), leži med naseljema Ratje in Plesko. Obsežna površina kamnoloma se nahaja v vzhodnem delu občine Hrastnik, manjši del kamnoloma se nahaja tudi v občini Trbovlje (slika 11).

Slika 11: Kamnolom Plesko (LCCT, 2016)

Zaradi zapletov pri pridobivanju ustreznih okoljskih dovoljenj, je družba ustavila proizvodnjo cementa. Posledično, območje kamnoloma Plesko trenutno ne obratuje in je v fazi mirovanja. Degradirano območje kamnoloma obsega približno 70 ha in predstavlja precejšnjo vizualno in okoljsko degradacijo v prostoru. Golo površje je zelo neprivlačno in neskladno s krajinsko sliko. Na jugovzhodnem delu so prisotni objekti za potrebe dejavnosti. Objekti so izpraznjeni, samevajo, na nekaterih so vidni znaki propadanja ter tehnološke zastarelosti. V sklopu kamnoloma se nahaja tudi manjši športni objekt ter tenis igrišče.

Razvojni načrti

LCCT je že v času obratovanja sanirala določena območja, kjer je s pridobivanjem naravnih surovin končala (LCCT, 2016). Prav tako je bil leta 2011 izdelan idejni načrt oziroma zasnova sanacije kamnoloma po končanem odkopavanju. V projektu so predstavljene tri idejne rešitve območja, ki naj bi po končanem izkoriščanju obsegalo površino v velikosti 82 ha. Rešitve so bile oblikovane v skladu s stanjem bližnje okolice in potrebami družbe po rekreaciji in preživljanju kvalitetnega prostega časa v naravi (Kovač, 2011). Občina Hrastnik za območje predvideva Občinski podrobni prostorski načrt (v nadaljevanju OPPN), katerega raba je namenjena pridobivanju mineralnih surovin, hkrati pa je cilj tudi sprotna vizualna sanacija kamnoloma, skladno s krajinsko ureditvijo (OPN Hrastnik, 2016).

6. DO Sijaj Hrastnik

Območje uvrščamo med DO industrije in obrti.

o. Slika 12: DO Sijaj Hrastnik

Lokacija in opis območja

Opuščen kompleks podjetja Sijaj Hrastnik (slika 12) se nahaja na strmejšem zahodnem delu mesta, oddaljen slabih 300 m od regionalne ceste. V bližini se nahajajo stanovanjski objekti ter prostori občine in upravne enote Hrastnik. Degradirano območje obsega 1,90 ha površine. Proizvodni objekt, poslovna stavba in trgovina so zapuščeni in imajo že nekaj vidnih znakov propadanja. Območje ni v celoti zapuščeno, del stavbe ter dvorišče nekdanjega podjetja sta namreč v uporabi podjetja Bompert Systems d. o.

Razvojni načrti

V času popisa degradiranega območja so se zemljišče in propadajoči objekti nekdanjega podjetja prodajali na javni dražbi. Po podatkih iz medijev je kompleks neuradno prodan novemu lastniku, več pa naj bi bilo znano v naslednjih mesecih (Malovrh, 2016a).

7. DO Betonarna GD Hrastnik

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Slika 13: DO Betonarna GD Hrastnik

Lokacija in opis območja

Degradirano območje (slika 13) se nahaja v spodnjem oziroma na zahodnem delu Hrastnika in je trenutno popolnoma opuščeno. Na območju, v skupni površini 2,19 ha, so povsem zapuščeni in zastareli skladiščni objekti, gradbeni zabojniki in betonarna, ki so služili dejavnosti GD Hrastnik. Okolica je zanemarjena, neurejena in poraščena z različno vegetacijo.

Razvojni načrti

Razvojni načrti za degradirano območje niso znani. V kolikor se dejavnost podjetja ne bo nadaljevala ali pa se v postopku stečaja območje ne bo prodalo novemu lastniku, ki bi območje namenil razvoju nove dejavnosti, za območje predlagamo rušitev objektov in ureditev okolice. Glede na to, da je sama okolica, v katero je vpeto degradirano območje, poraščena z gozdom, bi bila smiselna ureditev zelenih površin oziroma zasaditev s primernimi drevesnimi vrstami.

8. DO Žaga Dol

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Slika 14: DO Žaga Dol

Lokacija in opis območja

Degradirano območje, v skupni velikosti 0,58 ha, se nahaja v obrtno - industrijski coni Dol pri Hrastniku. Gre prav tako za povsem opuščeno območje v lasti GD Hrastnik, v stečajju. Objekt je popolnoma opuščен, vidne so sledi propadanja, prav tako je okolica zelo zanemarjena (slika 14).

Razvojni načrti

Za območje je sprejet OPPN za prenovu centra Dol pri Hrastniku v poslovno proizvodni center, v sklopu katerega se bo uredilo tudi degradirano območje (Sajovic, 2016).

9. DO Kolonija Steklarna in Kemična

Območje uvrščamo med DO za bivanje oziroma DO stanovanj.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje nekdanje steklarske in kemične kolonije (sliki 15 in 16) se nahaja v zelo ozkem južnem predelu Hrastnika, ob regionalni cesti Hrastnik - Rimske Toplice - Celje, v neposredni bližini Steklarne Hrastnik ter TKI Hrastnik. Kolonija, ki je bila zgrajena konec 19. stoletja oziroma na začetku 20. stoletja, obsega več večstanovanjskih objektov v skupni površini 1,56 ha. Stanovanjski objekti so zelo slabo vzdrževani, dotrajani, nefunkcionalni in neprimerni današnjim potrebam ter standardom bivanja. Veliko stanovanj je praznih, na objektih so vidni znaki vandalizma. Okolica je neurejena ter na določenih predelih polna nesnage. Območje je zaradi neposredne bližine proizvodne dejavnosti zelo onesnaženo, zdravju škodljivo ter v splošnem neprimerno za bivanje.

Razvojni načrti

Občina Hrastnik ima namen območje preoblikovati v obrtno - industrijsko cono Steklarna - TKI Hrastnik. Za območje kolonije je tako predvideno rušenje objektov ter ustrezna ureditev območja za potrebe obeh tovarn, ki potrebujeta prostor za nadaljnji razvoj (Sajovic, 2016).

Z razvojnimi načrtom se v celoti strinjamo, saj je območje glede na bivalne in okoljske standarde neprimerno za bivanje. Predlagamo, da bi se v sklopu rušitve vseeno obnovil in ohranil kakšen objekt, ki bi se lahko uredil v poslovne prostore, hkrati pa bi služil kot spomin na nekdanjo kolonijo.

Slika 15 in Slika 16: Večstanovanjski objekti v »steklarski« koloniji

10. DO Stanovanja za Savo

Območje uvrščamo med DO za bivanje oziroma DO stanovanj.

Slika 17: DO Stanovanja za Savo

Lokacija in opis območja

Degradirano območje večstanovanjskih objektov se nahaja v južnem delu Hrastnika, zraven železniške proge Ljubljana - Zidani Most in v bližini upravne stavbe TKI Hrastnik. Objekti so bili zgrajeni konec 19. stoletja oziroma na začetku 20. stoletja in so zelo slabo vzdrževani. Sama okolica je manj privlačna za bivanje, prav tako je otežen dostop, saj je zaradi neposredne bližine železniške proge dostop mogoč le po ozki cesti (slika 17).

Razvojni načrti

Razvojni načrti za območje niso znani. Za območje predlagamo, da se stavbe oziroma stanovanja ustrezno prenovijo in energetske sanirajo (menjava oken, izolacija, fasada), prav tako tudi okolica in cesta, ki sta v zelo slabem stanju.

11. DO Deponija Prapretno

Območje uvrščamo med DO infrastrukture, podrobneje v podtip DO okoljske infrastrukture.

Lokacija in opis območja

Deponija nevarnih odpadkov TET (slika 18) se nahaja na stiku občin Trbovlje in Hrastnik, med naseljema Retje na zahodu in Prapretno na vzhodu oziroma se razteza po strmem pobočju nad kompleksom TET.

Deponija je namenjena odlaganju odpadkov, ki nastanejo pri proizvodnji električne energije; gre predvsem za elektrofiltrski pepel, kotlovsko žlindro in sadro. Na začetku je bilo odlaganje nenadzorovano in je potekalo po postopku nasipavanja prostih površin. Po letu 2006 so se s sprejetjem takratne zakonodaje in načrta saniranja oziroma rehabilitacije deponije, začele izvajati tehnične in tehnološke rešitve za deponijo. Severni del deponije je bil po letu 2010 zapolnjen in sledila je njegova sanacija. Odlaganje pa se je prestavilo na južni del (Rijavec, 2010). Degradirano območje, kjer so vidni znaki poseganja v krajino, obsega približno 10,34 ha degradiranih površin v občini Hrastnik ter 4,54 ha v občini Trbovlje. Na območju s prisotni objekti, nekateri med njimi so tehnološko zastareli.

Razvojni načrti

Leta 2014 je bil sprejet sklep o likvidaciji družbe TET, ki upravlja z območjem deponije. V času nastanka diplomskega dela še ni bilo znano, kakšne načrte ima država oziroma Holding Slovenske elektrarne (HSE) z omenjenim območjem. Prav tako ni znano, kdo bo vodil nadzor na območju, ki predstavlja potencialno veliko grožnjo okolju. Občina Trbovlje oziroma županja je tako konec junija medijem posredovala odprt dopis, ki vključuje vprašanje glede načrtov v zvezi s TET (Občina Trbovlje, 2016).

Slika 18: Deponija Prapretno

Na območju so bile sprejete idejne zasnove, da se del površin uredi za potrebe konjeniškega kluba oziroma za namen športa in rekreacije. Del površin pa bi bil namenjen energetski infrastrukturi - postavitvi sončnih elektrarn (Sajovic, 2016). Vendar, kot je že bilo omenjeno, bo ureditev območja v prvi vrsti odvisna od lastnika in njegovih načrtov v zvezi s TET.

4.2.2 Degradirana območja v občini Trbovlje

V občini Trbovlje smo evidentirali 27 degradiranih območij (slika 6). Od tega se del površine treh degradiranih območij (DO rudnika Ojstro, DO kamnoloma Plesko in DO deponije Prapretno), nahaja v občini Hrastnik. Skupna površina degradiranih območij v občini Trbovlje znaša 114,92 ha.

1. DO Savinjska cesta

Območje uvrščamo med DO storitvenih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Območje nekdanjega trgovskega in poslovnega centra se nahaja v severnem delu mesta, ob regionalni cesti Trbovlje - Prebold (slika 19). V neposredni bližini se nahaja Gasilski zavod Trbovlje, degradirano območje Tovarne pohištva Trbovlje ter stanovanjsko naselje »Občinska kolonija«. Degradirano območje v skupni velikosti 0,50 ha ni v celoti opuščeno. Namreč na delu območja še uspešno posluje podjetje Goltes d. o. o., ki se ukvarja s proizvodnjo in trgovino športne opreme.

Preostali objekti, kjer so bili v preteklosti prisotni trgovski center, fitness, diskoteka oziroma gostinski lokal, so v zelo slabem stanju. Slabo niso vzdrževani samo objekti, ampak tudi okolica in pripadajoče parkirišče. Opaziti je tudi sledi vandalizma, nesnage in poganjanje rastlinja iz tal.

Slika 19: Opuščeni trgovski in poslovni prostori ob Savinjski cesti

Razvojni načrti

Objekt je od novembra 2014 v rokah slabe banke, ki opravlja s terjatvami Nove Ljubljanske banke. Ta si prizadeva objekt prodati. Po podatkih nepremičninskega posrednika je kar nekaj zanimanja za nepremičnine, vendar do konkretnih ponudb še ni prišlo, predvsem zaradi dolgotrajne opuščenosti in posledično potrebnega večjega vlaganja v objekt za razvoj novih dejavnosti (ZON, 2016a).

Za območje bi bilo smiselno, da še naprej služi centralnim dejavnostim, torej kot trgovsko - poslovni center, saj ima namreč vso potrebno infrastrukturo (parkirišče, bližina ceste). Območje bi se lahko namenilo tudi gradnji bencinskega servisa, ki ga v tem delu Trbovelj ni. Predvsem je v prvi vrsti potrebno urediti okolico, da bo bolj privlačna za potencialne investitorje.

2. DO Tovarna pohištva Trbovlje

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje (slika 20) se nahaja na severnem delu mesta, ob regionalni cesti Trbovlje – Prebold. Gre za popolnoma opuščen tovarniški kompleks nekdanje pohištvene industrije, v skupni površini 1,31 ha (Poslovne površine ..., 2016a). Sam kompleks tovarne je slabo vzdrževan. Na zunanji strani so vidni znaki vandalizma, in poškodovanosti stavbe, prav tako je zanemarjena okolica. Lastniška struktura DO Tovarne pohištva Trbovlje ni razdeljena in je v celoti v lasti Probanke Leasing družba za zakup opreme d. o. o. (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Razvojni načrti

Tako lastnik kot občina si že dalj časa prizadevata objekt prodati, vendar je bila prodaja do danes žal neuspešna. Občina Trbovlje je na območju ohranila namensko rabo proizvodnih dejavnosti oziroma za območje predvideva gospodarsko cono (OPN Trbovlje, 2015).

V kolikor se območje v prihodnosti ne bo uspešno prodalo in bilo namenjeno proizvodno - obrtni dejavnosti, bi predlagali rušitev objektov. Začasno se lahko območje uredi kot parkirišče. V neposredni bližini kompleksa tovarne se nahajata stanovanjska soseska »Občinska kolonija« ter naselje enodružinskih hiš, zato bi bilo smiselno razmisliti o spremembi namembnosti in bi območje namenili stanovanjski gradnji.

Slika 20: Tovarna pohištva Trbovlje

3. DO Tovarna IPOZ

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Objekti nekdanje tovarne Preventivne in zaščitne opreme IPOZ d. o. o. (slika 21) se nahajajo na vzhodnem, strmejšem in slabše dostopnem delu Trbovelj. V samem območju tovarne se nahajajo stanovanjsko naselje Kolonija 1. maja, Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje ter prostori in igrišče Teniškega kluba Trbovlje. Degradirano območje v skupni površini 1,09 ha je popolnoma opuščeno od leta 1998, ko je šlo podjetje v stečaj. Tako zunanost kot notranost objekta sta v zelo slabem stanju. Na objektu so opazne sledi vandalizma, sama okolica je zanemarjena in polna različne nesnage. Zaradi dotrajanosti oziroma nevdzdrževanja objekta je potrebna pazljivost pri nahajanju v neposredni bližini objekta kot tudi v samem objektu. Glavni objekt in večina zemljišča je v zasebni lasti podjetja Tuš nepremičnine, upravljanje nepremičnin d. o. o., dve parceli in stavba pa so v lasti etažnih lastnikov (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Slika 21: Opuščen kompleks tovarne IPOZ

Razvojni načrti

V veljavnem OPN občine Trbovlje (2015) je za območje predvidena stanovanjska raba. Glede samega območja zaenkrat še ni sprejetih nobenih načrtov sanacije. Glavno oviro predstavlja predvsem lastništvo območja (Knežević, 2016).

Glede na očitne znake dotrajanosti objekta bi predlagali, da bi bilo za objekt najbolj smiselno, da se poruši ter okolica temeljito očisti. V neposredni bližini se nahaja tudi degradirano stanovanjsko območje Kolonija 1. maja, zato bi se lahko območje celostno uredilo. Del območja nekdanje tovarne

bi se lahko zaradi bližine doma upokojujencev namenilo za širjenje kapacitet doma ali izgradnjo varovanih stanovanj. Preostali del bi se namenil ureditvi zelenih površin oziroma prostoru za druženje stanovalcev Kolonije 1. maja in oskrbovancev doma.

4. DO Tovarna Mehanika

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje nekdanje tovarne Mehanike Trbovlje d. o. o. (slika 22) se nahaja v samem središču mesta, in sicer zraven osnovne šole Alojza Hohkrauta. V neposredni bližini se nahajajo še banka, pošta, prostori Telekom Slovenije in podjetja Rudis d. o. o.

Podjetje, katerega glavna dejavnost je bila proizvodnja električnih naprav, je šlo leta 2003 v stečaj. Večina tovarne je bila v preteklosti izpraznjena, na objektu so vidne sledi propadanja. Občina Trbovlje je leta 2007 kupila kompleks tovarne in pripadajoče zemljišče, v skupni velikosti 0,34 ha (Malovrh, 2013). Trenutno v pritličnih prostorih nekdanje tovarne deluje socialno podjetje Ropotarnica, ki je bilo ustanovljeno pod okriljem Zavoda za kulturo, turizem, mladino in športne dejavnosti Trbovlje, in se ukvarja s ponovno uporabo pohištva ter druge opreme za dom (Zavod KSTM Trbovlje, 2016).

Slika 22: Kolaž fotografij nekdanje tovarne Mehanika

Razvojni načrti

Občina Trbovlje je v skladu s Strategijo trajnostnega razvoja prostora, katera usmerja gradnjo industrijskih objektov v zaokrožene industrijske obrtne cone, spremenila namensko rabo območja iz proizvodno- skladiščne dejavnosti v centralne dejavnosti. V zapuščenem kompleksu tovarne tako načrtuje ureditev Centra kreativnih industrij. V sklopu le-tega bi se ustanovila in delovala podjetja, ki bi pripomogla k ustanavljanju novih delovnih mest in s tem dvigu kakovosti življenja v mestu oziroma občini (Poslovne površine ..., 2016b).

5. DO Opekarna

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje Opekarna (slika 23) obsega povsem opuščene skladiščne in proizvodne prostore podjetja Gramat d. o. o. in se nahaja na skrajnem južnem delu obrtno - industrijske cone Nasipi (v nadaljevanju OIC Nasipi) oziroma le dobrega pol kilometra od mesta in regionalne ceste Bevško - Trbovlje (Poslovne površine ..., 2016c). Poleg objektov, namenjenih proizvodni dejavnosti, se na območju nahajata tudi dva dotrajana večstanovanjska objekta. Degradirano območje se tako razteza na 1,16 ha površine. Vidne so sledi vandalizma, ki se kažejo predvsem v poškodovanosti in uničenosti stavb ter okolice. Samo parkirišče pred glavno stavbo trenutno služi predvsem zbirališču odsluženih avtomobilov. Na območju prevladuje zasebna lastnina. Lastnik večine območja je podjetje ERA d. o. o., del pa je v lasti podjetja Spekter d. o. o. (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Slika 23: Opuščeni proizvodni in skladiščni prostori na Opekarni

Razvojni načrti

Lastnik ERA d. o. o. je na območju nameravala graditi tržnico oziroma poslovno - stanovanjski objekt, vendar zaradi navzkrižnih interesov določenih akterjev na občini Trbovlje, v podjetjih Komunala Trbovlje ter RTH, do uresničitve projekta ni prišlo (Malovrh, 2011).

Predlagamo, da se za objekte naredijo študije glede uporabnosti. V kolikor so objekti še uporabni, se jih lahko nameni in uredi v poslovne prostore. Glede na to, da se zraven območja nahajajo stanovanjski objekti, bi bilo smiselno urediti »zeleni pas«, ki bi predstavljal mejo med stanovanjskimi območjem in OIC Nasipi.

6. DO OIC Nasipi

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje obsega površino 5,86 ha. Nahaja se v spodnjem platoju OIC Nasipi in leži ob regionalni cesti Trbovlje - Prebold. Območje obsega predvsem obsežne degradirane površine nekdanje Strojne tovarne Trbovlje (v nadaljevanju STT) (slika 24). Podjetje se je ukvarjalo s konstruiranjem in proizvodnjo strojev, opreme za transport, rudarstvo, gradbeništvo, metalurgijo in kemijsko industrijo (Ivančič Lebar, 1999). Po stečaju v 90. letih prejšnjega stoletja, se je podjetje prestrukturiralo. V delu nekdanjih prostorov je v zadnjih letih še delovalo podjetje STTIM d. o. o., ki je šlo z začetkom leta 2016 v stečaj.

Občina Trbovlje je del zemljišč na območju odkupila od stečajne mase STT in na območju uredila obrtno - industrijsko cono. Ureditvev cone ni šla povsem po načrtih oziroma ni bila urejana celovito. Kar nekaj objektov, ki bi morali biti porušeni, je še ostalo, prav tako svoje proizvodnje na drugo območje ni selilo podjetje STTIM d. o. o. Zapletlo se je tudi pri odprodaji zemljišč, saj nekateri kupci in potencialni vlagatelji niso začeli z izvajanjem dejavnosti (Klančičar Schneider, 2014).

Slika 24: Opuščen kompleks nekdanje STT

Razvojni načrti

Občina Trbovlje na svojem portalu Poslovne površine v občini Trbovlje (Poslovne površine ..., 2016d), oglašuje urejene parcele, ki so primerne za gradnjo na območju OIC Nasipi. Razvojni načrti glede tovarniškega kompleksa podjetja STTIM d. o. o. niso znani. Za območje zato predlagamo, da se dotrajani objekti in proizvodne hale porušijo oziroma se območje uredi, kot je bilo prvotno zamišljeno. Tako bo tudi bolj privlačno za potencialne investitorje.

7. DO Jašek na Gvidu

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje Jašek na Gvidu obsega 2,87 ha degradiranih površin in se nahaja na zgornjem vzhodnem delu Trbovelj. V preteklosti so na območju delovali različni obrati za potrebe rudnika ter vhod v rudnik oziroma jašek 3 (slika 25), ki je služil prevozu in dostavi ljudi, materiala, opreme ter prevozu premoga iz dnevnega kopa. Ob jašku se nahaja tudi strojnica (Mlakar Adamič, 2006). Sami objekti in okolica so slabo vzdrževani in zanemarjeni. Območje ni v celoti zapuščeno, saj imajo na območju svoje poslovne in proizvodne površine, prostore nekatera zasebna podjetja. Območje jaška in strojnice je v lasti RTH.

Slika 25: Jašek na Gvidu

Razvojni načrti

Občina Trbovlje je območju spremenila namensko rabo iz območja za pridobivanje mineralnih surovin v rabo, namenjeno centralnim dejavnostim (OPN Trbovlje, 2015). Območje Gvida je obravnavano v strokovnih podlagah za ureditve širšega območja Ojstro. Na območju se predvideva ureditev športno - kulturnega centra (Klančičar Schneider, 2014).

S predlogom sanacije se strinjamo- območje naj se uredi, kot je predvideno v strokovnih podlagah. Na območju, ki je del etnološke poti, bi se lahko uredil manjši muzej rudarstva. Glede na bogato rudarsko zgodovino v teh krajih namreč primanjkuje ohranjenih spomenikov tehnične dediščine oziroma so uničeni in v zelo slabem stanju, kot je območje jaška 3 oziroma Gvida.

8. DO Einser

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje nekdanjega rudniškega obrata elektro in strojnih delavnic, skladiščnih objektov in sanitarno garderobnih objektov se nahaja na zgornjem delu OIC Nasipi (Javne površine ..., 2016e). Območje je veliko 2,23 ha in ni v celoti zapuščeno. Večji del je namenjen dejavnosti podjetja Telekom d. o. o. Na območju ima prostore Regionalno tehnološki center Zasavja, prav takopa so nekdanji sanitarni objekti namenjeni občasnim kulturnim prireditvam (festivalom) v mestu. Prazni objekti, ki se nahajajo na območju, so slabo vzdrževani in so potrebni obnove oziroma rušitve (slika 26).

Slika 26: DO Einser

Razvojni načrti

Območje se nahaja v sklopu OIC Nasipi in je namenjeno obrtno – industrijski dejavnosti. Tako občina Trbovlje kot RTH zemljišče in objekte oglašujeta za prodajo (Javne površine ..., 2016e).

9. DO Bukova gora in Deponija premoga Lakonca

Območji uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območij

Degradirani območji se nahajata na vzhodnem delu Trboveljske doline, na nekdanjih pridobivalnih površinah rudnika, ki se nahajajo pod hribom Bukova gora (slika 27). Na delu območja nekdanjega dnevnega kopa poteka sanacija degradiranih površin, s pomočjo odlaganja kotlovskega prahu (pepela) podjetja Vipap Videm d. d. iz Krškega (Flisek, 2016). Del območja je namenjen tudi odlaganju različnega gradbenega materiala in odpadkov. Pod Bukovo goro se nahaja tudi degradirano območje Lakonca- gre za območje, namenjeno deponiji premoga TET z vso potrebno infrastrukturo, ki propada in je vizualno zelo moteča. Degradirani območji skupno predstavljata 35,87 ha degradiranih površin v občini Trbovlje. Degradirano območje Bukova gora je v lasti RTH, medtem ko je degradirano območje Lakonca v lasti TET (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Slika 27: DO Bukova gora

Razvojni načrti

Za del območja nekdanjega površinskega kopa Bukova gora je v načrtu nadaljevanje odlaganja prahu (Flisek, 2016). Za območje Bukove gore in deponije Lakonca je v veljavnem OPN občine Trbovlje (2015) že spremenjena namembnost v proizvodno dejavnost. Po končani sanaciji se za območje predvideva ureditev oziroma izgradnja obrtno - industrijske cone Bukova gora (RRP, 2015).

10. DO Separacija RTH

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin v podtip DO rudnika.

Lokacija in opis območja

Degradirano območje Separacije RTH (slika 28) se nahaja v spodnjem delu Trboveljske doline, na levem bregu reku Save, v neposredni bližini TET in železniške proge Ljubljana - Zidani Most. Na območju se nahajajo zapuščeni objekti, ki so bili namenjeni ločevanju in čiščenju premoga ter upravna zgradba. Objekti so zelo slabo vzdrževani. Celoten kompleks je tehnološko zastarel in propada. Na območju prevladuje mešana lastnina. Večina območja je v lasti Slovenskih železnic d. o. o. kot javno dobro (železniška infrastruktura), kompleks separacije je v lasti RTH (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Slika 28: DO Separacija RTH

Razvojni načrti

Za območje Separacije je bilo v preteklosti sprejetih kar nekaj načrtov in naj bi bilo namenjeno za razvojne potrebe TET (Klančičar Scheinder, 2014). Zaradi trenutnega položaja TET in skladno z zapiralnimi deli RTH, se za območje predvideva rušenje, ki naj bi se izvedlo še v letu 2016 (Flisek, 2016).

11. DO Kamnolom Vode

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO kamnoloma.

Lokacija in opis območja

Kamnolom Vode (slika 29) se nahaja v spodnjem delu Trbovelj, nasproti nekdanje tovarne STT ter v neposredni bližini kolonije »Vodenska cesta«. Na območju se nahaja tudi betonarna. Kamnolom je v lasti RTH in se razteza na 6,55 ha površine.

Slika 29: Kamnolom Vode

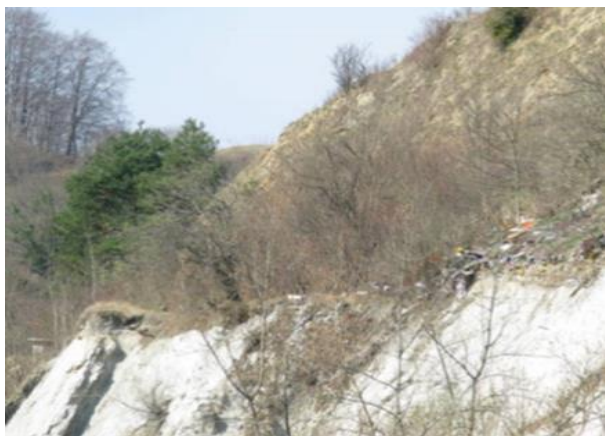
Razvojni načrti

Lastnik kamnoloma, RTH, je kamnolom v sklopu prodaje svojega premoženja zaradi zapiranja rudnika, že poskušal prodati. Vendar so bile v postopku prodaje ugotovljene določene napake, zato prodaja ni bila izvedena. RTH bo v prihodnjih mesecih naredil analizo stanja površin in njihovo oceno vrednosti in na podlagi le-te se bodo odločili, ali bodo šli v sanacijo ali pa bodo kamnolom znova poskušali prodati (ZON, 2016b; Flisek, 2016).

Kot je opazno iz slike 6, je spodnji južni del Trbovelj močno degradiran. V bližini kamnoloma Vode, se nahaja tudi degradirano stanovanjsko območje Kolonija »Vodenska cesta« in zapuščene proizvodne hale podjetja STTIM d. o. o. - v stečaju (DO OIC Nasipi). Območje je zato potrebno celovite sanacije oziroma urbane preнове spodnjega južnega dela Trbovelj. Predlagamo, da se na območju porušijo vsi dotrajani stanovanjski in proizvodni objekti. V kolikor se kamnolom ne bo prodal, se ustrezno sanira in nameni zelenim površinam. Območje stanovanjskih stavb je potrebno ustrezno energetsko kot tehnično sanirati in urediti okolico ter zelene površine (vrtički, otroška igrišča).

12. DO Kamnolom Vasle

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO kamnoloma.

Slika 30: Kamnolom Vasle (Malovrh, 2012)

Lokacija in opis območja

Kamnolom Vasle se nahaja v naselju Klek nad Trbovljami (slika 30). Večji del kamnoloma je v državni lasti, del pa je v lasti nekdanjega upravljavca kamnoloma LCCT (Javni vpogled v nepremičnine, 2016). Degradirano območje kamnoloma obsega 1,96 ha površine. Kamnolom je že dalj časa zapuščen in danes služi kot divje odlagališče odpadkov, ki ga je težko sanirati. Degradirano območje je tako vizualno kot ekološko močno degradirano.

Razvojni načrti

Občina Trbovlje želi, da se območje kamnoloma ustrezno sanira. Sanacija je v veliki meri odvisna od samih lastnikov, predvsem države, ki je večinski lastnik območja (Kneževič, 2016).

13. DO Kamnolom Klečka

Območje uvrščamo med DO pridobivanja mineralnih surovin oziroma v podtip DO kamnoloma.

Slika 31: Kamnolom Klečka

Lokacija in opis območja

Kamnolom dolomita (slika 31) se nahaja v zgornjem delu Trbovelj. V bližini se nahajajo stanovanjski objekti in garaže. Kamnolom je popolnoma opuščen od leta 1965 (Ivančič Lebar, 1999). Degradirano območje kamnoloma obsega 1,15 ha površine in je v celoti v lasti občine.

Razvojni načrti

Po podatkih občine za zdaj še ni konkretnih razvojnih načrtov za območje. Najprej bo potrebno območje najprej ustrezno sanirati, saj predstavlja potencialno nevarnost zaradi krušenja površine, ki je posledica predvsem neustreznega izkopavanja v preteklosti (Kneževič, 2016).

Po zgledu nekaterih dobrih praks, ki na območja nekdanjih kamnolomov umeščajo stanovanjske soseske, bi se lahko območje razvilo v tej smeri. Glede na to, da je v bližini nekaj starih in dotrajanih stavb, se naj le-te odstranijo ali obnovijo. Celotno območje se lahko uredi v moderno sosesko.

14. DO Gorenje

Območje uvrščamo med DO prehodne rabe v podtip opuščeno gradbišče.

Slika 32: DO Gorenje

Lokacija in opis območja

Nepozidano in prazno zemljišče se nahaja v zgornjem delu OIC Nasipi. Območje je zapuščeno že dalj časa in obsega 0,91 ha površin.

Razvojni načrti

Občina Trbovlje preko svojega portala Poslovne površine (2016f) oglašuje območje za prodajo in razvoj obrtno - industrijske dejavnosti.

15. DO za bivanje v občini Trbovlje

Lokacija in opis območij

Na območju občine Trbovlje se nahaja osem degradiranih območij za bivanje, in sicer:

- DO Kolonija Njiva,
- DO Kolonija 1. maja,
- DO Šuštarjeva kolonija,
- DO Keršičeva cesta,
- DO Ribnik,
- DO Žabjek,
- DO Nasipi,
- DO Vodenska cesta.

Večinoma gre za rudarske (delavske) kolonije, ki so bile zgrajene konec 19. stoletja ali na začetku 20. stoletja in se raztezajo na skupno 20,38 ha površine. Za kolonije je značilna preprosta arhitektura. Objekti so enakih oblik, katerim pripadajo dopolnilni objekti, ki služijo skupni rabi. Večino kolonij je v Trbovljah in Zasavju zgradila Trboveljska premogokopna družba v bližini vhodov v rudnik, po katerih so bile tudi poimenovane. Sama oblika ter velikost kolonije je bila odvisna od trenutne potrebe po delavcih, višini takratnega občinskega davka in nosilnosti tal (Sedar s sod., 1998). Danes te kolonije predstavljajo obsežne degradirane površine, predvsem zaradi dotrajanosti, nevdrževanosti ter nefunkcionalnosti bivanjskih prostorov. Zaradi slabih bivalnih pogojev ter prisotnosti določenih etničnih skupin (prebivalci nekdanjih jugoslovanskih republik), so območja na slabšem slovesu in med manj zaželenimi lokacijami za bivanje.

Slika 33: Kolaž fotografij DO za bivanje v občini Trbovlje

Razvojni načrti

Večina rudarskih kolonij je z Odlokom zaščitena kot spomenik občinskega pomena, zato morajo biti obnova oziroma posegi v skladu s smernicami spomeniškega varstva. Občina si želi, da bi se stanovanjska območja obnovila. Prioritetno si že nekaj let prizadeva obnoviti Kolonijo Njiva, ki se nahaja v samem središču mesta. Glavno oviro pri tem predstavlja lastništvo, saj je večinski lastnik na območju Spekter d. o. o. (Kneževič, 2016).

Za degradirana območja je zagotovo primerno, da se celovito uredijo. Pri tem je v prvi vrsti potrebna tako odstranitev dotrajanih objektov kot tudi tehnična in energetska sanacija objektov oziroma stavb. Na območju občine Trbovlje primanjkuje stanovanj oziroma ustrezno urejenih stanovanjskih sosesk, ki bi bile namenjene mladim, starejšim in ranljivim skupinam (invalidom), zato bi lahko obnovo načrtovali v tej smeri.

Že dalj časa je v načrtu obnova Kolonije Njiva, ki zaradi dotrajanosti skoraj ni več primerna za bivanje. Glede na samo lokacijo v središču mesta in bližine kulturnih ustanov (Delavski dom, knjižnica, muzej), bi bilo smiselno območje nameniti za: turistične dejavnosti (ogled starega rudarskega stanovanja, turistična trgovina z rudarskimi izdelki); javne in kulturne prireditve (umetniške razstave, festivali); ureditev restavracije z lokalno ponudbo hrane.

16. DO Žičnica Lontovž

Območje uvrščamo med DO infrastrukture v podtip DO prometne infrastrukture.

Lokacija in opis območja

Območje opuščene žičnice se nahaja na smučišču Lontovž v naselju Dobovec. Obsega 0,91 ha površine. Nekdanje perspektivno smučišče že dalj časa propada in ni v obratovanju že približno 20 let. V bližini se nahaja tudi smučarska koča, ki je v lasti Smučarskega društva Trbovlje.

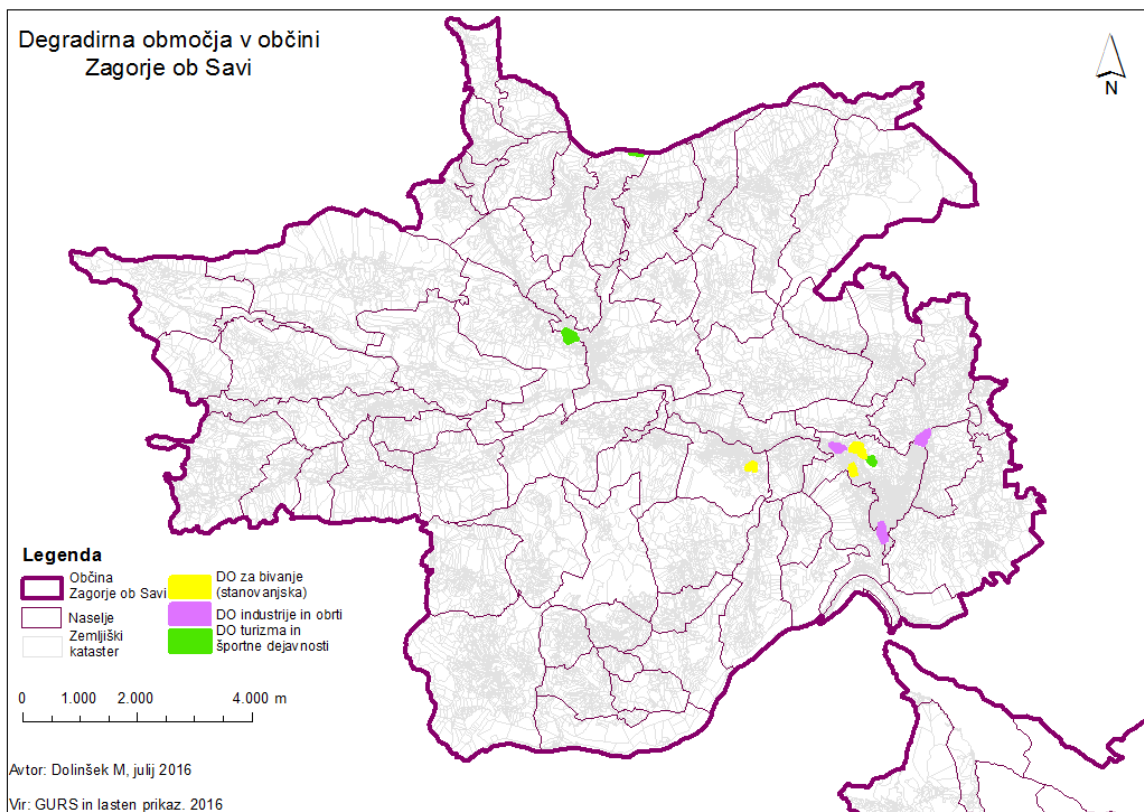
Slika 34: DO Žičnica Lontovž (Žičnice – moj forum, 2016)

Razvojni načrti

Razvojni načrti za območje niso znani. Glavna ovira je predvsem pomanjkanje finančnih sredstev za obnovo infrastrukture. Po našem mnenju je območje zagotovo primerno za ponovno obuditev športno - rekreacijske dejavnosti, saj ima vso potrebno infrastrukturo za razvoj manjšega smučarsko - športnega centra tako pozimi kot tudi v poletnih mesecih (nogometno igrišče, igrišče za balinanje).

4.2.3 Degradirana območja v občini Zagorje ob Savi

V občini Zagorje ob Savi smo evidentirali 9 degradiranih območij (slika 35). Skupna površina degradiranih območij v občini Zagorje ob Savi znaša 16,24 ha in je najmanjša od vseh treh zasavskih občin.

Slika 35: DO v občini Zagorje ob Savi (vir podatkov: GURS in lastna obdelava, 2016)

1. DO Medijske Toplice

Območje uvrščamo med DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Območje nekdanjega kopališkega in hotelskega kompleksa se nahaja v naselju Izlake, ob regionalni cesti Zagorje - Trojane (slika 36). Zapuščen kompleks sestavljajo hotel, notranji in zunanji bazen s toboganom. Na območju so nahajajo tudi prazni in opuščeni lokali, namenjeni storitvenim dejavnostim. Degradirano območje obsega 2,35 ha površine. Celoten kompleks je slabo vzdrževan in propada. Opazne so sledi vandalizma, okolica je neurejena in zelo zanemarjena. Kompleks Medijske toplice ima v zasebni lasti več lastnikov.

Razvojni načrti

Občina Zagorje ob Savi si že dalj časa prizadeva, da bi se omenjeno območje uredilo oziroma prodalo potencialnemu investitorju. Pri urejanju območja je novemu lastniku tudi pripravljena pomagati, prav

tako si želi, da se območje razvija v smislu turistične ponudbe kot zdraviliško – rehabilitacijski center (ZON, 2016c).

Slika 36: Kolaž fotografij DO Medijske toplice

2. DO Hotel Dom Utrip

Območje uvrščamo med DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti.

Slika 37: Zapuščen objekt Hotela Dom Utrip

Lokacija in opis območja

Zapuščen kompleks nekdanjega hotela se nahaja pod Čemšeniško planino v Občini Zagorje ob Savi (slika 37). Obsega dobrega pol hektarja površine. Kompleks je zapuščen od leta 2011, ko je šlo podjetje, ki upravlja s hotelom, v stečaj. Sam objekt je sorazmerno dobro vzdrževan, prav tako niso vidni znaki vandalizma. Okolica je le delno zanemarjena.

Razvojni načrti

Kompleks hotela je trenutno po vseh zapletih, v postopku stečaja, naprodaj najboljšemu ponudniku (Malovrh, 2016b). Glede na samo lokacijo in dobro ohranjen objekt, je območje primerno za nadaljevanje oziroma za ponovno obuditev turistične dejavnosti.

3. DO Športni center Rundi

Območje uvrščamo med DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti.

Slika 38: DO Športni center Ruardi

Lokacija in opis območja

Območje se nahaja v naselju Zagorje ob Savi, na lokaciji nekdanjega kamnoloma oziroma na »Ocepkovi gmajni«. Športna dvorana (slika 38), je bila zgrajena za potrebe rekreacijskih dejavnosti, v njej se nahajata fitnes in tenis igrišče. Območje je v zasebni lasti in je popolnoma zapuščen, na objektu so vidne manjše sledi propadanja. Sama okolica je precej neurejena in polna nesnage. Površina degradiranega območja znaša 0,62 ha.

Razvojni načrti

Razvojnih načrtov za območje nam ni uspelo pridobiti. V kolikor je objekt zgrajen po predpisih, je primeren za nadaljevanje športno - rekreacijske dejavnosti. Glede na bližino športno - rekreacijskega parka Ruardi, bi se objekt lahko vključil v samo ponudbo parka.

4. DO Toplice

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Slika 39: DO Toplice

Lokacija in opis območja

Degradirano območje se nahaja v obrtno - industrijski coni Toplice - Rudnik, v neposredni bližini regionalne ceste Zagorje ob Savi - Kisovec - Trojane. Površina območja znaša 1,67 ha. Na območju se pojavljajo tehnološko zastareli objekti podjetja Tehnološke transportne opreme TTO d. o. o. in prazen prostor, ki je bil namenjen izgradnji tovarniškega kompleksa in trenutno služi kot občasno parkirišče (slika 39).

Razvojni načrti

Na območju je bila načrtovana proizvodna hala nemškega podjetja Schefenacher, vendar si je investitor premislil (Ostrožnik, 2012). Trenutno je območje v lasti podjetja Kumplast d. o. o. (Javni vpogled v nepremičnine, 2016), ki ima svoje proizvodne prostore v obrtni coni v Kisovcu.

Za območje predlagamo, v kolikor ga lastnik ne namerava uporabiti za razvoj svoje dejavnosti, da gre v prodajo. Začasno se lahko območje uredi kot urejeno parkirišče za tovorna vozila.

5. DO Svea

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Kompleks nekdanjega podjetja Svea, d. o. o. obsega 2,91 ha površine (slika 40). Nahaja se v spodnjem industrijskem predelu Zagorja. Območje obsega proizvodne objekte, upravno zgradbo in objekte, ki so namenjeni transportu in skladiščenju. Območje ni v celoti zapuščeno, ampak je del proizvodnih prostorov v uporabi, prav tako so objekti razmeroma dobro vzdrževani. Opazne so le majhne sledi propadanja.

Razvojni načrti

Občina Zagorje kot tudi stečajni upravitelj podjetja si prizadevata kompleks nekdanje tovarne prodati. Za objekte je bilo podanih že nekaj ponudb. Po besedah iz medijev, bi naj bila kompleks žage ter blagovna znamka Svea uspešno prodana. Ostale nepremičnine pa so še v prodaji (Malovrh, 2016c).

Slika 40: DO Svea Zagorje

6. DO Selo pri Zagorju

Območje uvrščamo med DO industrijskih in obrtnih dejavnosti.

Lokacija in opis območja

Območje (sliki 41 in 42) se nahaja na vzhodnem delu občine Zagorje ob Savi, ob regionalni cesti Zagorje ob Savi – Bevško - Trbovlje. Obsega dva hektarja, pretežno travnate, površine in ni v celoti zapuščeno. Na območju deluje gostinski lokal. V bližini se nahaja žaga, prav tako imajo poslovne

prostore nekateri manjša podjetja. Območje je v celoti v lasti občine Zagorje ob Savi (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Razvojni načrti

Za območje degradiranega dela Sela pri Zagorju je sprejet ureditveni načrt Farčnikova kolonija. Območje je namenjeno obrtnim, proizvodnim ter poslovnim dejavnostim. Na zahodnem delu območja je predvidena gradnja stanovanjskega in poslovno - skladišnega objekta (UN Farčnikova kolonija, 2014).

Slika 41 in Slika 42: DO Selo pri Zagorju

7. DO za bivanje v občini Zagorje ob Savi

Lokacija in opis območij

Na območju občine Zagorje ob Savi se nahajajo tri degradirana območja za bivanje, in sicer:

- DO Okrogarjeva kolonija,
- DO Naselje »na Šohtu« v Zagorju,
- DO Naselje na Šahtu v Kisovcu.

Podobno kot v občini Trbovlje gre za nekdanje rudarske (delavske) kolonije, ki so bile zgrajene konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja in se raztezajo na skupno 6,18 ha površine. V primerjavi z občino Trbovlje, so degradirana območja oziroma objekti boljše vzdrževani, vendar se jih še vseeno drži slab sloves in so med manj zaželenimi lokacijami za bivanje. Kolonije so večinoma v lasti rudnika oziroma njegovega hčerinskega podjetja Spekter d. o. o. (Javni vpogled v nepremičnine, 2016).

Slika 43: Kolaž fotografij DO za bivanje v občini Zagorje ob Savi

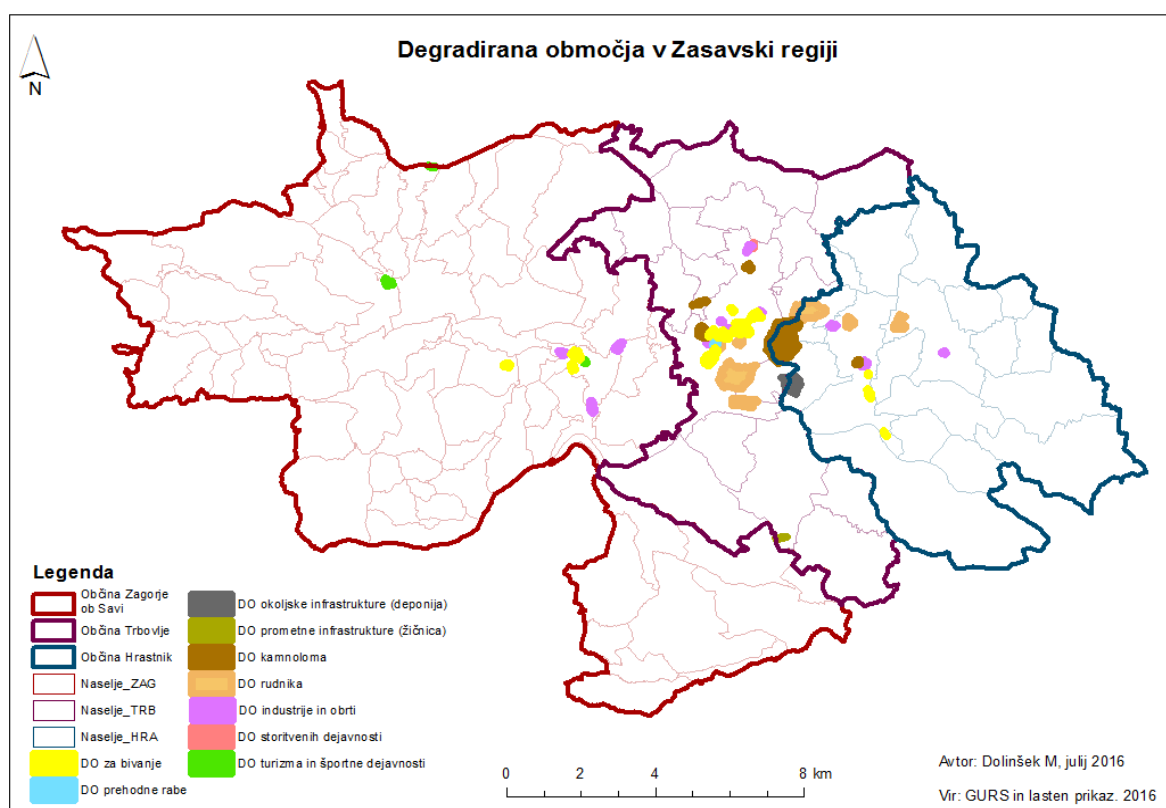

Razvojni načrti

Za območje Okrogarjeve kolonije, ki je uvrščena v varstveni režim naselbinske dediščine, ima občina Zagorje ob Savi pripravljen ureditveni načrt Rudnik – Toplice, v sklopu katerega je zajeta tudi prenova naselja. Pri obnovitvenih delih se mora zagotoviti enotna sanacija vseh stavbnih nizov (OPN Zagorje ob Savi, 2011). Za ostali dve degradirani območji razvojni načrti niso znani.

Predlagamo, da se območja renovirajo za potrebe današnjim standardom bivanja, predvsem v smislu energetske in tehnološke sanacije. Obnova bo poleg izboljšanja bivalnih potreb, prinesla tudi lepšo vizualno podobo v naselju.

4.3 Sinteza rezultatov analize in predlogi sanacije degradiranih območij

Slika 44: DO v Zasavski regiji (vir podatkov: GURS in lastna obdelava, 2016)

Na podlagi zbranih podatkov smo v Zasavski regiji evidentirali 44 degradiranih območij, v skupni površini 235,88 ha. Največji delež celotne površine degradiranih območij zavzemajo degradirana območja pridobivanja mineralnih surovin, ki so posledica nekdanje dejavnosti rudarjenja in še niso dokončno sanirana. Sledijo degradirana stanovanjska območja. V regiji je prisotno precejšnje število nefunkcionalnih in slabo vzdrževanih kompleksov nekdanjih rudarskih kolonij. Velik delež zavzemajo tudi degradirana industrijska območja, ki so posledica propada številnih gospodarskih panog v regiji. Ostala degradirana območja predstavljajo manjši delež površin v regiji (slika 44).

Pri pregledu stanja po posameznih občinah, smo ugotovili, da je najbolj degradirana občina Trbovlje, kjer prevladujejo še nesaniirane rudniške površine, veliko število popolnoma opuščenih industrijskih obratov ter veliko število stanovanjskih območij. Skupno smo v občini evidentirali kar 27 območij, ki obsegajo 114,92 ha površine. S podobnimi problemi se srečujejo v občini Hrastnik, kjer prevladujejo

predvsem obsežne površine kamnolomov in peskokopov oziroma degradirane površine rudnika. K skupni površini najbolj prispeva obsežno degradirano območje kamnoloma Plesko, katerega razvojni načrti trenutno še niso znani. Kamnolom je trenutno opuščen in predstavlja ogromno nesaniirano površino, saj obsega skoraj 70 ha. V občini Hrastnik smo skupno evidentirali 11 območij, ki obsegajo 104,72 ha površine. V občini Zagorje ob Savi je stanje glede degradiranih območij najboljše od vseh treh zasavskih občin. Na območju občine smo evidentirali 9 degradiranih območij, v skupni površini 16,24 ha. Občina je uspešno sanirala rudniške površine. Na območju je prisotnih nekaj degradiranih območij, ki so posledica opuščanja obrtno – industrijske dejavnosti. Stanje glede degradiranih stanovanjskih območij je v občini Zagorje ob Savi boljše kot v preostalih dveh občinah. Največji problem v občini predstavljata degradirano območje Medijske toplice, za katerega ne najdejo investitorja in degradirano industrijsko območje Svea, kjer se trudijo kompleks ponovno obuditi in nameniti novi proizvodno – poslovni rabi.

V odvisnosti od stopnje opuščeniosti ter fizičnega stanja degradiranega območja, je med drugim odvisna tudi ekonomičnost prenove območja. Ugotovili smo, da ima Zasavska regija veliko število popolnoma opuščeni degradiranih območij, ki so zelo slabo vzdrževana ter predstavljajo velik prostorski in okoljski problem v regiji. Na območju je popolnoma zapuščenih kar 20 degradiranih območij, pretežno opuščeni območij je 7, 10 območij je delno opuščeni, neopuščenih pa je 7 stanovanjskih območij. Stanje glede opuščeniosti po posameznih občinah je podobno, skoraj polovica vseh območij je v vsaki občini popolnoma opuščeni. V občini Trbovlje je kar 13, od skupno 27, degradiranih območij povsem opuščeni. V občini Zagorje ob Savi so povsem opuščena 4 območja, od skupno 9 degradiranih območij, v občini Hrastnik je povsem opuščeni 6 območij, od skupno 11 degradiranih območij. V kolikor med seboj primerjamo še fizično stanje in opuščeniost degradiranega območja, smo znova ugotovili, da je najslabše stanje v občini Trbovlje, sledi občina Hrastnik ter občina Zagorje ob Savi, kjer je stanje glede degradiranih območij najboljše.

Glede na ugotovitve preteklih popisov (Špes s sod., 2012; Lampič s sod., 2015), kjer so ugotovili, da glavno oviro pri reaktivaciji ali ponovni rabi degradiranih območij predstavlja lastništvo v zasebni lasti, poleg pomanjkanja finančnih sredstev in ostalih omejitev (npr. kulturna dediščina). Za Zasavsko regijo lahko ugotovitev le delno potrdimo, saj na območju regije prevladuje lastništvo v mešani oziroma javno - zasebni lasti (16 območij), sledijo degradirana območja v zasebni lasti (14 območij). Veliko je degradiranih območij v lasti države (14 območij), predvsem na račun degradiranih območij, ki so v lasti RTH, katerega lastnica je v celoti država. Lahko pa potrdimo, da pri degradiranih območjih v zasebni lasti oviro predstavlja predvsem to, da lastniki nimajo interesa območje obnoviti oziroma so na območjih prisotni dolgovi, neodplačane hipoteke. Pri degradiranih stanovanjskih območjih pa zagotovo največjo oviro predstavlja spomeniško varstvo, saj je obnova s smernicami spomeniškega varstva zelo zapletena in obsega velik finančni zalogaj.

Predlogi sanacije

Z vidika nadaljnje sanacije ter ponovne rabe degradiranih območij je pomembno kakšni so razvojni načrti lastnika na območju. Po opravljeni analizi stanja in razvojnih načrtov na degradiranih območjih, smo za posamezna degradirana območja oblikovali predloge sanacije oziroma predloge nove rabe območja. Pri oblikovanju predlogov sanacije smo upoštevali značilnosti posameznega območja ter predvideno namensko rabo. Zbrani podatki se nahajajo v preglednici 11.

Preglednica 11: Predlogi sanacije in nove rabe območja

DO	PREDLOG SANACIJE, NOVE RABE DO
Savinjska cesta	Trgovko - poslovni center (bencinski servis).
Medijske Toplice	Strinjanje z razvojnimi načrti, vzpostavitev zdraviliško – rehabilitacijskega centra.
Športni center Ruardi	Športno - rekreacijska dejavnost v okviru športnega parka Ruardi.
Hotel Dom Utrip	Turistična dejavnost (butični hotel).
Tovarna pohištva Trbovlje	Rušitev, območje se nameni stanovanjski rabi (sprememba namembnosti).
Tovarna IPOZ	Rušitev, območje nameniti stanovanjski rabi (širitvi kapacitet doma, varovana stanovanja).
Tovarna Mehanika	Strinjanje z razvojnimi načrti, ureditev Centra kreativnih industrij.
Opekarna	Trgovsko - poslovni center, ureditev zelenih površin.
OIC Nasipi	Ureditev v skladu s predhodnimi načrti za ureditev OIC Nasipi.
Toplice	Obrtno – poslovna dejavnost, začasna ureditev parkirišča za tovorna vozila.
Selo pri Zagorju	Strinjanje z razvojnimi načrti, območje se nameni obrtno - poslovni dejavnosti.
Svea Zagorje	Obrtno - industrijska dejavnost.
Betonarna GD Hrastnik	Rušitev ter ureditev zelenih površin.
Sijaj Hrastnik	Obrtno - industrijska ali poslovna dejavnost.
Žaga Dol	Strinjanje z razvojnimi načrti, obrtno – poslovna dejavnost.
Bukova gora	Strinjanje z razvojnimi načrti, obrtno – industrijska dejavnost; gospodarska cona.
Deponija premoga Lakonca	Rušenje infrastrukture, obrtno - industrijska dejavnost (gospodarska cona).
Separacija	Strinjanje z razvojnimi načrti, rušitev objektov.
Jašek na Gvidu	Strinjanje z razvojnimi načrti, športno – kulturna dejavnost (muzej rudarske dediščine).
Einser	Obrtno – industrijska dejavnost.
Ojstro	Strinjanje z načrti, zelene površine ter športno - rekreacijske dejavnosti.
Objekti in deponija železa RTH	Strinjanje z načrti, območje se nameni stanovanjski gradnji, ureditev / obnova objektov RTH, ureditev jaška (tehnična dediščina).
Hrastniški hrib - Blate	Strinjanje z načrti, območje se nameni postavitvi fotonapetostne elektrarne. Ureditev razgledne točke.
Kamnolom Vode	Sanacija brežin, ureditev zelenih površin.
Kamnolom Vasle	Sanacija brežin, zasaditev območja z ustreznimi drevesnimi vrstami.
Kamnolom Klečka	Sanacija brežin, območje se nameni stanovanjski rabi (moderna seseka).
Kamnolom Plesko	Strinjanje s predlaganimi razvojnimi načrti, območje se ustrezno sanira in nameni zelenim površinam ter športno - rekreacijskim dejavnostim .
Peskopop TKI	Sanacija brežin, zasaditev območja z ustreznimi drevesnimi vrstami.
Žičnica Lontovž	Obnova infrastrukture, razvoj športno - rekreacijskega centra.
Deponija Prapretno	Strinjanje z razvojnimi načrti, območje se nameni zelenim površinam, konjeniškemu klubu in postavitvi sončnih elektrarn.
Gorenje	Obrtno - industrijska dejavnost.
Kolonija Njiva	Obnova stavb za namen turistično - kulturnega centra.
Kolonija 1. maja	Urbana prenova soseske.
Vodenska cesta	Urbana prenova soseske.
Nasipi	Del območja se poruši in nameni obrtno - industrijskim dejavnostim, del območja se nameni obnovi stavb in ureditvi okolice.
Žabjek	Urbana prenova soseske.
Ribnik	Urbana prenova soseske.
Šuštarjeva kolonija	Urbana prenova soseske.
Keršičeva cesta	Urbana prenova soseske.
Naselje na Šahtu	Obnova stavb.
Naselje »Na šohtu«	Urbana prenova soseske.
Okrogarjeva kolonija	Obnova stavb.
Kolonija Steklarna, Kemična	Strinjanje z razvojnimi načrti, rušitev objektov. Območje se nameni za industrijske in poslovne namene.
Stanovanja za Savo	Obnova stavb in ureditev okolice.

5 ZAKLJUČEK IN RAZPRAVA

5.1 Primerjava rezultatov predhodnih popisov in ocena trenutnega stanja

Rezultate popisa oziroma statistično analizo urbanih degradiranih območij na območju Zasavja je v svojem delu Degradirana urbana območja predstavil Koželj (1998). Popis območij je bil opravljen v letih 1993 in 1994. V njem so bila zajeta značilna območja glede na prevladujoče fiziogenomske značilnosti, njihova površina je znašala vsaj 1 ha (Koželj (1998).

Preglednica 12: DUO v Zasavju leta 1994 (Koželj, 1998)

Občina	Urbana površina [ha]	Površina DUO [ha]	Površina DUO po posameznih tipih [ha]					Predmestja
			Industrijska območja	Rudarska območja	Vojaška območja	Sive cone	Stanovanjska območja	
Hrastnik, Trbovlje	682,80	193,81	40,31	75,31	0,00	24,52	0,00	53,67
Zagorje ob Savi	293,81	108,78	18,93	57,74	0,00	2,24	29,87	0,00
SKUPAJ	976,61	302,59	59,24	133,05	0,00	26,76	29,87	53,67

Iz preglednice 12 je razvidno, da celotna površina DUO v Zasavju znaša 302,59 ha in predstavlja skoraj tretjino (31 %) vse urbane površine. Največ degradiranih površin obsegajo rudarska območja (44 %), sledijo industrijska območja (20 %) in degradirana območja predmestja (18 %). Območje Zasavja je glede na zbrane podatke eno izmed bolj, če ne najbolj, degradiranih območij v Sloveniji.

V popisu degradiranih območij v sklopu projekta Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostna razvojna priložnost Slovenije, je bilo glede na izbrana merila, na območju Zasavja identificiranih 9 degradiranih območij (Preglednica 13). V popisu, ki je potekal v letu 2011, so bila upoštevana zgolj opuščena območja, kjer je možna ponovna vzpostavitev dejavnosti, njihova površina je znašala vsaj 1 ha. Iz popisa so bila izvzeta stanovanjska območja, območja namenjena športnim in turističnim dejavnostim, območja kamnolomov in peskokopov, kot tudi kmetijska območja (Špes s sod., 2012).

Celotna površina degradiranih območij v Zasavju, ki bi bila primerna za vzpostavitev nove dejavnosti, je leta 2011 znašala 18,988 ha. Po tipu prevladujejo industrijska in rudarska območja, preostalih tipov niso zaznali. Največ degradiranih območij je bilo na območju občine Trbovlje- kar šest. V občini Hrastnik je bilo evidentirano zgolj eno območje, v Zagorju ob Savi pa dve.

Preglednica 13: Degradirana območja v Zasavju leta 2011 (Špes s sod., 2012)

Občina	Ime območja	Tip DO	Površina [ha]
Hrastnik	Poslovna in upravna stavba RTH v Hrastniku	Rudarska območja	1,724
Trbovlje	Jašek na Gvidu	Rudarska območja	2,186
Trbovlje	Separacija – območje RTH	Rudarska območja	3,279
Trbovlje	Območje nekdanje tovarne IPOZ	Industrijska območja	0,660
Trbovlje	Območje nekdanje Tovarne povišstva Trbovlje	Industrijska območja	1,121
Trbovlje	Območje nekdanje tovarne Tika in Livarne Trbovlje	Industrijska območja	1,659
Trbovlje	Obrtna cona Nasipi	Industrijska območja	4,635
Zagorje ob Savi	Toplice	Industrijsko območje	1,760
Zagorje ob Savi	Selo pri Zagorju	Industrijsko območje	1,964
SKUPAJ			18,988

V preglednici 14 je predstavljena še primerjava vseh treh popisov, ki so bili narejeni na območju Zasavja, popis Koželja (1998) iz leta 1994, popis v okviru projekta Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostna razvojna priložnost Slovenija (Špes s sod., 2012) ter rezultati popisa naše lastne raziskave iz leta 2016. Kot lahko ugotovimo, gre za precejšnja odstopanja, kar je predvsem posledica različnega metodološka pristopa popisov, zato primerjava ni najbolj relevantna. Vseeno lahko trdimo, da je na območju Zasavja še vedno precejšnje število degradiranih območij, čeprav se je njihova skupna površina zmanjšala. Prevladujejo degradirana območja v urbanih naseljih ali znotraj območij mest.

Preglednica 14: Primerjava rezultatov popisa DO v letih 1994, 2011 in 2016

Občina	Število evidentiranih tipov DO zajetih v popis			Površina DO [ha]			Razmerje ¹ [%]			Razmerje ² [%]		
	Popis 1994	Popis 2011	Popis 2016	Popis 1994	Popis 2011	Popis 2016	Popis 1994	Popis 2011	Popis 2016	Popis 1994	Popis 2011	Popis 2016
Hrastnik	4 ³	1	5	193,81 ³	3,28	104,72	30,8 ³	0,06	1,81	30,8 ³	0,32	1,37
Trbovlje	4 ³	2	8		13,54	114,92		0,23	1,98		0,91	7,32
Zagorje ob Savi	4	1	3	108,78	3,72	16,24	37,02	0,03	0,11	37,02	0,29	1,21
Skupaj	5 (različnih tipov)	2 (različna tipa)	7 (različnih tipov)	302,59	18,99	235,88	30,98	0,07	0,89	30,98	0,49	3,37

* Opomba¹: Razmerje med površino vseh DO in površino obravnavanega območja.

**Opomba²: Razmerje med površino DO in celotno urbano površino. Pri tem so upoštevane naslednje urbane površine: Hrastnik 1040 ha, Trbovlje 1240 ha (1480 ha leta 2011), Zagorje ob Savi 1300 ha (SURs, 2016).

***Opomba³: Koželj (1998) je območji Trbovelj in Hrastnika obravnaval skupaj.

V letu 1994 je bilo največ degradiranih površin v občini Zagorje ob Savi, v zadnjih dveh popisih pa je stanje glede degradiranih območij najslabše v občini Trbovlje, predvsem zaradi degradiranih površin rudnika v zapiranju in propada številnih industrijskih obratov v zadnjih dvajsetih letih. Pri primerjavi zadnjih dveh popisov ugotovimo, da je kar 8 območij, ki so bila evidentirana v popisu leta 2011, še vedno nesaniranih; le na enem območju (DO Tika in Livarna) se je razvila nova dejavnost.

5.2 Razprava

Zasavje je bilo pred odkritjem premoga zeleno, pretežno agrarno, redko poseljeno in težko dostopno območje. Z razvojem rudarstva in z njim povezane industrije je postalo Zasavje eno izmed močnejših gospodarskih kot tudi populacijskih središč države. Danes, v fazi prestrukturiranja regije, smo znova priča nasprotnemu poteku razvoja. Po zapiranju rudnikov in splošni gospodarski krizi, ki je prizadela številna podjetja ter nezmožnosti prilaganja na spremembe, se regija srečuje z resnimi težavami, ki se odsevajo na socialnem, družbenem kot okoljskem področju. Zasavje velja za eno izmed razvojno najbolj šibkih in degradiranih regij v Sloveniji.

V diplomskem delu smo poskušali orisati problem degradiranih območij, ki so posledica opuščanja nekdanje rabe in dejavnosti. Na podlagi enotne in celovite inventarizacije ter osnovnih statističnih analiz smo ugotovili, da je območje Zasavja še vedno močno degradirano. Evidentirali smo 44 degradiranih območij, v skupni površini 235,88 ha. Najbolj degradirana občina v regiji je Trbovlje, sledi občina Hrastnik in občina Zagorje ob Savi, v kateri degradirana območja zavzemajo najmanjši

delež površin. Na območju je še vedno veliko nesaniranih rudniških površin, ki morajo biti skladno z zapiralnimi deli RTH sanirane do konca leta 2018 (Flisek, 2016). Propad mnogih industrijskih panog, ki se vleče že od 90. tih let prejšnjega stoletja, in splošna gospodarska kriza, sta prinesla veliko število popolnoma opuščenih industrijskih kompleksov. Zaradi nevdzdrževanja so ti kompleksi močno poškodovani oziroma uničeni in bi zahtevali velik vložek, da bi jih ponovno aktivirali. Prav tako grozi nastajanje potencialno novih degradiranih površin na območju LCCT in TET, ki sta trenutno v mirovanju oziroma v postopku likvidacije. Kakšna bo njuna usoda v prihodnosti, še ni znano. Poleg opuščanja rabe oziroma dejavnosti smo priča tudi zadrževanju zemljišč, predvsem na območju obrtno – industrijskih con, prav tako so problem številna bremena na degradiranih območjih. V regiji so problem tudi dotrajane in zastarale stanovanjske soseske, predvsem nekdanje rudarske kolonije, ki so nujno potrebne sanacije in ureditve, glede na današnje potrebe bivanja.

Regija se zaveda problema degradiranih območij. Obstajajo načrti in plani, vendar največji problem pri reaktivaciji degradiranih območij predstavljajo pomanjkanje finančnih sredstev, lastništvo in nezainteresiranost potencialnih investitorjev. Občina Trbovlje, kjer je stanje glede degradiranih območij najslabše, je z namenom, da bi stanje na področju degradiranih območij izboljšala in privabila potencialne nove investitorje, ustanovila poseben portal *Poslovne površine v občini Trbovlje* (Poslovne površine ..., 2016g). Na portalu ponuja prazne površine, objekte ter poslovne prostore, hkrati pa tudi brezplačen vpis poslovnih površin in podjetij. Bodočim investitorjem ponuja mnoge ugodnosti in nepovratna sredstva za zagon podjetništva in gospodarstva, prav tako je v občini najnižja stopnja plačila komunalnega prispevka med občinami v Sloveniji (Poslovne površine ..., 2016g). Skladno z Zakonom o spodbujanju skladnega razvoja (Uradni list RS, št. 63/2013), so občinama Trbovlje in Hrastnik namenjena tudi številna nepovratna sredstva za zagon novih dejavnosti in zmanjševanje brezposelnosti (MGRT, 2016).

Zasavje, po našem mnenju, potrebuje enotno vizijo za razvoj degradiranih območij. Regija se bo morala v prihodnosti odločiti, kakšna bo njena glavna usmeritev in na podlagi tega načrtovati sanacijo in ponovno rabo območij. Sanacija in prenova degradiranih območij sta lahko ena izmed možnosti oziroma priložnost za reševanje problema brezposelnosti. V sam proces sanacije, obnove in načrtovanja je treba vključiti tako lastnike, občine kot tudi javnost. Gre za povezan proces, v katerem je treba zagotoviti sodelovanje večih akterjev. Le s skupno in enotno vizijo bo namreč možen pozitiven razvoj in napredek regije.

Uporabnost dela

V diplomskem delu smo podali trenutno oceno stanja ter obseg degradiranih območij na območju Zasavske regije. Posredni cilj je bil oblikovanje baze podatkov degradiranih območij, s čimer smo dobili vpogled v fizično stanje območij. Ocenili smo tudi, kakšna sta kakovost in količina potencialno razpoložljivih objektov in površin. Podatkovno bazo je smiselno dopolniti še s praznimi poslovnimi prostori in lokali, saj bi na tak način dobili še bolj celovit pregled nad stanjem opuščenih površin in objektov v regiji. V sklopu popisa smo poskušali oceniti potencialni vpliv oziroma sum negativnega vpliva degradiranega območja na okolje ter podati oceno socialne in vizualne degradacije. Za potrditev oziroma zanesljivejše rezultate bi potrebovali natančnejše okoljske kot socialno - ekonomske in gradbeno - tehnične študije. V diplomskem delu smo za degradirana območja podali tudi nekaj svojih predlogov glede sanacije in ponovne uporabe. Zbrani podatki ter predlogi lahko služijo kot osnova za nadaljnjo obravnavo tematike. Prav tako upamo, da bo pregled degradiranih območij v Zasavski regiji prispeval k načrtovanju sanacije, izboljšanju načrtovanja rabe prostora in trajnejšemu razvoju v regiji.

6 LITERATURA IN VIRI

Alker, S., Joy, V., Roberts, P., Smith, N., 2000. The Definition of Brownfield. *Journal of Environmental Planning and Management*, 43, 1: 49-69. DOI. 10.1080/09640560010766

Cvahte, A., Snoj, L. 2011. Geografsko vrednotenje degradiranih območjih v izbranih statističnih regijah. *Dela* 36: 111 – 122.

<http://revije.ff.uni-lj.si/Dela/article/view/dela.36.6.111-122/709> (Pridobljeno, 12. 11. 2015.)

Empty Spaces of Zasavje - Prazni prostori Zasavja. 2014. Prazni prostori.

<https://www.facebook.com/EmptySpacesOfZasavje/photos> (Pridobljeno, 5. 5. 2016.)

EPA. United States Environmental Protection Agency. 2016. Brownfields Overview and Definition.

<https://www.epa.gov/brownfields/brownfield-overview-and-definition> (Pridobljeno, 12. 4. 2016.)

Ferber, U., Grimski, D., Millar, K., Nathanail, P. 2006. Sustainable Brownfield Regeneration.

Cabernet Network Report. Nottingham, University of Nottingham: 134 str

<http://issuu.com/guspin/docs/nameaa6734> (Pridobljeno, 9. 12. 2015.)

Flisek, B. 2016. Degradirana območja v lastni RTH d.o.o. in načrti sanacije. Osebna komunikacija (21. 7. 2016.)

Hudoklin, J.: 1995: Splošno o degradaciji prostora. V: Zbornik predavanj strokovnega srečanje z letno skupščino Društva krajinskih arhitektov Slovenije, Topolščica, oktober 27 - 28, 1995. Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: str. 7 - 12.

Inštitut za politike prostora. 2015. Degradirano območje.

<http://ipop.si/urejanje-prostora/izrazje/degradirano-obmocje/> (Pridobljeno, 25.11.2015.)

Ivančič Lebar, I. 1999. Naše Trbovlje. Izlake, Grafex: 160 str.

Javni vpogled v nepremičnine. 2016. Prostorski portal RS. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava RS.

<http://prostor3.gov.si/javni/login.jsp?jezik=sl> (Pridobljeno, 6. 6. 2016.)

Klančičar Schneider, K. 2014: Problemska analiza prenove degradiranih industrijskih območij na primeru občine Trbovlje. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (samozaložba K. Klančičar Schneider): 169 f.

Kneževič, J. 2016. Degradirana območja v občini Trbovlje. Osebna komunikacija (18. 7. 2016.)

Kovač, D. 2011. Kamnolom Plesko, idejni načrt končne sanacije. LC TIM, interno glasilo družbe Lafarge Cement d. o.o. 3, 12 – 13.

Koželj, J. 1998. Degradirana urbana območja. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje: 252 str.

Lafarge Cement (LCCT). 2016. Rehabilitacija kamnoloma.

<http://www.lafarge.si/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Lampič, B., Marot, N., Gamse, M., Jenko, I., Kljun, U., Korošec, T., Mali, K., Verlič, L., Žebota, B. 2015. Vzpostavitev aktivnega registra prostorsko in funkcionalno degradiranih območij za Gorenjsko regijo. Končno poročilo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 120 str.

Lampič, B., Cigale, D., Krevs, M., Kušar, S., Potočnik Slavič, I., Foški, M., Pichler Milanović, N., Zavodnik Lamovšek, A., Barborič, B., Mesner, N., Meža, S., Radovan, D. 2016. Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra. Vmesno poročilo. Ciljni raziskovalni program (šifra projekta: V6 – 1510). Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Geodetski inštitut Slovenije: 50 str.

Lorber, L. 2013. Revitalizacija starih industrijskih območij v jugovzhodni Evropi. Podravina 12, 23: 5-22.

Malovrh, P. 2011. Trbovlje, mesto propadle industrije. Delo, objavljeno 5. 11. 2011.
<http://www.delo.si/novice/slovenija/trbovlje-mesto-propadle-industrije.html> (Pridobljeno, 15. 5. 2016.)

Malovrh, P. 2012. Kamnolom Vasle ostal nedotaknjen. Delo, objavljeno 24. 3. 2012.
<http://www.delo.si/novice/slovenija/kamnolom-vasle-ostal-nedotaknjen.html> (Pridobljeno, 24. 5. 2016.)

Malovrh, P. 2013. Občina Trbovlje prodala parkirišče, zdaj se dela gluho. Delo, objavljeno 16. 4. 2013.
<http://www.delo.si/novice/slovenija/obcina-trbovlje-prodala-parkirisca-zdaj-se-dela-gluho.html?iskalnik=Polona%20Malovrh> (Pridobljeno, 20. 7. 2016.)

Malovrh, P. 2016a. Neuradno: Rujz Design kupuje Sijaj. Delo, objavljeno 11. 5. 2016.
<http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/neuradno-rujz-design-kupuje-sijaj.html> (Pridobljeno, 11 .5. 2016.).

Malovrh, P. 2016b. Naprodaj gorski hotel, ki piše kriminalke. Delo, objavljeno 12. 7 . 2016.
<http://www.delo.si/novice/slovenija/naprodaj-gorski-hotel-ki-pise-kriminalke.html> (Pridobljeno, 12 .7. 2016.)

Malovrh, P. 2016c. Zlatarna lastnica blagovne znamke Svea. Delo, objavljeno 21. 6. 2016.
<http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/zlatarna-tudi-lastnica-blagovne-znamke-svea.html> (Pridobljeno, 23. 6. 2016.)

Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij – DUO 2. 2015. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo: str. 17 – 25.

MGRT. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2016. Problemsko območje občin Hrastnik, Radeče, Trbovlje.
http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/regionalni_razvoj/regionalna_politika/problemsko_obmo_cje_obcin_hrastnik_radece_in_trbovlje/ (Pridobljeno, 31. 7. 2016.)

Mlakar Adamič, I. 2006. Etnološka pot Trboveljske rudarske kolonije. Zasavski muzej Trbovlje: 30. str.

Mušič, B. (ur.), Cotič, B. (ur.). 2012. Upravljanje prenove degradiranih območij. Od izobraževanje do prakse. Projekt COBRAMAN. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 20 str. <http://www.zens.si/dokumenti/raziskava-upravljanje-prenove-degradiranih-podrocij.pdf> (Pridobljeno, 12. 11. 2015.)

Občina Trbovlje. 2016. Dopis Občine Trbovlje o vseh odprtih vprašanjih države glede situacije v TET-u. <http://www.trbovlje.si/dopis-obcine-trbovlje-o-vseh-odprtih-vprasanjih-drzave-glede-situacije-v-tet-u/1674> (Pridobljeno, 27. 6. 2016).

OPN Hrastnik. 2016. Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Občine Hrastnik. Uradni vestnik Zasavja, št. 2/2016: 2 – 221.

OPN Trbovlje. 2015. Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Občine Trbovlje. Uradni vestnik Zasavja, št. 29/2015: 2 – 137.

OPN Zagorje ob Savi. 2011. Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Občine Zagorje ob Savi. Uradni list RS št. 65/2011: 9118 - 9177.

Ostrožnik, N. 2013: Geografska primerjava okoljskih politik občin Zagorje in Trbovlje. Diplomsko delo, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo (samozaložba N. Ostrožnik): 130 f.

Plut, D. 2004. Geografske metode preučevanja degradacije okolja. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo: 188 str.

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016a. Tovarna pohištva Trbovlje. <http://poslovnepovrsine.si/listing/tovarna-pohistva-trbovlje/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016b. Mehanika – Center kreativnih industrij. <http://poslovnepovrsine.si/listing/mehanika-center-kreativnih-industrij/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016c. Opekarna – Gramat. <http://poslovnepovrsine.si/listing/opekarna-gramat/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016d. OIC Nasipi – spodnji plato. <http://poslovnepovrsine.si/listing/nasipi-srednji-plato-2/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016e. Einser. <http://poslovnepovrsine.si/listing/opekarna-gramat/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016f. OIC Nasipi – zgornji plato. <http://poslovnepovrsine.si/listing/nasipi-zgornji-plato/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Poslovne površine v občini Trbovlje. 2016g. Trbovlje <http://poslovnepovrsine.si/trbovlje/> (Pridobljeno, 3. 8. 2016.)

Prodan Reševan, R.: 2012: Vpliv finančne krize na dejavnost gradbeništva v Sloveniji. V: Odzivi na gospodarsko krizo? Inovativnost, podjetništvo, trajnostni razvoj? Zbornik 9. festivala raziskovanja ekonomije in managementa, Koper – Celje – Škofja Loka, marec 29 – 31, 2012. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za management: str. 371 – 378. <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-135-9/prispevki/040.pdf> (Pridobljeno, 19. 8. 2016.)

Projekt Barbara. 2008. Interno gradivo RTH d.o. o. Trbovlje, RTH d .o. o.

Projekt LEPOD. 2006. Brownfields Handbook.

http://fast10.vsb.cz/lepob/index1/handbook_eng_screen.pdf (Pridobljeno, 16. 11. 2015.)

RETINA. 2012. BRM Brownfield Revitalisation Methodology. Maribor, Faculty of Arts of the University of Maribor: 90 str

<http://www.southeast-europe.net/document.cmt?id=457> (Pridobljeno, 9. 12. 2015.)

Rijavec, P. (ur). 2010. Deponija nenevarnih odpadkov Prapretno. Energija, časopis skupine HSE. 54, 10 – 11.

<http://www.hse.si/si/files/default/casopis-energija/ENERGIJA-maj-2010.pdf> (Pridobljeno, 13. 6. 2016).

RRP. 2015. Regionalni razvojni program Zasavske regije za obdobje 2014 – 2020. Zagorje ob Savi, Regionalni center za razvoj Zasavje: 140 str.

http://www.rcr-zasavje.si/uploads/Novice/rrp_2016_2019/20151006_sprejet_in_potrjen_RRP.pdf (Pridobljeno, 26. 5. 2016).

Sadar, K., Erbežnik, M., Ivančič Lebar, I., Mlakar Adamič, J., Kalšek, M. 1998. Zasavje A – Ž. Priročnik za popotnika in poslovnega človeka. Murska Sobota, Pomurska založba: 168 str.

Sajovic, M. 2016. Degradirana območja v občini Hrastnik. Osebna komunikacija (28. 7. 2016.)

SSKJ. 2016a. Degradacija.

<http://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=postavitev&All=postavitev&FilteredDictionaryIds=130> (Pridobljeno, 12. 4. 2016.)

SSKJ. 2016b. Razvrednotiti.

<http://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=razvrednotiti> (Pridobljeno, 12. 4. 2016.)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS). 2004. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Direktorat za prostor, Urad za prostorski razvoj: 75 str

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/sprs_slo.pdf (Pridobljeno, 16.11.2015.)

SURS. 2016. Zasavska statistična regija.

<http://www.stat.si/obcine/sl/2014> (Pridobljeno, 6. 7. 2016).

Špes, M. 1998. Degradacija okolja kot dejavnik diferenciacije urbane pokrajine. Geographica Slovenica 30. Ljubljana, Inštitut za geografijo: 199 str.

Špes, M., Krevs, M., Lampič, B., Mrak I., Ogrin, M., Plut D., Vintar Mally, K., Vovk Korte, A., Bec, D. 2012. Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostna priložnost Slovenije, Sklop Degradirana območja. Cilji raziskovalni program (CRP) »Konkurenčnost Slovenije 2006 - 2013«. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo: 66 str.

UN Farčnikova kolonija. 2014. Odlok spremembah in dopolnitvah ureditvenega načrta za območje Farčnikova kolonija. Uradni list RS št. 18/2014: 2197 – 2180.

Vojvodíková, B., Bürgermeisterová, R., Potužník, M.. 2011. The Database on Brownfields in Ostrava (Czech Republic): Some Approaches to Categorization. Moravian Geographical Reports, 4, 19, 11: 50-60.

Vrišer, I. 1962. Rudarska mesta Zagorje, Trbovlje, Hrastnik. Ljubljana, Slovenska matica: 218 str.

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZpNačrt). Uradni list RS št. 33/2007: 4585–4602.

Zasavske onlajn novice (ZON). 2016a. Bo slaba banka prodala propadajoč objekt?, objavljeno 22. 9. 2015.

<http://www.zon.si/bo-slaba-banka-prodala-propadajoc-objekt/> (Pridobljeno, 26. 5. 2016.)

Zasavske onlajn novice (ZON). 2016b. Kamnolom Vode ponovno v prodajo?, objavljeno 22. 6. 2016.

<http://www.zon.si/kamnolom-vode-ponovno-v-prodajo/> (Pridobljeno, 22. 6. 2016).

Zasavske onlajn novice (ZON). 2016c. Medijske toplice prodane!, objavljeno 24. 5. 2016.

<http://www.zon.si/medijske-toplice-prodane/> (Pridobljeno, 1. 6. 2016.)

Zavod KSTM Trbovlje. 2016. Kaj je novega.

<http://www.kstm-trbovlje.si/> (Pridobljeno, 28. 5. 2016.)

Žičnice - moj forum. 2016. Slika žičnice Lontovž.

<http://zicnice.mojforum.si/zicnice-about453.html> (Pridobljeno, 25. 7. 2016.)

PRILOGE

PRILOGA A: POPISNI LIST

PRILOGA B: SEZNAM DEGRADIRANIH OBMOČIJ V ZASAVSKI REGIJI

PRILOGA C: OPIS DEGRADACIJE IN RAZVOJNI NAČRTI

PRILOGA A: POPISNI LIST

Degradirano območje – popisni list (vir: Lampič s sod., 2015; Lampič s sod., 2016)

Terenski popis degradiranih območij v Zasavski regiji – maj 2016

I. IDENTIFIKACIJA OBMOČJA:

Ime degradiranega območja		
Ime občine:	Ime naselja:	Površina DO:

II. TERENSKI DEL:

Tip in podtip DO

1	DO kmetijske dejavnosti	7 71	DO rudnika
2	DO javnih storitev	7 72	DO kamnoloma, peskokopa
3	DO storitvenih dejavnosti	7 73	DO gramozne jame
4	DO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti	7 74	Ostala DO pridobivanja mineralnih surovin
5	DO industrijskih in obrtnih dejavnosti	DO infrastrukture	
6	DO obrambe, zaščite in reševanja	8 81	DO prometne infrastrukture
7	DO pridobivanja mineralnih surovin	8 82	DO okoljske infrastrukture
8	DO infrastrukture	8 83	DO ostale gospodarske javne infrastrukture
9	DO prehodne rabe	DO prehodne rabe	
10	DO za bivanje	9 101	DO opuščene gradbišča
11	DO starega mestnega ali vaškega jedra	9 102	DO značilne prehodne rabe
12	DO zelenih in drugih javnih površin	DO za bivanje	
Leto izgradnje: 10 DO za bivanje _____		10	DO večstanovanjskih objektov
		10	DO eno in dvostanovanjskih objektov
		102	
		DO starega mestnega ali vaškega jedra	
		11	DO večstanovanjskih objektov
		111	
		11	DO eno in dvostanovanjskih objektov
		112	

Prisotnost objektov

1	da
2	ne
3	enostavni, hitro odstranljivi objekti

Opuščenost območja

1	povsem opuščeno	Leto opustitve dejavnosti: Opuščenost - opis:
2	pretežno opuščeno (50 do 99 %)	
3	delno opuščeno (10 do 50 %)	
4	ni opuščeno	

Vzdrževanost območja:

1	ni vzdrževano	Vzdrževanost oz. stanje DO - opis:
2	slabo vzdrževano	
3	dobro vzdrževano	

Lastništvo območja

1	zasebno	Lastnik:
2	državno	
3	občinsko	
4	javno-zasebno	
5	javno dobro	

Ocena potencialne socialne degradacije

1	prisoten vandalizem, poškodovanost, uničenost zgradb, okolja, nesnaga	Opis:
2	zmanjšana varnost, prisotnost kriminala, slab sloves	
3	prisotnost specifičnih etničnih skupin (getoizacija)	

Ocena potencialne okoljske degradacije

1	vode	Opis:
2	zrak	
3	tla	
4	vegetacija	
5	površje	
6	drugo	

Ocena potencialne vizualne degradacije

Vizualna degradacija-ocena:		Vizualna degradacija - opis:
1	neustrezen arhitekturni slog	
2	propadajoči objekti	
3	izstopajoči objekti v merilu	
4	neskladnost s krajino	

III. RABA OBMOČJA

Dejanska raba

Dejanska raba	%		
kmetijska zemljišča (njive, travnik, vrtovi,...)			
gozd			
odprto zemljišče brez oz. z nepopolnim rastlinskim pokrovom			
voda			
zamočvirjeno			
pozidano		Pozidano podkategorije	%
		Pod stavbami	
		Asfaltirano, betonirano	
		Nasuto, makadam	

Namenska raba

Namenska raba (na osnovi OPN)	
-------------------------------	--

IV. Razvojni načrti za DO (Občina, lastnik):

<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>imamo že sprejet načrt za območje</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>imamo načrte, ideje, realizacija pa še ni definirana</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>nimamo pravih oprijemljivih načrtov, zgolj pobude</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>nimamo nobenih načrtov, ni nobenih možnosti sprememb, razvoja</td> </tr> </table>	1	imamo že sprejet načrt za območje	2	imamo načrte, ideje, realizacija pa še ni definirana	3	nimamo pravih oprijemljivih načrtov, zgolj pobude	4	nimamo nobenih načrtov, ni nobenih možnosti sprememb, razvoja	Razvojni načrti DO - opis:
1	imamo že sprejet načrt za območje								
2	imamo načrte, ideje, realizacija pa še ni definirana								
3	nimamo pravih oprijemljivih načrtov, zgolj pobude								
4	nimamo nobenih načrtov, ni nobenih možnosti sprememb, razvoja								

Razvojne ovire

<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>lastništvo</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>finančni viri</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>sprejemanje ustreznega prostorskega akta</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>varstveni režimi</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>drugo</td> </tr> </table>	1	lastništvo	2	finančni viri	3	sprejemanje ustreznega prostorskega akta	4	varstveni režimi	5	drugo	Razvojne ovire DO - opis:
1	lastništvo										
2	finančni viri										
3	sprejemanje ustreznega prostorskega akta										
4	varstveni režimi										
5	drugo										

Časovni okvir sanacije:

1	v času do 2 leti
2	v času 2 do 5 let
3	v času 5 do 10 let
4	se ne ve, neopredeljeno

V: Lastne ugotovitve, priporočila, razmišljanja

PRILOGA B: SEZNAM DEGRADIRANIH OBMOČIJ V ZASAVSKI REGIJI

Zap. št.	Ime DO	Občina	Naselje	Površina [ha]	Tip DO ¹	Prisotnost objektov	Opuščenost ²	Leto opustitve dejavnosti	Vzdrževano ³	Lastništvo	
1	Savinjska cesta	Trbovlje	Trbovlje	0,5	3	DA	2	2007	1	Mešano	DUBT, Goltes d.o.o.
2	Medijske toplice	Zagorje	Izlake	2,35	4	DA	1	2009	1	Zasebno	Hotel Medijske toplice d.o.o.
3	Športni center Ruardi	Zagorje	Zagorje	0,62	4	DA	1		2	Zasebno	Ultra d.o.o.
4	Hotel Dom Utrip	Zagorje	Čemšenik	0,51	4	DA	1	2011	3	Zasebno	Hotel Dom Utrip d.o.o. v stečaju
5	Tovarna pohištva Trbovlje	Trbovlje	Trbovlje	1,31	5	DA	1	2007	1	Zasebno	Probanka Leasing, družba za zakup opreme d.o.o.
6	Tovarna IPOZ	Trbovlje	Trbovlje	1,09	5	DA	1	1998	1	Zasebno	Tuš nepremičnine d.o.o.
7	Tovarna Mehanika	Trbovlje	Trbovlje	0,34	5	DA	2	2003	2	Občina	Občina Trbovlje
8	Opekarna	Trbovlje	Trbovlje	1,16	5	DA			1	Zasebno	Era d.o.o.
9	OIC Nasipi	Trbovlje	Trbovlje	5,86	5	DA	2	1996	2	Zasebno	SOL Intercont. Proiz. d.o.o., Pilon Center trgo. in storit. d.o.o., Fractal Consul. d.o.o., Toming Consul d.o.o.
10	Toplice	Zagorje	Zagorje	1,67	5	DA	2		2	Zasebno	TTO d.o.o., Kum - plast d.o.o.
11	Selo pri Zagorju	Zagorje	Zagorje	2	5	DA	3		2	Občinsko	Občina Zagorje ob Savi

Zap. št.	Ime DO	Občina	Naselje	Površina [ha]	Tip DO ¹	Prisotnost objektov	Opuščenost ²	Leto opustitve dejavnosti	Vzdrževano ³	Lastništvo	
12	Svea Zagorje	Zagorje	Zagorje	2,91	5	DA	2	2014	3	Mešano	Svea d.o.o., Občina Zagorje ob Savi
13	Betonarna GD Hrastnik	Hrastnik	Hrastnik	2,19	5	DA	1	2014	2	Zasebno	GD Hrastnik d.o.o. v stečaju
14	Sijaj Hrastnik	Hrastnik	Hrastnik	1,9	5	DA	2	2013	2	Zasebno	Sijaj Hrastnik d.o.o. v stečaju
15	Žaga Dol	Hrastnik	Dol pri Hrastniku	0,58	5	DA	1		1	Zasebno	GD Hrastnik d.o.o. v stečaju
16	Bukova gora	Trbovlje	Trbovlje	25,88	7.1	DA (lahko odstranljivi)	1		1	Državno	RTH d.o.o.
17	Deponija premoga Lakonca	Trbovlje	Trbovlje	9,99	7.1	DA	1		1	Državno	TET d.o.o.
18	Separacija	Trbovlje	Trbovlje	10,54	7.1	DA	1		1	Državno	RTH d.o.o. , Javno dobro Slovenske železnice
19	Jašek na Gvidu	Trbovlje	Trbovlje	2,87	7.1	DA	3		2	Državno	RTH d.o.o.
20	Einser	Trbovlje	Trbovlje	2,23	7.1	DA	3		2	Državno	RTH d.o.o.
21	Ojstro	Trbovlje, Hrastnik	Ojstro	25,92	7.1	DA	2		2,3	Državno	Državna last RS
22	Objekti in deponija železa RTH	Hrastnik	Hrastnik	3,29	7.1	DA	3		2	Državno	RTH, d.o.o., Občina Hrastnik

Zap. št.	Ime DO	Občina	Naselje	Površina [ha]	Tip DO ¹	Prisotnost objektov	Opuščenost ²	Leto opustitve dejavnosti	Vzdrževano ³	Lastništvo	
23	Hrastniški hrib - Blate	Hrastnik	Dol pri Hrastniku	4,51	7.1	NE	1		2	Državno	RTH, d.o.o., Državna last RS
24	Kamolom Vode	Trbovlje	Trbovlje	6,55	7.2	DA	1		1	Državno	RTH d.o.o.
25	Kamolom Vasle	Trbovlje	Klek	1,96	7.2	NE	1	1969	1	Mešano	Lafarge Cement d.o.o., Državna last RS
26	Kamolom Klečka	Trbovlje	Trbovlje	1,15	7.2	DA	1	1965		Občinsko	Občina Trbovlje
27	Kamolom Plesko	Trbovlje, Hrastnik	Hrastnik	69,49	7.2	DA	1			Mešano	Lafarge Cement d.o.o., RTH d.o.o., Državna last RS
28	Peskokop TKI	Hrastnik	Hrastnik	0,74	7.2	NE	1		1	Državno	Državna last RS
29	Žičnica Lontovž	Trbovlje	Dobovec	0,91	8.1	DA	1	1995	1	Državno	Državna last RS
30	Deponija Prapretno	Trbovlje, Hrastnik	Prapretno	14,88	8.2	DA	1	2014	3	Državno	TET d.o.o.
31	Gorenje	Trbovlje	Trbovlje	0,91	9.1	NE	1	2004	1	Zasebno	Gorenje gospodinjski aparati d.o.o.

Zap. št.	Ime DO	Občina	Naselje	Površina [ha]	Tip DO ¹	Loto zgraditve (samo DO Bivanje)	Prisotnost objektov	Opuščenost ²	Vzdrževano ³	Lastništvo
32	Kolonija Njiva	Trbovlje	Trbovlje	0,55	10	1896	DA	3	2	Mešano Občina Trbovlje, Spekter d.o.o., Etažna lastnina
33	Kolonija 1. maja	Trbovlje	Trbovlje	2,84	10	1907 - 37	DA	3	2	Mešano Spekter d.o.o., Občina Trbovlje
34	Vodenska cesta	Trbovlje	Trbovlje	1,52	10	1874 - 92	DA	4	2	Mešano STT d.o.o., Etažna lastnina, Občina Trbovlje
35	Nasipi	Trbovlje	Trbovlje	7,11	10	1924 - 53	DA	3	2	Mešano Spekter d.o.o., Občina Trbovlje, Etažna lastnina
36	Žabjek	Trbovlje	Trbovlje	2,79	10	1900	DA	3	2	Mešano Spekter d.o.o., Občina Trbovlje
37	Ribnik	Trbovlje	Trbovlje	1,33	10	1921 - 50	DA	3	2	Mešano Spekter d.o.o., Občina Trbovlje
38	Šuštarjeva kolonija	Trbovlje	Trbovlje	3,16	10	1919 - 24	DA	4	3	Mešano Občina Trbovlje, Etažna lastnina
39	Keršičeva cesta	Trbovlje	Trbovlje	1,08	10	1886	DA	4	2	Mešano Spekter d.o.o., RTH d.o.o., Občina Trbovlje, Zasebni lastniki
40	Naselja na Šahtu	Zagorje	Kisovec	1,57	10	1906 - 60	DA	4	3	Mešano Spekter d.o.o., Občina Zagorje ob Savi
41	Naselje "na šohtu"	Zagorje	Zagorje	3,01	10	1800 - 1965	DA	4	2	Mešano Spekter d.o.o., Občina Zagorje ob Savi
42	Okrogarjeva kolonija	Zagorje	Zagorje	1,6	10	1910	DA	4	3	Zasebno Spekter d.o.o.

Zap. št.	Ime DO	Občina	Naselje	Površina [ha]	Tip DO ¹	Loto zgraditve (samo DO Bivanje)	Prisotnost objektov	Opuščenost ²	Vzdrževano ³	Lastništvo
43	Kolonija Steklarna, Kemična	Hrastnik	Hrastnik	1,56	10	1870 - 1930	DA	3	2	Zasebno Steklarna Hrastnik d.o.o., TKI d.o.o.
44	Stanovanja za Savo	Hrastnik	Hrastnik	0,95	10	1880 - 1939	DA	4	2	Mešano Občina Hrastnik, Etažna lastnina

Opombe:

Tip DO¹

- 3 DO storitvenih dejavnosti
- 4 DO turistične, športnorekreativne in športne dejavnosti
- 5 DO industrijskih in obrtnih dejavnosti
- 7.1 DO pridobivanja mineralnih surovin – DO rudnika
- 7.2 DO pridobivanja mineralnih surovin – DO kamnoloma, peskokopa
- 8.1 DO infrastrukture – DO prometne infrastrukture
- 8.2 DO infrastrukture – DO okoljske infrastrukture
- 9.1 DO prehodne rabe – DO opuščeno gradbišče (območje)
- 10 DO za bivanje (stanovanjska območja)

Opuščenost²: 1 - povsem opuščeno, 2 - pretežno, 3 - delno, 4 - ni opuščeno

Vzdrževano³: 1 - ni vzdrževano, 2 - slabo vzdrževano, 3 - dobro vzdrževano

Lastništvo⁴: 1 - zasebno, 2 - državno, 3 - občinsko, 4 - mešano(javno/zasebno), 5 - javno dobro

PRILOGA C: OPIS DEGRADACIJE IN RAZVOJNI NAČRTI

Zap. št.	Ime DO	Socialna degradacija	Okoljska degradacija	Vizualna degradacija	Dejanska raba [%]	Namenska raba	Načrti	Načrti opis
1	Savinjska cesta	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	NE	DA (propadajoči objekti)	80 % zemljišče pod stavbo, 20% asfaltirano, betonirano	C	Centralne dejavnosti	DA Prodaja
2	Medijske toplice	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	NE	DA (propadajoči objekti)	15 % zemljišča pod stavbo, 45 % asfaltirano, betonirano, 40 % gozd	B	Posebne dejavnosti (turizem)	DA Prodaja, ponovna oživitev turistične dejavnosti
3	Športni center Ruardi	DA (poškodovanost stavb, nesnaga)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbo, 50 % asfaltirano betonirano	C, ZL	Centralne dejavnosti, zelene površine	Ni podatka
4	Hotel Dom Utrip	NE	NE	DA (propadajoči objekti)	150 % zemljišče pod stavbami, 35 % asfaltirano, betonirano, 50% kmetijske površine	SP	Površine počitniških hiš	DA Prodaja
5	Tovarna pohištva Trbovlje	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	80 % zemljišče pod stavbo, 20% asfaltirano, betonirano	IG	Gospodarska cona	DA Prodaja
6	Tovarna IPOZ	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	40 % zemljišče pod stavbo, 40 % asfaltirano, betonirano, 20 % kmetijska zemljišča	SS	Stanovanjsko območje	Ni podatka
7	Tovarna Mehanika	DA (poškodovanost stavb, vandalizem)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	75 % zemljišče pod stavbami, 15 % asfaltirano, betonirano	C	Centralne dejavnosti	DA Ureditev Centra kreativnih industrij.
8	Opekarna	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	75 % zemljišče pod stavbami, 15 % asfaltirano, betonirano	C	Centralne dejavnosti	DA Prodaja
9	OIC Nasipi	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbo, 50 % asfaltirano betonirano	IG	Gospodarska cona	DA* Prodaja, za del DO ni podatka o načrtih.
10	Toplice	DA (poškodovanost stavb, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekt)	35 % zemljišče pod stavbo, 65 % nasuto, makadam	I	Proizvodne dejavnosti	NE
11	Selo pri Zagorju	NE	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	20 % zemljišče pod stavbami, 40 % asfaltirano, betonirano, 30 % nasuto, makadam, 10 % vode	I	Proizvodne dejavnosti	DA UN Farčnikova kolonija

Zap. št.	Ime DO	Socialna degradacija	Okoljska degradacija	Vizualna degradacija	Dejanska raba [%]	Namenska raba	Načrti	Načrti opis
12	Svea Zagorje	NE	DA (potencialna onesnaženost tal)	NE	60 % zemljišče pod stavbami, 20 % asfaltirano, betonirano, 20 % nasuto, makadam	I, C	Proizvodne, centralne dejavnosti	DA Prodaja
13	Betonarna GD Hrastnik	DA (poškodovanost stavb, uničenost okolja, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	10 % zemljišče pod stavbami, 40 % betonirano, asfaltirano, 50 % nasuto, makadam	IG	Gospodarska cona	NE
14	Sijaj Hrastnik	DA (poškodovanost stavb)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	80 % zemljišče pod stavbo, 20% asfaltirano, betonirano	IG	Gospodarska cona	DA Prodaja
15	Žaga Dol	DA (poškodovanost stavb, nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	20 % zemljišče pod stavbami, 20 % asfaltirano, betonirano, 60 % kmetijska zemljišča (travniki)	C	Centralne dejavnosti	DA OPPN Prenova centra Dol pri Hrastniku
16	Bukova gora	NE	DA (potencialna onesnaženost površja, tal)	DA (propadajoči objekti)	100 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	IP	Proizvodne dejavnosti	DA Industrijska cona Bukova gora, začasno odlagališče pepela.
17	Deponija premoga Lakonca	NE	DA (potencialna onesnaženost površja, tal)	DA (propadajoča infrastruktura)	100 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	IP	Proizvodne dejavnosti	Ni podatka
18	Separacija	DA (poškodovanost stavb, okolja in nesnaga)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	40 % pozidano, 30 % asfaltirano betonirano, 30 % gozd	IP	Proizvodne dejavnosti	DA Na območju je predvideno rušenje objektov.
19	Jašek na Gvidu	DA (poškodovanost stavb, okolja)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	25 % zemljišče pod stavbami, 75 % nasuto, makadam	CD	Centralne dejavnosti	DA Območje namenjeno za športno - rekreacijske namene, javni prostor.
20	Einser	DA (poškodovanost stavb)	DA (potencialna onesnaženost tal)	DA (propadajoči objekti)	80 % zemljišče pod stavbo, 20% asfaltirano, betonirano	IG	Gospodarska cona	DA Prodaja, rušitev dotrajanih objektov
21	Ojstro	NE	DA (degradacija površja)	NE	5 % zemljišče pod stavbo, 15 % vodne površine, 40 % kmetijsko zemljišče, 40 % gozd	ZL, BT, E	Zelene površine, posebna območja - turizem, energetska infrastruktura	DA Izdelane idejne zasnove za ureditev Ojstro, Medobčinski projekt.

Zap. št.	Ime DO	Socialna degradacija	Okoljska degradacija	Vizualna degradacija	Dejanska raba [%]	Namenska raba		Načrti	Načrti opis
22	Objekti in deponija železa RTH	DA (poškodovanost stavb, okolja in nesnaga)	DA (degradacija površja in onesnaženost tal)	DA (propadajoči in izstopajoči objekti)	40 % zemljišče pod stavbo, 30 % asfaltirano, betonirano, 30 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	CU	Centralne dejavnosti	DA	Ureditveni načrt "Resnica SS".
23	Hrastniški hrib - Blate	DA (poškodovanost okolja, nesnaga)	DA (degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (neskladnost s krajino)	100 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	E	Energetska infrastruktura	DA	Sanacija površin in postavitev fotonapetostne elektrarne.
24	Kamnolom Vode	NE	DA (degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (neskladnost s krajinsko sliko)	100 % odprto zemljišče brez rastlinskega pokrova	e	Energetska infrastruktura	DA	Sanacija ali možnost prodaje.
25	Kamnolom Vasle	NE	DA (potencialna degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (propadajoči objekti)	100 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	LN	Območje mineralnih surovin	NE	
26	Kamnolom Klečka	NE	DA (degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (neskladnost s krajinsko sliko)	100 % odprto zemljišče brez rastlinskega pokrova	C	Centralne dejavnosti	NE	
27	Kamnolom Plesko	NE	DA (degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (neskladnost s krajinsko sliko, propadajoči objekti)	100 % odprto zemljišče brez rastlinskega pokrova	LN	Območje mineralnih surovin	DA	Sanacija, možnost prodaje
28	Peskopop TKI	NE	DA (degradacija površja in onesnaženost zraka)	DA (neskladnost s krajinsko sliko)	100 % odprto zemljišče z nepopolnim rastlinskim pokrovom	K, G	Območje kmetijskih zemljišč in gozda	NE	
29	Žičnica Lontovž	NE	NE	DA (propadajoča infrastruktura)	100 % kmetijska zemljišča	BT, K2	Posebne dejavnosti (turizem), kmetijsko zemljišče	NE	

Zap. št.	Ime DO	Socialna degradacija	Okoljska degradacija	Vizualna degradacija	Dejanska raba [%]	Namenska raba		Načrti	Načrti opis
30	Deponija Prapretno	NE	DA (degradacija površja, onesnaženost tal in zraka)	DA (propadajoči objekti)	80 % odprto zemljišče brez rastlinskega pokrova, 20 % kmetijsko zemljišče (trajni travnik)		Območja infrastrukture (deponija)	DA	Sanacija, ureditev v športno- rekreacijske namene, sončne elektrarne.
31	Gorenje	NE	NE	NE	100 % odprto zemljišče brez rastlinskega pokrova	IG	Gospodarska cona	Ni podatka	
32	Kolonija Njiva	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	70 % zemljišče pod stavbami, 30 % asfaltirano, betonirano	CU	Centralne dejavnosti	DA	Več načrtov, ovira lastništvo, spomeniško varstvo.
33	Kolonija 1. maja	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 15 % asfaltirano, betonirano, 35 % kmetijske površine (njiva - vrt)	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
34	Vodenska cesta	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 20 % asfaltirano, betonirano, 30 % kmetijske površine (njiva - vrt)	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
35	Nasipi	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 20 % asfaltirano, betonirano, 30 % zelene površine	SS, IG	Območje stanovanj, gospodarska cona	Ni podatka	
36	Žabjek	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
37	Ribnik	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
38	Šuštarjeva kolonija	DA (poškodovanost stavb)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 20 % asfaltirano, betonirano, 30 % kmetijske površine (njiva - vrt)	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
39	Keršičeva cesta	DA (poškodovanost stavb)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišča pod stavbami, 10 % asfaltirano, betonirano, 40 % kmetijske površine (njiva - vrt)	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	

Zap. št.	Ime DO	Socialna degradacija	Okoljska degradacija	Vizualna degradacija	Dejanska raba [%]	Namenska raba		Načrti	Načrti opis
40	Naselja na Šahtu	DA (poškodovanost stavb, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
41	Naselje "na šohtu"	DA (poškodovanost stavb, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	SS	Območje stanovanj	Ni podatka	
42	Okrogarjeva kolonija	DA (poškodovanost stavb, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	SS	Območje stanovanj	DA	Prenova kolonije (UN Rudnik – Toplice).
43	Kolonija Steklarna, Kemična	DA (poškodovanost stavb, vandalizem, nesnaga, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50 % zemljišče pod stavbami, 50% asfaltirano, betonirano	IG	Gospodarska cona	DA	Rušitev in ureditev cone za potrebe Steklarne in TKI.
44	Stanovanja za Savo	DA (poškodovanost stavb, slab sloves)	NE	DA (propadajoči objekti)	50% zemljišče pod stavbami, 50 % asfaltirano, betonirani	SS	Območje stanovanj	NE	